

SNS Reaal Groep N.V.

Croeselaan 1
Postbus 8444
3503 RK Utrecht
Telefoon: 030 – 291 52 00

www.snsreaalgroep.nl

Concern Communicatie

Telefoon: 030 – 291 48 71
Telefax: 030 – 291 48 49

concerncommunicatie@snsreaal.nl

Investor Relations

Telefoon: 030 – 291 51 02
Telefax: 030 – 291 51 32

investorrelations@snsreaal.nl

Handelsregister KvK Utrecht nr. 16062627

SNS Reaal Groep in het kort

MISSIE

SNS Reaal Groep wil een toonaangevende financiële dienstverlener zijn die een samenhangend pakket van innovatieve bancaire, beleggings- en verzekeringsproducten aanbiedt.

SNS Reaal Groep richt zich hierbij op de Nederlandse particuliere en midden- en kleinzakelijke markt, via verschillende op elkaar afgestemde distributiekanaalen.

PROFIEL

SNS Reaal Groep is een innovatieve bankverzekeraar met een balanstotaal van ruim €46 miljard en ruim 5.400 medewerkers (ultimo 2002). De dienstverlening aan de particuliere en zakelijke relaties geschiedt vooral door de hoofdmerken SNS Bank en Hooge Huys.

SNS Bank bedient haar klanten via eigen kantoren, het onafhankelijke intermediair, het internet en de telefoon. Hooge Huys verkoopt haar producten en diensten via het onafhankelijke intermediair.

Tot SNS Reaal Groep behoren naast de hoofdmerken diverse nichelabels, die op een specifieke markt werkzaam zijn: ASN Bank, BLG Hypotheken, CVB Bank, Proteq, Reaal Overlijdenszorg, SNS Securities, SNS Asset Management en SNS Financial Markets.

SNS Reaal Groep hecht van oudsher veel waarde aan maatschappelijk verantwoord ondernemen. Duurzaamheid en een goed personeelsbeleid zijn dan ook belangrijke aandachtspunten voor de Groep.

STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

- Sneller groeien dan de markt.
- Focus op retail(plus)klanten.
- Sturen op synergie en kostenbeheersing.
- Evenwichtige waardeontwikkeling.

COMMERCIEËLE DOELSTELLINGEN

(Groeï marktaandeel tot en met 2005)

- Hypotheken van 7% naar 10%. (2002: 8,6%)¹⁾
- Sparen & beleggen van 4% naar 6%. (2002: 5,8%)
- Individuele levensverzekeringen van 6% naar 9%. (2002: 8,0%)¹⁾
- Zakelijke dienstverlening van 3% naar 5%. (2002: 3,0%)

FINANCIËLE DOELSTELLINGEN

- Groei van de nettowinst met ten minste 10% per jaar (2002: -49,1%)
- Rendement op eigen vermogen van ten minste 12,5% per jaar, na belasting (2002: 5,6%)
- Efficiencyratio bank maximaal 65% (2002: 64,7%)
- Kosten-premieratio verzekeraar maximaal 27% (2002: 27,8%)

RATINGS

	Moody's	S&P	Fitch
SNS Reaal Groep	A3	A-	
SNS Bank	A2	A	A+

¹⁾ Betreft nieuwe productie.

Inhoudsopgave

SNS Reaal Groep in het kort	2

ALGEMEEN

Personalia	6
Commerciële structuur SNS Reaal Groep	7
Kerncijfers	8
Belangrijkste ontwikkelingen in 2002	9
Voorwoord voorzitter Raad van Bestuur	10

BERICHT RAAD VAN COMMISSARISSEN

VERSLAG RAAD VAN BESTUUR

2002 In het kort	16
Strategie en beleid	17
Strategie SNS Reaal Groep	17
Beleid SNS Bank	18
Beleid Hooge Huys	19
Economische ontwikkelingen	22
Commerciële ontwikkelingen	24
Particuliere markt	24
Zakelijke markt	27
Private banking	28
Professionele markt	28
Financiële ontwikkelingen	30
Nettowinst	30
Baten	33
Lasten	34
Efficiëncyratio's	35
Samenstelling en groei balans	35
Aansprakelijk vermogen	35
Risicobeheer	37
Funding	41
Maatschappelijk verantwoord ondernemen	42
Personeels- en organisatiebeleid	44
Vooruitzichten	47

JAARREKENING 2002

Geconsolideerde balans	50
Geconsolideerde winst- en verliesrekening	51
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	52
Toelichting algemeen	54
Toelichting geconsolideerde balans	61
Toelichting geconsolideerde winst- en verliesrekening	84
Geconsolideerde balans SNS Bank	92
Geconsolideerde winst- en verliesrekening SNS Bank	93
Geconsolideerde balans Hooge Huys	94
Geconsolideerde winst- en verliesrekening Hooge Huys	96

Geconsolideerde balans SNS Reaal Invest	100
Geconsolideerde winst- en verliesrekening SNS Reaal Invest	101
Vennootschappelijke balans	102
Vennootschappelijke winst- en verliesrekening	103
Toelichting vennootschappelijke balans	104
Overzicht belangrijkste groepsmaatschappijen	108
Overzicht belangrijkste overige kapitaalbelangen	109

OVERIGE GEGEVENS

Statutaire regeling inzake de winstbestemming	112
Accountantsverklaring	112
Curricula vitae leden van de Raad van Commissarissen	113
Nevenfuncties leden Raad van Bestuur	114
Begrippenlijst	115

Personalia

RAAD VAN COMMISSARISSEN SNS REAAL GROEP¹

prof.dr. J.L. Bouma, voorzitter
drs. H.M. van de Kar, vice-voorzitter
drs. J.V.M. van Heeswijk
drs. D. Huisman
prof.mr. S.C.J.J. Kortmann
H. Muller
drs. J.W.M. Simons

1) De huidige leden van de Raad van Commissarissen van SNS Reaal Groep vormen tevens de Raad van Commissarissen van SNS Bank en de Raad van Commissarissen van Hooge Huys.

RAAD VAN BESTUUR SNS REAAL GROEP

drs. S. van Keulen, voorzitter
drs. C.H. van den Bos RA
mr. M.W.J. Hinssen
R.R. Latenstein van Voorst MBA, Chief Financial Officer

De Raad van Bestuur van SNS Reaal Groep. Van linksaf de heren Van den Bos, Van Keulen, Latenstein van Voorst en Hinssen.

situatie per 11 maart 2003

HOOFDDIRECTIE SNS BANK

mr. M.W.J. Hinssen, voorzitter
 drs. C.H. van den Bos RA, vice-voorzitter
 drs. B.A.G. Janssen, vice-voorzitter
 drs. J.A.M. Henneke RA RI
 drs. Th.A.W.M. Janssen
 drs. M. Menkveld
 drs. G.T. van Wakeren

HOOFDDIRECTIE HOOGHE HUYS

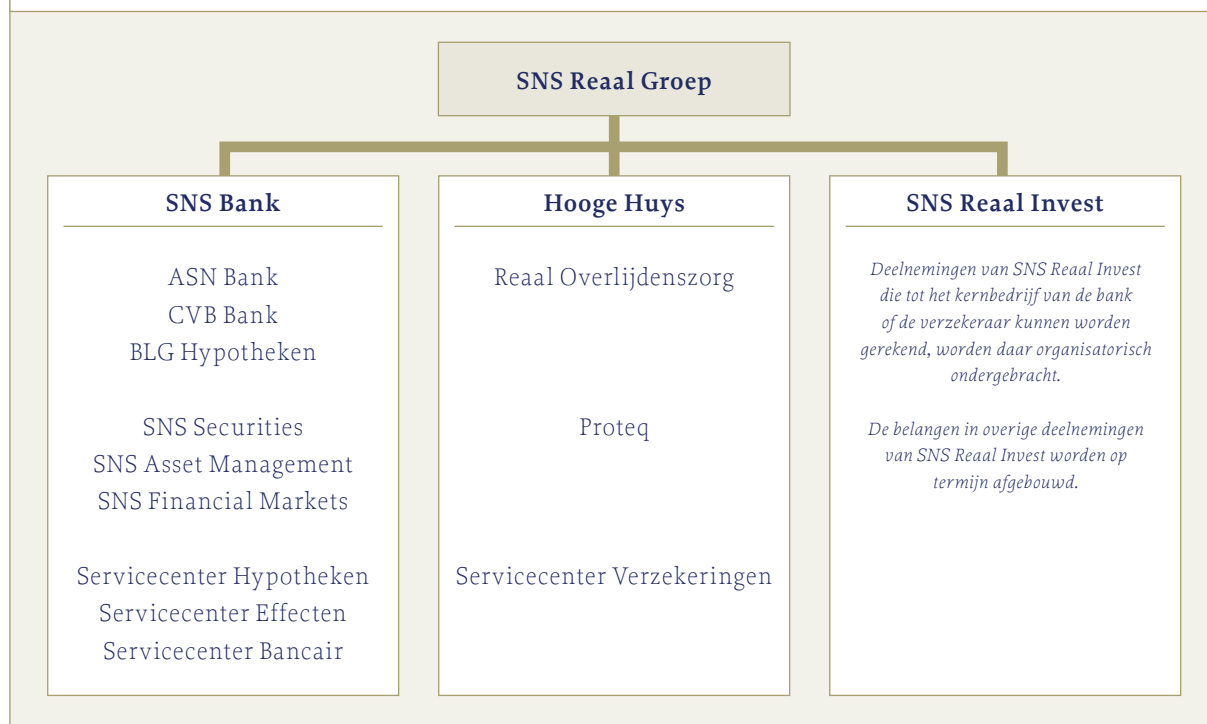
drs. C.H. van den Bos RA, voorzitter
 mr. M.W.J. Hinssen, vice-voorzitter
 drs. A.F.J. Bakker RA
 mr. J. Boven
 N.J. Jongerius
 J.H. Wilkes

HOOFDDIRECTIE SNS REAAL INVEST

C.J. Ambachtsheer

CENTRALE ONDERNEMINGSRAAD

H.H. Foppen, vice-voorzitter	A.P. van Campen	A.J.M. Schoutsen
J.C.T. Hemels, vice-voorzitter	G.J.M. Dröge	R.A. Schrama
A. Dijkhuizen, secretaris	G.M. ten Heggeler	R. Tiemens
R. Bloos	J. Jeukens	W.G. Vredenburg
A.M.J. Borsboom	K. Nijmeijer	L. van de Wiel

COMMERCIEËLE STRUCTUUR SNS REAAL GROEP

Kerncijfers

In miljoenen euro's	2002	2001	2000	1999	1998
BALANS					
Balanstotaal	46.342	43.761	40.879	32.527	26.529
Beleggingen	8.461	8.501	8.527	8.028	7.207
Hypothecaire kredieten	28.433	24.738	22.909	17.486	13.897
Andere kredieten	4.194	4.238	4.203	3.662	3.263
Eigen vermogen	1.408	1.571	1.575	1.452	1.197
Aansprakelijk vermogen	2.692	2.813	2.575	2.113	1.700
Verzekeringstechnische voorzieningen	8.253	8.178	7.683	7.032	6.158
Toevertrouwde middelen	16.073	14.965	13.997	13.119	11.956
Schuldbewijzen	14.210	12.201	11.072	5.188	2.954
RESULTATEN					
Baten bankbedrijf					
Renteresultaat	503	436	391	348	291
Provisie	71	69	89	63	59
Andere baten	54	70	69	57	54
Totaal	628	575	549	468	404
Baten verzekeringsbedrijf					
Brutopremie	1.501	1.490	1.410	1.249	1.162
Opbrengst beleggingen	24	392	444	517	481
Andere baten	4	16	22	145	159
Totaal	1.529	1.898	1.938	1.911	1.802
Baten SNS Reaal Invest					
Renteresultaat	47	36	31	27	15
Provisie	5	5	3	2	3
Andere baten	61	52	41	32	19
Totaal	113	93	75	61	37
Totaal baten	3.539	3.907	3.639	3.209	2.901
Totaal lasten	3.436	3.675	3.390	2.978	2.710
Resultaat vóór belastingen					
Bankbedrijf	165	144	157	140	115
Verzekeringsbedrijf	-/ 73	135	111	102	87
SNS Reaal Invest	46	20	32	24	13
Groep	-/ 35	-/ 67	-/ 51	-/ 35	-/ 24
Totaal	103	232	249	231	191
Nettowinst	84	165	179	161	138
KENGETALLEN					
Rentabiliteit eigen vermogen	5,6%	10,5%	11,8%	12,2%	12,4%
Efficiencyratio bank	64,7%	71,5%	68,4%	68,8%	69,9%
Kosten / premieverhouding verzekeraar	27,8%	29,6%	30,8%	31,7%	32,7%
Capital ratio	5,8%	6,4%	6,3%	6,5%	6,4%
Aantal medewerkers	5.432	5.860	5.932	5.603	5.231

Belangrijkste ontwikkelingen in 2002

- De nettowinst van SNS Reaal Groep bedraagt € 84 miljoen (-49,1%). Exclusief de beleggingsverliezen op de aandelenportefeuille van de verzekeraar, bedraagt de nettowinst € 238 miljoen (+ 44,0%). (zie pagina 30).
- De sterke commerciële groei heeft geleid tot toename van de marktaandelen bij de kernproducten 'hypotheken', 'sparen & beleggen' en 'pensioenen & verzekeringen'. Dit succes stoelt mede op innoverende producten (SNS Plafondrente, Groeps Individueel Pensioen, spaar-/beleggingsproducten) en de kwaliteit van de dienstverlening (SNS Effectenlijn als beste internetbroker, Hooge Huys Inside) (zie pagina 24).
- Het op kostenbeheersing gerichte beleid heeft geleid tot een structurele daling van de lasten. Het aantal medewerkers in vaste dienst is met 7,3% afgenomen (zie pagina 46).
- Het doel 'Eén onderneming, één beleid en één bestuurscentrum' is gerealiseerd (zie pagina 16).
- In samenhang met de focus op de kernactiviteiten worden de activiteiten binnen SNS Reaal Invest op termijn afgebouwd (zie pagina 12).

Voorwoord voorzitter Raad van Bestuur

AAN ALLE BETROKKENEN BIJ SNS REAAL GROEP

Vanuit het oogpunt van bedrijfsvoering was het jaar 2002 voor SNS Reaal Groep een succesvol jaar. Marktaandelen en brutobaten groeiden over de hele linie aanzienlijk, terwijl op het gebied van kostenbeheersing belangrijke vorderingen werden gemaakt. Het gevolg was dat het nettoresultaat uit bedrijfsuitoefening (vóór beleggingsverliezen) steeg van € 165 miljoen in 2001 naar € 238 miljoen. Een goede prestatie, zeker in het licht van het verslechterende economische klimaat in 2002.

In financieel opzicht was 2002 echter geen goed jaar, omdat beleggingsverliezen op de aandelenportefeuille van onze verzekeraar boekhoudkundig uitmondten in een nettowinst van € 84 miljoen. Niettemin geven de commerciële resultaten aan dat wij met onze retail-plus strategie op de goede weg zijn. Dit houdt in dat wij ons vrijwel volledig richten op de particuliere klant en op het midden- en kleinbedrijf in Nederland.

ONZE STRATEGIE

Het productenscala concentreert zich op de gebieden hypotheek, sparen & beleggen en pensioenen & verzekeringen. Daartoe ontwikkelt SNS Reaal Groep vanuit centrale competence centers innovatieve producten, die inspelen op de snel wisselende behoeftes van onze klanten. In Nederland is SNS Reaal Groep de enige bankverzekeraar die haar operations vergaand heeft geïntegreerd in vier servicecenters. Nieuwe producten kunnen als gevolg hiervan snel en efficiënt naar de markt worden gebracht en administratief worden verwerkt.

Successen van de afgelopen periode zijn de hoogwaardige internet- en I-mode diensten, waarbij SNS Reaal Groep koploper is in ons land. Een tweede voorbeeld is de hypotheekrentevariant 'SNS Plafondrente' die onze reputatie als 'innovator' bevestigde. Een van de innovatieve bijdragen in 2002 van Hooge Huys was het extranet 'Dinside', waarbij intermediairs en hun klanten inzage hebben in hun individuele pensioensituatie, terwijl salariswijzigingen en verhuizingen centraal worden gemuteerd.

SNS Reaal Groep zoekt bewust de aandacht van een breed Nederlands publiek met een continue aanbod van vernieuwende producten en productcombinaties. Dat publiek hopen wij mede te vinden in de Randstad. In 2002 is een aanvang gemaakt met het openen van nieuwe kantoren in dit deel van Nederland. Behalve met onze producten trachten wij klanten voor ons te winnen met een perfecte service en degelijke adviezen van onze medewerkers. Een nieuwe beoordelings-, belonings- en opleidingsystematiek is ingevoerd met als doel planmatig de prestaties van alle medewerkers te verbeteren.

Bereikbaarheid en specifiek het snel en adequaat reageren op vragen van klanten, vormen een belangrijk thema van de dienstverlening van SNS Reaal Groep. Onze kantoren zijn en blijven ook in de toekomst telefonisch rechtstreeks benaderbaar. Langdurige doorverbindingen en dito wachttijden zijn niet aan de orde. De internet-systemen voor betalingen en beleggingen zijn 24 uur per dag en 7 dagen per week beschikbaar.

ONZE CULTUUR

Wat betreft de kwaliteit van onze dienstverlening zijn wij in feite nog immer een bijna ouderwets degelijke dienstverlener. Echter, naast een solide instelling zijn wij bij uitstek een moderne, ambitieuze onderneming. Een retailbankverzekeraar die beschikt over geavanceerde informatie- en communicatietechnologie en die vooruitstrevende en eigentijdse producten aanbiedt. Snelheid is voor ons bedrijf een van de belangrijkste suc-

cesfactoren. Wij anticiperen op ontwikkelingen in de markt. Snelle besluitvorming, snelle productontwikkeling, ruimte voor intern ondernemerschap en kansen voor nieuw talent zijn kenmerkend voor onze cultuur. Als niet-beursgenoteerd bedrijf zijn wij tegelijkertijd in staat blijvend aandacht te geven aan lange termijn zaken. Deze combinatie van oude en nieuwe eigenschappen – ‘the best of both worlds’ – is bepalend voor de positionering en de strategie van SNS Reaal Groep.

Of wij erin slagen onze plannen en ambities waar te maken, hangt voor een belangrijk deel af van de wisselwerking tussen onze klanten en onze medewerkers. Daarom staan beide centraal in onze bedrijfsfilosofie. In ons economisch en maatschappelijk beleid zoeken wij bewust naar een balans in de belangen van alle betrokkenen bij SNS Reaal Groep. Alhoewel lang niet altijd even gemakkelijk, trachten wij bij onze besluitvorming criteria toe te passen ten aanzien van maatschappelijke betrokkenheid en een duurzame samenleving.

In de dagelijkse praktijk vertaalt dit beleid zich onder meer in concrete beleggingsproducten van onze specialisten van ASN Bank en SNS Asset Management. Beide onderdelen genieten al jarenlang erkenning op dit gebied en kunnen zich verheugen op een groeiende klantengroep.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen vraagt ook om structurele aandacht voor de kwaliteit van het leefmilieu. In het milieuprogramma van SNS Reaal Groep zijn stringente doelstellingen opgenomen om de milieubelasting te minimaliseren. Via de Stichting SNS Reaal Fonds worden projecten van algemeen maatschappelijk belang met een ideële of sociale strekking financieel ondersteund.

DOELSTELLINGEN 2003

Onze doelstellingen voor 2003 staan vast:

- Wij willen de snelst groeiende retail-plus-specialist worden in financieel Nederland.
- Groei van onze distributiekraacht. In de komende drie jaar hopen wij circa 25 kantoren in de Randstad te openen. Ook onze andere distributiekanaalen worden versterkt.
- Continue nieuwe producten brengen met zowel bancaire als verzekeringselementen.
- Doorgaan op de weg van synergie en kostenbeheersing bij al onze bancaire en verzekeringsactiviteiten.
- Herstructurering van ons financierings- en risicomanagement-instrumentarium ter verhoging van onze financieringsruimte en rendementen.

Onze verwachting is dat indien de economische ontwikkelingen meewerken, 2003 in commercieel opzicht een mooi jaar kan worden. Daar staat tegenover dat bij het schrijven van dit voorwoord de economische en politieke vooruitzichten helaas vrij somber zijn.

Namens de Raad van Bestuur van SNS Reaal Groep dank ik alle medewerkers voor hun inzet en onze klanten voor hun vertrouwen.

Sjoerd van Keulen
Voorzitter Raad van Bestuur

Bericht Raad van Commissarissen

STRATEGIE

In het verslagjaar is met de Raad van Bestuur gesproken over de strategische kaders van SNS Reaal Groep. Dit heeft geleid tot een herbevestiging van de belangrijkste strategische doelstellingen. De ontwikkeling tot 'de retailbankverzekeraar van Nederland' is met kracht ter hand genomen. Als uitvloeisel van deze keuze wordt de verbredingsstrategie losgelaten. Dit heeft tot gevolg dat deelnemingen van SNS Reaal Invest die tot het kernbedrijf van bank of verzekeraar kunnen worden gerekend, organisatorisch ook daar worden ondergebracht. De overige deelnemingen worden op termijn afgebouwd.

BENOEMINGEN RAAD VAN BESTUUR EN HOOFDDIRECTIE

In zijn vergadering van 11 december 2002 heeft de Raad van Commissarissen de heer drs. S. van Keulen benoemd tot voorzitter van de Raad van Bestuur van SNS Reaal Groep. In dezelfde vergadering is de heer R.R. Latenstein van Voorst MBA benoemd tot Chief Financial Officer en lid van de Raad van Bestuur van SNS Reaal Groep. Nu de Raad van Bestuur weer op volle sterkte is, kan met kracht verder worden gewerkt aan realisatie van de ambitieuze groei-doelstellingen van SNS Reaal Groep.

In september van het verslagjaar is afscheid genomen van de heer J. den Hoed RA, die geruime tijd als extern adviseur van de Raad van Commissarissen de Raad van Bestuur terzijde heeft gestaan. De Raad van Commissarissen is de heer Den Hoed erkentelijk voor de wijze waarop hij zijn rol heeft ingevuld en mede vorm heeft gegeven aan de verdere integratie van het bank- en verzekeringsbedrijf.

In het verslagjaar is in de Hoofddirectie van Hooge Huys benoemd de heer J.H. Wilkes, verantwoordelijk voor distributie en verkoop. De heer J.B.M. van Roon RA nam in september 2002 afscheid als lid van de Hoofddirectie van SNS Reaal Invest. Wij zijn de heer Van Roon erkentelijk voor de wijze waarop hij zich gedurende vele jaren heeft ingezet voor het concern.

HERBENOEMING RAAD VAN COMMISSARISSSEN

In de vergadering van 12 maart 2002 heeft de Raad van Commissarissen de heer drs. D. Huisman herbenoemd. Conform de afgesproken procedure hebben de voorzitter van de Raad van Commissarissen en het dagelijks bestuur van de Centrale Ondernemingsraad voorafgaand aan de herbenoeming met de heer Huisman gesproken.

JAARREKENING EN BEGROTING

In de vergadering van 11 maart 2003 heeft de Raad van Commissarissen de jaarrekening 2002 vastgesteld. De bespreking van de interne- en externe managementletters 2002 vond plaats in de vergaderingen van december 2002 respectievelijk januari 2003. De begroting voor 2003 werd goedgekeurd in de vergadering van 11 december 2002. De genoemde onderwerpen werden uitvoerig voorbesproken in het Audit Committee en vervolgens met een advies voorgelegd aan de voltallige Raad van Commissarissen.

VERGADERINGEN

In het verslagjaar kwam de Raad van Commissarissen acht maal bijeen. Het Audit Committee vergaderde drie maal. Naast de reeds genoemde zaken kwamen in de vergaderingen van de Raad van Commissarissen onder meer de volgende onderwerpen aan de orde: het sociaal beleid, maatschappelijk verantwoord ondernemen, statutenwijzigingen, de pensioenproblematiek, het fundingplan 2003, het beleggingsplan 2003, rapportages van de toezichthouders, acquisities en de invoering van een winstdelingsregeling voor medewerkers.

De Raad van Commissarissen heeft evenals in voorafgaande jaren in een speciale vergadering het eigen functioneren geëvalueerd.

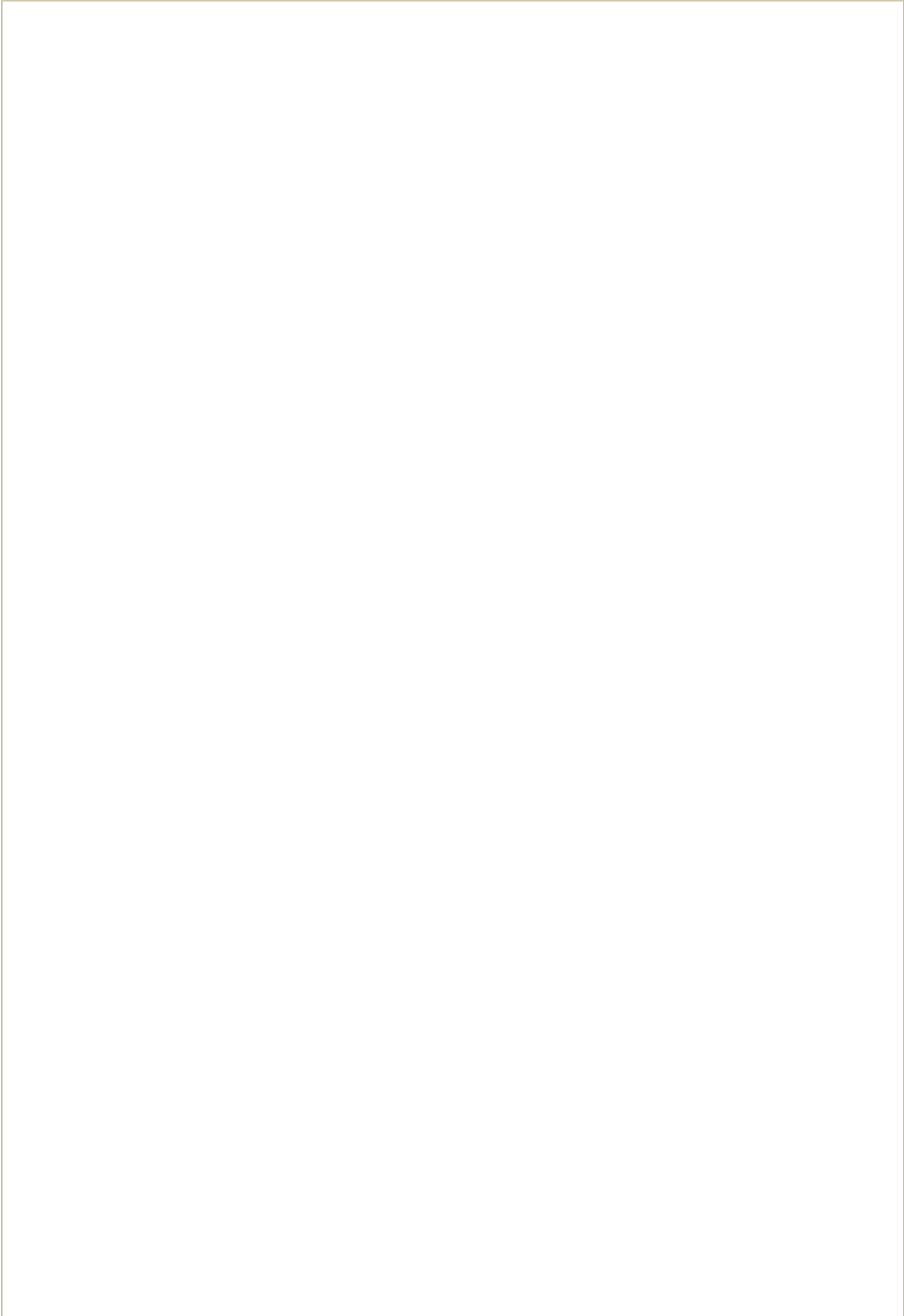
In de mei-vergadering ging de Raad van Commissarissen akkoord met de verkoop van een 60%-belang in SNS Automotive. Toestemming voor de verkoop van een 60%-belang in PrimeLine services werd verleend in de vergadering van november.

ERKENTELIJK VOOR DE INZET

Wij spreken onze erkentelijkheid uit voor de inzet van de Raad van Bestuur en van alle medewerkers. In weerwil van de huidige economische tegenwind zien wij de toekomst met vertrouwen tegemoet.

Utrecht, 11 maart 2003

Namens de Raad van Commissarissen,
J.L. Bouma, voorzitter

2002 In het kort

Commercieel succesvol jaar, maar nettowinst gedaald

In commercieel opzicht is het verslagjaar voor SNS Reaal Groep succesvol verlopen. Bij de drie kernproducten van SNS Reaal Groep – hypotheeken, sparen & beleggen en pensioenen & verzekeringen – is een stijging van het marktaandeel gerealiseerd.

De over 2002 te rapporteren nettowinst van SNS Reaal Groep is echter fors afgenomen in vergelijking met het jaar ervoor. Als gevolg van de beleggingsverliezen op de aandelenportefeuille van het verzekeringsbedrijf daalde de nettowinst van SNS Reaal Groep met 49,1% tot €84 miljoen. De nettowinst van de bank bedroeg €110 miljoen, die van de verzekeraar -€46 miljoen en die van SNS Reaal Invest €47 miljoen.

Overigens heeft de totale beleggingsportefeuille van de verzekeraar in het verslagjaar licht positief gerendeerd. De negatieve waardeontwikkeling van de aandelenportefeuille is namelijk geheel gecompenseerd door de positieve ontwikkeling van de obligatie- en vastgoedportefeuilles van de verzekeraar. Conform de richtlijnen voor de jaarverslaggeving komt dit laatste echter niet in de winst- & verliesrekening tot uitdrukking.

Eén onderneming, één beleid, één bestuurscentrum

In samenhang met de keuzes voor productleiderschap en een offensieve concurrentiestrategie zijn wezenlijke delen van het bank- en het verzekeringsbedrijf bijeengebracht om de synergiemogelijkheden optimaal te benutten. Het doel 'één onderneming, één beleid, één bestuurscentrum' is in het verslagjaar gerealiseerd. De

Raad van Bestuur van SNS Reaal Groep, de Hoofddirecties van SNS Bank en Hooze Huys, alsmede de staven van de Raad van Bestuur, zijn centraal in Utrecht gevestigd. Hetzelfde geldt voor drie 'competence centers', die zijn gevormd voor de innovatieve productontwikkeling ten behoeve van de (kern)producten.

Accent op verkoop

In het verslagjaar hebben ingrijpende veranderingen plaatsgevonden in de verkooporganisaties, die nu nog sterker dan voorheen op de afzet van (kern)producten zijn gericht. Tevens is de al een aantal jaren geleden begonnen opbouw van de 'service centers' afgerond. Er zijn vier van deze administratieve verwerkingscentra, namelijk voor hypotheeken, effectentransacties, betalingsverkeer en pensioenen & verzekeringen. Evenals de 'competence centers' zijn de 'service centers' werkzaam voor alle merken binnen SNS Reaal Groep.

Organisatiestructuur afgerond

De beoogde organisatiestructuur van SNS Reaal Groep is afgerond. De gerealiseerde integratie – gestoeld op innovatie, synergie en efficiency – geeft SNS Reaal Groep een voorsprong in de markt. De marktaandelen van de kernproducten namen dan ook toe in een jaar, waarin het topmanagement verhuisde, competence centers werden ingericht en verkooporganisaties werden geherstructureerd. Bovendien kon deze groei met minder medewerkers worden gerealiseerd. In het verlengde van deze positieve aanloop in het verslagjaar zal 2003 in sterke mate in het teken staan van de verdere ontwikkeling van de Randstad als werkgebied, met name voor SNS Bank.

Strategie en beleid

STRATEGIE SNS REAAL GROEP

SNS Reaal Groep heeft vier strategische doelstellingen geformuleerd, die voor een periode van drie tot vijf jaar de leidraad vormen voor onze dienstverlening aan de klant en de verdere ontwikkeling en groei van SNS Reaal Groep, SNS Bank, Hooge Huys en de nichelabels. Voor elk van die (hierna genoemde) doelstellingen geldt dat in het verslagjaar de eerste stappen al zijn gezet.

Strategische doelstellingen

1. Sneller groeien dan de markt.
2. Focus op retail(plus)klanten.
3. Sturen op synergie en kostenbeheersing.
4. Evenwichtige waardeontwikkeling.

Sneller groeien dan de markt

SNS Reaal Groep heeft de ambitie om uit te groeien tot de retailbankverzekeraar op de Nederlandse financiële markt, met een top-3 positie voor de kernproducten gemeen naar marktaandeel. Deze kernproducten liggen op het gebied van hypotheek, sparen & beleggen en pensioenen & verzekeringen. SNS Reaal Groep wil dit bereiken door productleiderschap, ofwel het ontwikkelen en verkopen van (samengestelde) financiële producten.

In samenhang hiermee vindt een herpositionering plaats van SNS Bank en Hooge Huys, die zich presenteren als eigentijdse innovatieve financiële dienstverleners. In het kader van de offensieve concurrentiestrategie zijn voor de kernproducten ambitieuze verkoopdoelstellingen vastgesteld voor de periode 2002 tot 2005. In het verslagjaar zijn de eerste stappen op weg naar dat doel al gezet; 2003 staat geheel in het teken van de groei.

SNS Reaal Groep streeft naar autonome en niet-autonome groei. Bij niet-autonome groei gaat het om deelnemingen die het kernbedrijf versterken en bijdragen tot de synergie. Een belangrijke randvoorwaarde bij de gewenste toename van het marktaandeel is dat het gaat om rendabele groei, dat wil zeggen dat wordt voldaan aan een rendement op het eigen vermogen van 12,5% netto.

Focus op retail(plus)klanten

SNS Reaal Groep richt zich op de retailmarkt, zowel wat producten als doelgroepen betreft. Daarbij gaat het

om de 'retailmarkt in ruime zin', ook wel aangeduid als 'retail-plus'. Dat houdt in dat segmenten die nauw aansluiten bij de retailmarkt, zoals het midden- en kleinbedrijf en 'private banking', nadrukkelijk tot de doelgroepen worden gerekend. De grootzakelijke markt wordt bij het bankbedrijf afgebouwd. Dit proces is inmiddels voltooid voor wat betreft het grootzakelijke schadebedrijf bij de verzekeraar. Het grootzakelijke levenbedrijf wordt voortgezet.

Het gegeven dat kernproducten centraal staan, gaat niet ten koste van het brede assortiment financiële producten en diensten voor de gekozen doelgroepen. Het is een kwestie van accentverlegging; van focus. In dat verband is ervoor gekozen om de activiteiten die nu bij SNS Reaal Invest zijn ondergebracht en die het kernbedrijf van de bank of de verzekeraar ondersteunen, daar dan ook onder te brengen. De portefeuille met overige deelnemingen wordt geleidelijk afgebouwd. Inmiddels is 60% van het belang in SNS Automotive (autolease) en PrimeLine services (consumptief krediet) verkocht.

Sturen op synergie en kostenbeheersing

Het genereren van synergie speelt een centrale rol in de wijze waarop de organisatie en werkwijze van SNS Reaal Groep vorm hebben gekregen. Voor het creëren van een bankverzekeraar is diepgaande samenwerking tussen, en samenvoeging van, bedrijfsonderdelen van het bank- en het verzekeringsbedrijf vereist.

Voorbeelden zijn het vormen van 'competence centers', het bouwen van 'service centers', het creëren van één bestuurscentrum, het benutten van elkaars distributiekanaalen, het samenvoegen van beleggingsfondsen, het verkopen van elkaars producten, etc. Alle merken kunnen profiteren van de duurzaamheidsanalyse van SNS Asset Management. Verder functioneert SNS Financial Markets als 'in house bank' voor de totale Groep.

De Raad van Bestuur neemt bij de strategische sturing van het concern vooral de synergie als uitgangspunt, met als criterium de 'toegevoegde waarde' van de activiteiten voor het concern. Dit geldt niet alleen voor de activiteiten van de hoofdmerken, maar ook voor die van de nichelabels.

In het kader van de synergie is gekeken naar onderlinge samenwerking gericht op het intermediaire

kanaal. Het intermediair wordt vanuit SNS Reaal Groep door verschillende merken benaderd. Aan de bankenkant gaat het om SNS Bank, BLG Hypotheken en CVB Bank; aan de verzekeringskant om Hooge Huys en Reaal Overlijdenszorg. Een zekere mate van coördinatie is van belang, bijvoorbeeld bij de selectie van de tussenpersonen waarmee zaken worden gedaan, de fraudepreventie en het risicomanagement. Ook met het oog op het uitwisselen van kennis over de markt en coördinatie bij de commerciële activiteiten, wordt binnen SNS Reaal Groep een overlegplatform gevormd voor het intermediaire kanaal.

Kostenbeheersing is een voortdurend aandachtspunt voor de Raad van Bestuur en de Hoofddirecties. Er wordt strak gestuurd op een evenwichtige verhouding tussen baten en lasten.

Gezonde waardeontwikkeling

SNS Reaal Groep streeft naar een gezonde waardeontwikkeling van het concern. Kapitaalmiddelen worden dusdanig aangewend, dat de gewenste doelen zo effectief mogelijk worden gerealiseerd. Bij de afweging hoort een kostenplaatje, waarbij het rendement van de investering wordt vergeleken met de kosten ervan, rekening houdend met het te lopen risico. Op die manier worden mogelijke activiteiten vergeleken op grond van hun 'toegevoegde waarde', gecorrigeerd voor het (zo nauwkeurig mogelijk) berekende risico. Dit 'waardedenken' krijgt binnen de organisatie meer en meer vorm.

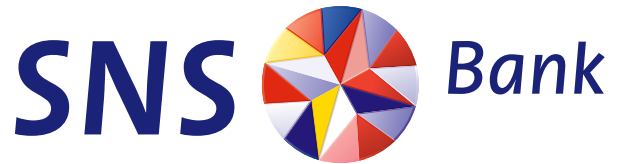
Het vermogen van de onderneming wordt daardoor 'uitgebalanceerd' verdeeld over (de activiteiten van) de bedrijfseenheden, zodat een evenwichtige waardecreatie tot stand komt. In het verlengde hiervan zijn ook andere zaken van belang voor de beoordeling van de financiële soliditeit, zoals een voorspelbare en groeiende inkomstenstroom en een met het concern meegroeïende sterke vermogenspositie.

BELEID SNS BANK

Herpositionering

Aan het eind van het verslagjaar presenteerde SNS Bank zich als 'een nieuwe bank'. De strategie van SNS Bank is gericht op productleiderschap voor de kernproducten op het gebied van hypotheken en sparen & beleggen.

Het gaat hier om speerpunten binnen het aanbod van een breed pakket financiële diensten. De op groei gerichte strategie wordt ondersteunt door de nieuwe positionering van SNS Bank.

Drie 'businesslines'

De strategische keuze is gepaard gegaan met vele organisatorische veranderingen, om de gewenste focus, synergie en efficiency te realiseren. Zo is een ingrijpende 'kanteling' van de verkooporganisatie van SNS Bank doorgevoerd. Er is een indeling in drie 'businesslines' gevormd, gericht op de doelgroepen 'Particulieren', 'Zakelijke Relaties' en 'Private Banking'.

Deze reorganisatie maakt een strakke en efficiënte aansturing mogelijk. De medewerkers kunnen zich nu voltijds op hun eigen aandachtsgebied toeleggen. De halvering van het aantal balietransacties die in het verslagjaar werd gerealiseerd, heeft er bijvoorbeeld in de businessline 'Particulieren' toe geleid dat in de kantoren meer tijd beschikbaar is voor gerichte advisering en verkoop.

De nieuw gevormde businessline 'Zakelijke Relaties' legt zich toe op de dienstverlening aan het midden- en kleinbedrijf en de non-profitsector. Uitgangspunt is de 'zelfwerkzaamheid' van de ondernemer, met behulp van goede producten en het internet.

De slimme pas

SNS Bank biedt als eerste bank haar klanten de mogelijkheid om met één bankpas geld op te nemen van drie verschillende rekeningen. Dit kunnen bijvoorbeeld een betaalrekening, een spaarrekening en een doorlopend-kredietrekening zijn. Met de bankpas kan men ieder uur van de dag, zeven dagen per week, geld opnemen van elk van die rekeningen. Voordeel voor de klant: hij of zij hoeft nog maar één bankpas mee te nemen en één pincode te onthouden. Bovendien hoeft er niet eerst naar de betaalrekening te worden overgeboekt, als het saldo eens een keer te laag is.

De eveneens nieuwe businessline 'Private Banking' is gespecialiseerd in geïntegreerd vermogensmanagement voor vermogende particulieren en ondernemers.

'Speerpunt' Randstad

De Randstad vormt een belangrijk aanknopingspunt voor SNS Bank om de beoogde groei van de marktaandeelen te realiseren. De Randstad wordt tot speerpunt van de activiteiten gemaakt, wat wordt ondersteunt door omvangrijke marketing-inspanningen en de gecoördineerde inzet van alle distributiekanaalen. In nauwe samenwerking met de kantoren speelt het intermediair een belangrijke rol bij de 'verovering' van de Randstad. Voor de ondersteuning van het intermediair is een aparte organisatie opgezet met servicedesks en accountmanagers. Tevens wordt de gerichte ondersteuning door SNS Direct een factor van betekenis bij de dienstverlening aan het veelbelovende Randstedelijke woon- en werkgebied. De inspanningen zijn vooral gericht op de verkoop van hypotheek- en gerelateerde producten.

SNS Bank heeft aangekondigd de komende jaren enkele tientallen kantoren en servicepunten te openen in de grote(re) Randstedelijke woonkernen. In Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht zijn reeds kantoren ingericht. Landelijk gezien neemt het aantal kantoren van SNS Bank niet of nauwelijks toe, maar wel wordt een betere spreiding verkregen.

Snelle ontplooiing SNS Direct

SNS Direct vormt het derde distributiekanaal van SNS Bank, naast het kantoor en het intermediair. Onder SNS Direct valt het telefonische en het elektronische contact met de klant. Het callcenter voorziet in de informatiebehoefte van klanten en niet-klanten en regelt onder meer afspraken met hypotheek- en beleggingsadviseurs op de kantoren.

In het verslagjaar is de telefonische verkoop in gang gezet. Hypotheken bijvoorbeeld worden nu ook verkocht door hypotheekadviseurs bij het callcenter. Producten zoals consumptief krediet en levens- en schadeverzekeringen worden eveneens telefonisch verkocht. In 2003 wordt het callcenter ingeschakeld bij de dienstverlening voor de zakelijke markt.

Internet: koploper in de markt

De dienstverlening via internet biedt SNS Bank bij uitstek de mogelijkheid om het innovatieve karakter

van de bank te ondersteunen. Het behouden van de voorsprong op dat gebied heeft hoge prioriteit.

Bij het internetbeleggen behoort SNS Bank volgens onafhankelijk onderzoek stevast tot de top-3 op het gebied van service, toegankelijkheid en tariefstelling (zie kader). Vrijwel het hele verslagjaar heeft SNS Bank zich gepresenteerd als de bank met de hoogste rente voor sparen via internet.

Verder loopt SNS Bank voorop bij het faciliteren van 'I-mode' om bancaire diensten via de mobiele telefoon te verrichten. De volgende stap is het beleggen via I-mode. Het lopende jaar worden de interactieve mogelijkheden van internetbankieren verder uitgebreid, onder meer voor de dienstverlening aan zakelijke relaties.

SNS Bank beste internetbroker

In het jaarlijkse onderzoek van Beurs.nl naar internetbokers, is SNS Bank – net als het jaar ervoor – op de eerste plaats geëindigd. Het 'algemeen oordeel' van internetbeleggers voor SNS Bank was hoog: 7,9. Ook op de onderdelen 'bereikbaarheid', 'snelheid' 'informatie' en 'service' werd goed gescoord.

Innovatie en synergie

De SNS Plafondrente is één van de hypotheekrentevarianten die met veel succes in de markt is gezet, niet alleen door SNS Bank, maar – onder eigen naam – door de meeste merken binnen SNS Reaal Groep. Diverse spaar- en beleggingsproducten en beleggingsfondsen zagen het licht, die eveneens door andere merken van SNS Reaal Groep zijn verkocht.

Verheugend was de grote belangstelling bij particuliere beleggers voor de SNS Participatie Certificaten, een innovatieve manier om de vermogenspositie te versterken, in combinatie met een aantrekkelijk rendement voor de klant. Ook hier hebben de meeste andere merken van SNS Reaal Groep zich sterk gemaakt voor plaatsing. In twee tranches werd het aansprakelijk vermogen van SNS Bank uitgebreid met € 241 miljoen.

BELEID HOOGHE HUYS

Gestroomlijnde organisatie

Hooge Huys heeft in het verslagjaar de reorganisatie van het verzekeringsbedrijf afgerond. De vroegere marktgroepenstructuur is vervangen door een functionele organisatiestructuur.

Focus op pensioenmarkt

De verzekeraar streeft naar groei van het marktaandeel via productleiderschap bij de kernproducten levensverzekeringen, particuliere en semi-collectieve pensioenverzekeringen en hypotheek. De focus komt steeds meer op de pensioenmarkt te liggen; de belangstelling bij de consument voor het opvullen van 'pensioengaten' neemt duidelijk toe. De producten worden via het intermediair verkocht, met als doelgroepen particuliere 'eindklanten' en – in toenemende mate – het midden- en kleinbedrijf. In het verlengde van de focus op doelgroepen is de grootzakelijke schadeportefeuille vrijwel geheel afgebouwd.

Nieuwe partners

Hooge Huys werkt al vele jaren samen met andere financiële instellingen bij de verkoop van hypotheek- en verzekeringsproducten, die normaliter het label van de partner dragen. Zo wordt het grootste deel van de hypotheekportefeuille beheerd ten behoeve van derden: de partners verzorgen de funding en Hooge Huys de bijbehorende verzekeringen.

In toenemende mate wordt de kwaliteit van de verzekeringsproducten van Hooge Huys onderkend. Met andere financiële dienstverleners worden 'partnerships' opgezet, waarbij verzekeringen van Hooge Huys ten grondslag komen te liggen aan producten die deze nieuwe partners onder eigen label verkopen. Hooge Huys is actief bezig met de verdere uitbouw van dergelijke partnerships.

Innovatie en synergie

In het verslagjaar heeft Hooge Huys een aantal innoverende producten op de markt gebracht, waaronder een semi-collectief pensioenproduct. Dit Groeps Individueel Pensioen is momenteel het enige product in de markt dat geheel aan de regelgeving op dat gebied voldoet.

Samen met de bank werden een hypotheek- en enkele spaarproducten geïntroduceerd, die door Hooge Huys

onder eigen naam zijn verkocht. Hooge Huys levert nu waar mogelijk de levens- en schadeverzekeringen voor SNS Bank en de overige bancaire merken, vooral in combinatie met hypothecaire kredieten. Ook is Hooge Huys gestart met de verkoop van hypotheek van SNS Bank, gekoppeld aan verzekeringen van Hooge Huys.

Gedragscode en Advieswijzer

Het Verbond van Verzekeraars en de belangenverenigingen van intermediairs willen dat de klant goede informatie krijgt over wat hij van de assurantietussenpersoon mag verwachten. Daartoe hebben zij de GIDI – Gedragscode Informatieverstrekking Dienstverlening Intermediair – in het leven geroepen. Hierin staan de gedragsregels waaraan het intermediair zich in zijn relatie met de (particuliere) consument heeft te houden.

Een van die regels is dat het intermediair een Advieswijzer verstrekt, waarin de klant onder meer wordt geïnformeerd over de dienstverlening die hij mag verwachten, de relatie die het intermediair met verzekeraars onderhoudt, de wijze van beloning en de klachtenprocedure.

Hooge Huys is aangesloten bij de Stichting Implementatie GIDI en dat houdt in dat in principe alleen wordt samengewerkt met intermediairs die de gedragscode onderschrijven en hun klanten voorzien van een Advieswijzer.

Schadeverzekeringen zijn belangrijk als 'begeleidend' product en daarmee onmisbaar in het assortiment van Hooge Huys.

Toenemend belang ketenintegratie

Het streven naar productleiderschap wordt ondersteund door de snelheid en kwaliteit van de administratieve afhandeling, waarmee Hooge Huys naam heeft gemaakt. Aan de geautomatiseerde ondersteuning bij offertes en polisopmaak wordt dan ook veel belang gehecht. Op alle relevante plekken wordt nu gewerkt met Document Imaging System / Workflow Management: het systeem waarbij het dossier wordt 'gescand' voor de PC, waarna de behandeling computerbegeleid plaatsvindt.

Samen met een aantal andere verzekeraars neemt Hooge Huys deel aan 'MeetingPoint', waarmee de

ketenintegratie wordt versterkt. In het verlengde van deze algemene structuur heeft Hooge Huys het eigen extranet 'Onside' gepresenteerd (zie kader).

Het geautomatiseerde acceptatiesysteem voor schadeverzekeringen is vrijwel gereed, met in het verlengde daarvan ook geautomatiseerde afhandeling van schadegevallen. Op termijn vindt ook de acceptatie van levensverzekeringen in principe automatisch plaats.

Enkele jaren geleden is 'Distributiepartner' opgericht, dat intermediairs met expansiemogelijkheden ondersteunt door middel van financiering of het nemen van een minderheidsbelang. Deze vennootschap, dochter van Hooge Huys en SNS Reaal Invest samen, zal binnenkort geheel onder Hooge Huys vallen. Hetzelfde geldt voor een aantal andere deelnemingen van SNS Reaal Invest, waarvan de activiteiten goed aansluiten bij die van de verzekeraar.

Hooge Huys Onside

Onder de naam 'Onside' heeft Hooge Huys een geheel van extranettoepassingen gebouwd, dat een efficiënte informatie-uitwisseling tussen Hooge Huys, het intermediair en de klanten van het intermediair mogelijk maakt. Via de website www.hoogehuys.nl kunnen zowel het intermediair als de klant met hun individuele codes toegang krijgen tot Onside. Dit geeft het intermediair de beschikking over de advies- en offerte software van Hooge Huys. Daarnaast bevat Onside drie innovatieve serviceconcepten: 'On Pensioenregeling', 'On Bancaire Diensten' en 'On Financieel Plan'.

'On pensioenregeling' maakt geïntegreerde communicatie mogelijk tussen Hooge Huys en de relaties, dus het intermediair, de werkgever en de werknemers. Het intermediair heeft online inzicht in de pensioencontracten. Mutaties – zoals verhuizingen, salariswijzigingen, in- en uitdiensttredingen – worden automatisch verwerkt. Werkgevers kunnen overzichten opvragen van de verzekerde aanspraken, zowel op collectief als op individueel niveau. Werknemers kunnen letterlijk dag en nacht hun actuele pensioensituatie opvragen. Hooge Huys biedt een schat aan informatie en een breed scala aan professionele hulp en ondersteuning, zowel technisch als inhoudelijk. In een recent onderzoek (Ordina) naar de advieskwaliteit van bijna dertig pensioenverzekeraars kwam 'On Pensioenregeling' als beste uit de bus.

Economische ontwikkelingen

Wereldwijde groeivertraging

In de Verenigde Staten was in 2002 de economische groei beperkt. Weliswaar bleef – na de recessie in 2001 – de ‘dubbele dip’ uit, maar in het Amerikaanse bedrijfsleven liepen de investeringen, de afzet en de winstgevendheid terug. Positief was dat de consumptieve bestedingen redelijk op peil bleven, mede door de relatief lage werkloosheid.

De Europese Unie liet een zwakker economisch beeld zien dan verwacht. De export leed onder de wereldwijde groeivertraging. In de belangrijkste lidstaten liep de werkloosheid op, wat de consumptieve bestedingen onder druk zette.

In Nederland zijn de goede jaren van het ‘poldermodel’ verleden tijd. Het bruto binnenlands product nam in 2002 slechts met 0,3% toe: de laagste groei in twintig jaar. Deze nog net positieve uitkomst was het gevolg van toename van de particuliere en (vooral) de overheidsconsumptie; de investeringen en de export namen af. De inflatie nam in het verslagjaar met 0,9 procentpunt af tot 3,3%.

Rente verder omlaag

De tegenvallende economische ontwikkeling was voor de centrale banken in de Europese Unie en de Verenigde Staten aanleiding de toch al lage geldmarktrente met een half procentpunt te verlagen. De korte rente kwam daarmee aan het eind van het verslagjaar in de Europese Unie uit op 2,75%, terwijl de rente in Amerika daalde tot een historisch lage 1,25%. Ook op de kapitaalmarkt daalde de rente zowel in Europa als de VS, onder invloed van de zwakke economie en de afnemende inflatieverwachtingen (zie grafiek).

Het weloverwogen gebruik van de ‘spread’ tussen lange en korte rente leidde voor SNS Reaal Groep tot een verhoging van de rentemarge op de kredietverlening, met name hypotheeklen. De rentemarge op spaargelden nam iets af, omdat het bankbedrijf ervoor koos met de spaarrente niet de dalende marktrente te volgen. Dit leidde tot een toename van het marktaandeel.

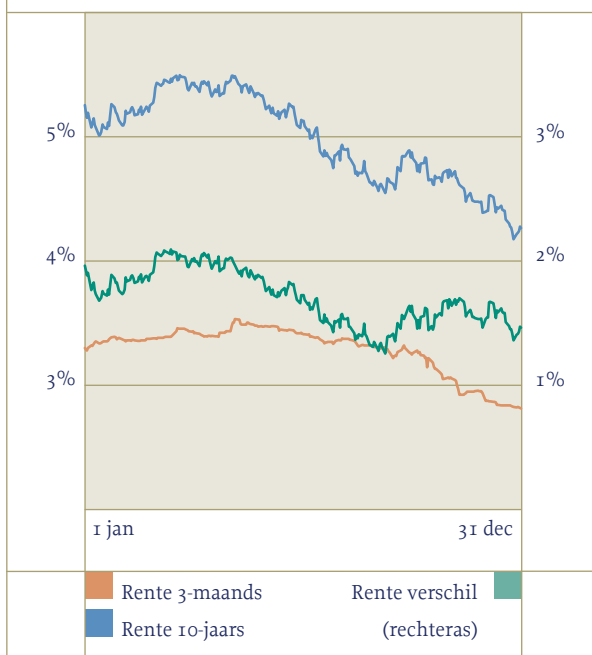
Hypotheekmarkt stabiel

De relatief lage hypotheekrente heeft er ook toe bijgedragen dat in de laatste jaren met beperkte economische groei, de hypotheekmarkt zich positief ontwikkelde. Inmiddels lijkt deze markt zich te stabiliseren: in het verslagjaar lag de totale hypotheekproductie slechts enkele procentpunten boven die in 2001. Het aantal ingeschreven hypotheeklen bleef vrijwel ongewijzigd, wat betekent dat de groei in productie aan licht stijgende huizenprijzen kan worden toegeschreven. Deze prijsstijging werd vooral veroorzaakt door een tekort aan koopwoningen in het middensegment van de markt; de prijsontwikkeling van duurdere woningen stond onder druk. SNS Reaal Groep heeft in deze stabiliserende markt een groeiend marktaandeel gerealiseerd.

Beren op de weg

Op de aandelenmarkten daalden de belangrijkste indices voor het derde achtereenvolgende jaar. De AEX-index sloot ultimo 2002 op een niveau – 323 – dat nog niet de helft is van de top die in september 2000 werd bereikt. Ultimo 2001 stond de AEX nog op 507. Andere indices binnen en buiten Europa deden het niet veel beter. De zwakke wereldeconomie, afnemende winsten van bedrijven en twijfel aan de kwaliteit van de winstcijfers na de reeks boekhoudschandalen, kunnen

Renteontwikkeling (2002)

als oorzaken van de koersdalingen worden gezien. De naweeën van de terroristische aanslagen van 11 september 2001 en de oplopende politieke spanningen rond Irak brengen herstel evenmin dichterbij.

Gevolgen voor de klant

De gevolgen van de koersverliezen op de aandelenmarkten zijn merkbaar voor klanten die beleggen in aandelen of in beleggingsfondsen die geheel of deels in aandelen beleggen. De daling van de kapitaalmarktrente heeft voor beleggers in obligaties of in obligatiefondsen echter gunstig uitgewerkt: in het verslagjaar zijn de koersen van obligaties gestegen. De negatieve ontwikkeling op de aandelenmarkt heeft er ook toe geleid dat de belangstelling voor beleggingsverzekeringen is afgenomen, terwijl de verkoop van traditionele verzekeringen toenam. Dezelfde tendens was zichtbaar bij de coopsommen.

Onzekerheid rond overheidsbeleid

Vermogensvorming wordt vaak door de overheid fiscaal gestimuleerd. Wanneer wetten en regelingen op dat gebied worden gewijzigd, mag worden aangenomen dat voor alle betrokken partijen de gevolgen op korte en lange termijn zorgvuldig zijn overwogen, met name omdat met vermogensvorming gewoonlijk langlopende contracten zijn gemoeid.

In het verslagjaar zijn door de overheid op het gebied van vermogensvorming diverse besluiten genomen die verstrekkende gevolgen hebben voor banken en verzekeraars. Niet alleen door het besluit als zodanig, maar ook door de beperkte tijd tussen het besluit en de implementatie ervan. Voorbeelden zijn het beperken en afschaffen van de spaarloon- en premiespaarregelingen en het afschaffen van de basisaftrek lijfrentepremie. Dit heeft geleid tot hoge druk op de administratie, aanpassing van contracten en onduidelijkheid bij klanten.

Commerciële ontwikkelingen

PARTICULIERE MARKT

In commercieel opzicht heeft SNS Reaal Groep een succesvol jaar achter de rug. De marktaandelen van de kernproducten van de retailbankverzekeraar – op het gebied van hypotheek, sparen & beleggen en pensioenen & verzekeringen – zijn toegenomen.

Commerciële doelstellingen

(Groeï marktaandelen tot en met 2005)

Hypotheek van 7% naar 10%.	(2002: 8,6%) ¹
Sparen & beleggen van 4% naar 6%.	(2002: 5,8%)
Individuele levensverzekeringen van 6% naar 9%.	(2002: 8,0%) ¹
Zakelijke dienstverlening van 3% naar 5%.	(2002: 3,0%)

¹) Betreft nieuwe productie.

Hypotheek

Marktaandeel groeit tot 8,6%

In het verslagjaar realiseerde SNS Reaal Groep een bruto hypotheekproductie van € 7,0 miljard (2001: € 5,6 miljard). De hypotheekportefeuille nam daardoor met 14,9% toe tot € 28,4 miljard (2001: € 24,7 miljard). Het marktaandeel van SNS Reaal Groep nam toe tot 8,6% (2001: 7,1%). In het verslagjaar is voor € 0,7 miljard aan hypotheek gesecuritiseerd, waardoor de totale securitisatieportefeuille inmiddels € 3,7 miljard bedraagt.

SNS Bank: succes met de Plafondrente

Het toegenomen marktaandeel valt voor een belangrijk deel toe te schrijven aan het succes van de SNS Plafondrente: een hypotheekrentevariant met een variabele rente, die wel de voordelen van rentedalingen biedt, maar niet de nadelen van rentestijgingen. De SNS Plafondrente kan in combinatie met iedere hypotheek worden verkocht. Een groot aantal merken binnen SNS Reaal Groep verkoopt hypotheek met deze en andere goedlopende hypotheekrentevarianten – zoals de SNS Stabielrente – onder eigen naam. In toenemende mate zijn hieraan Hooge Huys-verzekeringen gekoppeld.

SNS Bank: ook callcenter verkoopt hypotheek

SNS Bank maakt bij de verkoop van hypotheek gebruik van de eigen kantorenorganisatie, het intermediair en

SNS Direct. Hieronder valt een callcenter, dat sinds kort ook over eigen hypotheekadviseurs beschikt en hypotheek verkoopt.

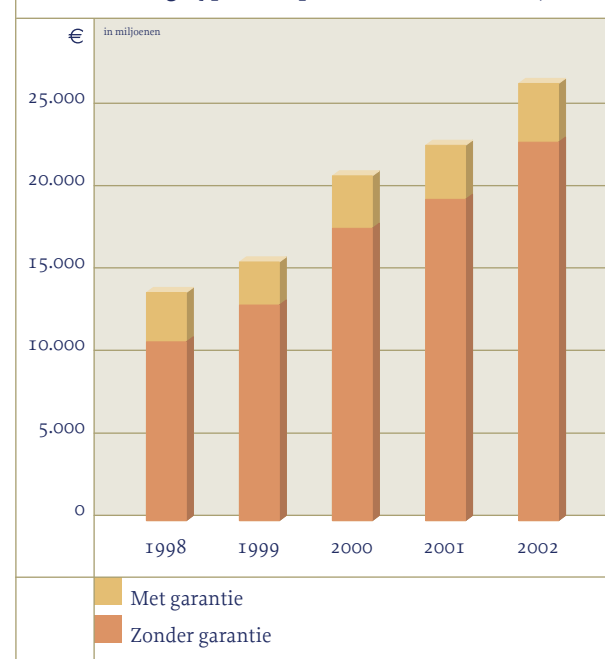
BLG: dienstverlening bovengemiddeld

BLG Hypotheek, die zijn producten via het intermediair afzet, nam in het verslagjaar van de hypotheekproductie € 1,0 miljard voor zijn rekening, ongeveer gelijk aan de productie van het jaar daarvoor. De hypotheekportefeuille groeide van € 5,1 miljard (2001) tot € 5,5 miljard. Onderzoek wees uit dat de intermediairs in 2002, net als in het jaar ervoor, de dienstverlening en organisatie van BLG Hypotheek met bovengemiddeld waardeerden.

CVB: bancaire formule voor intermediairs

CVB Bank biedt als 'de intermediairbank van Nederland' circa 300 tussenpersonen een bancaire formule, met hypotheek, spaar- en beleggingsrekeningen, consumptief krediet en internetbankieren. Mede door een vijftal nieuwe hypotheekvormen – waaronder de CVB Plafondrentehypotheek – nam in het verslagjaar de productie met 10,0% toe tot € 2,2 miljard (2001: € 2,0 miljard). Tevens werd een hypotheeklastenverzekering geïntroduceerd. CVB Bank richt zich met name op het werven van nieuwe tussenpersonen in plaatsen waar andere banken hun kantoren sluiten.

Ontwikkeling hypotheekportefeuille bankbedrijf

Hooge Huys: stabiele hypotheekportefeuille

Hooge Huys verkoopt hypotheekportefeuilles deels onder eigen naam en (meren)deels onder die van partners. Hooge Huys verkoopt onder eigen label ook hypotheekportefeuilles van SNS Bank en BLG Hypotheken. In het verslagjaar is gestart met de verkoop via het intermediair van hypotheekportefeuilles gefund door SNS Bank, gekoppeld aan (beleggings)verzekeringen van Hooge Huys. De hypotheekportefeuille van Hooge Huys, inclusief het deel onder beheer voor derden, bleef in het verslagjaar stabiel op € 5,5 miljard.

Consumptief krediet toegenomen

In het verslagjaar is in het bankbedrijf voor € 63 miljoen aan consumptief krediet verleend. De consumptief kredietportefeuille nam met 12,3% toe tot € 577 miljoen (2001: € 514 miljoen).

Sparen & beleggen*SNS Internetsp@ren blijft groeien*

Het totale spaartegoed (inclusief rentebijdragen) bij het bankbedrijf nam in het verslagjaar met 17,0% toe tot € 9,6 miljard (2001: € 8,2 miljard). Met name SNS Internetsp@ren wist het succes van voorgaande jaren door te trekken, zowel wat aantal rekeninghouders als het tegoed betreft. Het overgrote deel van de groei betrof 'nieuw geld'. Dit hield tevens in dat het bankbedrijf voor het kernproduct sparen een stijging van het marktaandeel tot 5,8% wist te realiseren (2001: 5,4%). De belangstelling voor het sparen is vooral toegenomen onder invloed van het slechte beursklimaat.

ASN Bank introduceerde in het verslagjaar twee nieuwe spaarvormen. De ASN Internet spaarrekening is de eerste duurzame spaarrekening in deze categorie. Met het ingelegde spaargeld worden duurzame projecten gefinancierd. Samen met 'Mensen in Nood' werd het ASN Jeugdsparen gestart, mede ten bate van een project voor straatkinderen in Kameroen.

Beleggingsfondsen: samenvoeging en uitbreiding

Hooge Huys heeft met het oog op synergie en efficiency in het verslagjaar haar beleggingsfondsen gefuseerd met de overeenkomstige fondsen onder de paraplu van SNS Beleggingsfondsen. De klanten van Hooge Huys beschikken nu over een ruimere keus aan beleggingsfondsen.

SNS Bank heeft het SNS VermogensPrisma ontwikkeld, dat de medewerkers in de verkooporganisatie

helpt bij het adviseren en begeleiden van de klant op het terrein van sparen en beleggen. Insteek is een doelgerichte vermogensopbouw, rekening houdend met de beleggingsdoelstellingen en het beleggingsprofiel van de klant. De bewaking van de vermogensontwikkeling is een essentieel en uniek onderdeel van SNS VermogensPrisma. In de geadviseerde beleggingsportefeuilles worden uitsluitend (combinaties van) beleggingsfondsen opgenomen. Met het oog daarop zijn speciale mixfondsen samengesteld met verschillende rendement/risicoprofielen: SNS Optimaal Geel, SNS Optimaal Oranje en SNS Optimaal Rood.

Fondsvermogen gedaald; geplaatst bedrag gestegen

Het totale vermogen dat in de beleggingsfondsen van SNS Reaal Groep is ondergebracht, nam in het verslagjaar af met 0,9% tot € 1,3 miljard. Hierin is de vermogenstoename als gevolg van de fusie met Hooge Huys Beleggingsfondsen opgenomen. Zonder deze fusie zou het fondsvermogen met € 132 miljoen zijn afgenomen, een daling met 10,4%. De in obligaties en/of deposito's beleggende fondsen lieten een positieve ontwikkeling zien, maar de geheel of gedeeltelijk in aandelen beleggende fondsen hadden te lijden onder de negatieve ontwikkeling op de beurzen wereldwijd.

Financiële bijsluiter

Sinds 1 juli 2002 is elke financiële instelling wettelijk verplicht om bij de verkoop van een complex financieel product een financiële bijsluiter te verstrekken. Een complex financieel product is opgebouwd uit een aantal componenten, waarvan er tenminste één qua waardeontwikkeling is gekoppeld aan de effecten-, kapitaal- of valutamarkten. Voorbeelden zijn beleggingshypotheek, beleggingsverzekeringen en beleggingsfondsen.

De bijsluiter bevat informatie over de belangrijkste kenmerken van het product, zodat de consument zich een beter oordeel kan vormen over aard en risico ervan. Bovendien kunnen soortgelijke financiële producten van verschillende aanbieders beter met elkaar worden vergeleken.

In tegenstelling tot andere verzekeraars neemt Hooge Huys bij de beleggingsverzekeringen in haar kostenvergelijking alle kosten mee, dus ook de fondskosten.

Ondanks het verslechterde beursklimaat is in het verslagjaar per saldo meer geplaatst dan het jaar ervoor:

€ 142 miljoen (2001: € 64 miljoen). Deze toestroom had zowel betrekking op de bestaande fondsen, als op de eerder genoemde nieuwe fondsen.

Bij de beleggingsfondsen van ASN Bank nam het belegd vermogen met 7,1% toe van € 490 miljoen tot € 525 miljoen. In het verslagjaar is 'Het Andere Beleggingsfonds' geïntegreerd in het beleggingsbedrijf van ASN Bank. Het voornemen is de naam van dit fonds in 2003 te wijzigen in ASN Mixfonds. De integratie heeft op het gebied van duurzaam sparen en beleggen de positie van ASN Bank als marktleider versterkt. Het marktaandeel van ASN Bank bedraagt circa 33%.

Innovatieve spaar-/beleggingsproducten

Evenals in voorgaande jaren zijn in het verslagjaar diverse innovatieve producten in de markt gezet met elementen van zowel sparen als beleggen. In 2002 waren dat het SNS TopSectorWinstPlan en SNS TripleBest. Algemeen kenmerk van deze producten is dat de inleg bijna volledig wordt gegarandeerd, terwijl de klant kan profiteren van koersstijgingen op de nationale, dan wel internationale, effectenbeurzen. De looptijd van deze garantieproducten varieert van vijf tot zeven jaar. Dergelijke producten zijn in het verslagjaar onder eigen naam gevoerd door zowel bancaire merken als Hooge Huys.

SNS Effectenlijn: hoge kwaliteit dienstverlening

In het verlengde van de negatieve beursontwikkeling had SNS Effectenlijn in het verslagjaar te kampen met een afnemende orderstroom. De mogelijkheid om 'online' orders door te geven voor buitenlandse beurzen, werd verder verruimd. De kwaliteit van de dienstverlening blijft onverminderd hoog. Ook in 2002 nam SNS Effectenlijn in ieder onafhankelijk onderzoek een plaats in de top-3 in.

Uitvaartverzekeringen nu ook via intermediair

SNS Reaal Groep biedt uitvaartverzekeringen aan via Reaal Overlijdenszorgverzekering, dat met een marktaandeel van ongeveer 9% tot de grotere uitvaartverzekeraars van ons land behoort. In het verslagjaar nam het aantal nieuwe posten met 9% toe. Reaal Overlijdenszorg voert alleen sommenverzekeringen in het assortiment, dus geen naturaverzekeringen. Reaal Overlijdenszorg beschikt over een eigen verkooporganisatie. In het verslagjaar is besloten daarnaast de verkoop via het intermediair tot speerpunt van het beleid te maken.

Ook internet en de samenwerking met database-partners bieden verkoopmogelijkheden.

Pensioenen & verzekeringen

Groei marktaandeel levensverzekeringen

Hooge Huys heeft in het verslagjaar voor haar kernproducten op het gebied van vermogensbescherming een aanzienlijke stijging van het marktaandeel weten te realiseren. Bij de periodieke individuele levensverzekeringen (pensioenverzekeringen, beleggingsverzekeringen en dergelijke) nam het marktaandeel toe van 6,5% (2001) tot 8,0%. De levenportefeuille groeide met 4,2% van € 624 miljoen tot € 651 miljoen.

Bij de koopsommen was bijna van een verdubbeling van het marktaandeel sprake: dit steeg van 4,3% (2001) tot 8,4%, vooral door de productie van direct ingaande lijfrentes.

Hooge Huys heeft een fiscale aftrekgarantie gegeven aan klanten die de dupe dreigen te worden van de afschaffing van de basisaftrek lijfrente in 2003. Wanneer blijkt dat de klant geen recht op aftrek heeft, dan compenseert Hooge Huys het nadeel.

In het kader van de synergie is Hooge Huys uiteraard de hoofdleverancier van verzekeringen voor de andere merken binnen SNS Reaal Groep, met SNS Bank als belangrijke 'klant'. Bij de premiebetalende posten nam in het verslagjaar de productie via het bankbedrijf met de helft toe. Daarnaast sluit Hooge Huys in toenemende mate contracten met andere (financiële) marktpartijen, die onder eigen label hun klanten een op maat gesneden aanbod doen.

'Universal finance' breder in de markt

In 2001 heeft Hooge Huys samen met SNS Bank het Hooge Huys Financieel Plan ontwikkeld, een innovatief 'universal finance'-concept (zie ook kader 'Inside', pagina 21). Dit product is eerst via enkele tientallen intermediairs getest en in de tweede helft van het verslagjaar breder in de markt gezet. Het Hooge Huys Financieel Plan biedt het intermediair alle ruimte om blij te geven van zijn 'toegevoegde waarde' als financieel adviseur.

Schadeverzekeringen onmisbaar

Schadeverzekeringen spelen een belangrijke rol bij vermogensbescherming. Ze zijn dan ook onmisbaar in

het assortiment financiële producten en diensten van SNS Reaal Groep.

In lijn met de focus op de particuliere markt is de grootzakelijke schadeportefeuille nu vrijwel afgebouwd. De particuliere schadeportefeuille nam in vergelijking tot 2001 (€ 218 miljoen) iets toe tot € 220 miljoen. Het rendement op het geïnvesteerde vermogen is na een aantal efficiëncymaatregelen verbeterd.

Hooge Huys heeft een woonlastenverzekering ingekocht, die de merken binnen SNS Reaal Groep onder eigen naam kunnen verkopen. BLG Hypotheken en CVB Bank maken hiervan reeds gebruik. Hier komt de synergie tot uiting in de gezamenlijke inkoopkracht.

Proteq: strategische heroriëntatie

De strategische heroriëntatie van Proteq heeft nog niet geleid tot definitieve besluitvorming. Proteq maakt in toenemende mate gebruik van het internet voor de verkoop van onder meer autoverzekeringen en de commercieel succesvolle 'Dier & Zorg'-verzekeringen.

ZAKELIJKE MARKT

SNS Bank

Zelfstandige eenheid 'Zakelijke Relaties'

Tot 2002 was de zakelijke dienstverlening van SNS Bank ondergebracht bij de regionale banken als onderdeel van het retailbedrijf. De ingrijpende reorganisatie die in het verslagjaar heeft plaatsgevonden, heeft geleid tot de vorming van drie 'businesslines', waarvan de zakelijke dienstverlening er één is. De vorming van deze zelfstandige en volwaardige eenheid 'Zakelijke Relaties' heeft geleid tot een strakkere aansturing van het zakelijke bedrijf, grotere transparantie en een efficiëntere werkwijze. Doelgroepen van 'Zakelijke Relaties' zijn het Nederlandse midden- en kleinbedrijf, alsmede instellingen, stichtingen en verenigingen in de non-profit sector.

Innovatieve productpakketten

'Zakelijke Relaties' profileert zich – in lijn met SNS Bank – als innovatief, internet-georiënteerd en met 24 uursservice. Uitgangspunt is de 'zelfwerkzaamheid' van de ondernemer, die met goede producten en verwerkingsprocessen wordt ondersteund en op verzoek wordt geadviseerd. SNS Bank heeft alle producten die nodig

zijn voor een volwaardige dienstverlening aan haar zakelijke doelgroepen beschikbaar, inclusief verzekeringen. Deze producten kunnen worden gepaketteerd, afgestemd op de specifieke behoefte van de ondernemer. Tevens kan een breed pakket lease-producten worden geboden.

Gespecialiseerde units

Op veertien grotere kantoren van SNS Bank zijn units 'Bedrijven & Instellingen' ondergebracht, met accountmanagers die dienstverlening 'op maat' verzorgen aan ondernemingen in het middenbedrijf en de non-profit sector. Daarnaast richten 'Ondernemersdesks' zich op de dienstverlening aan relaties in voornamelijk het kleinbedrijf. Onder de businessline vallen ook regionale verzekeringsunits. Behalve door de genoemde gespecialiseerde units vindt de dienstverlening aan zakelijke relaties plaats via internet en het callcenter (SNS Zakenlijn, onderdeel van SNS Direct).

Omzetkrediet: snel en uniek

De Ondernemersdesks kunnen snelle en innovatieve dienstverlening bieden. De besluitvorming over kredietverlening bijvoorbeeld vindt vaak al binnen enkele uren plaats. De omzet van de onderneming is de ingang voor een beslissing over de kredietverlening en niet meer een dagenlange studie op de balans- en de winstcijfers.

Zakelijk internetsparen: beste tarief

SNS Bank heeft het 'SNS Zakelijk Internet Sparen' geïntroduceerd, met hoge rente plus een rentepremie over 'trouw geld'. Inclusief deze rentepremie geeft dit een zeer concurrerend tarief in de markt, evenals dat bij het internetsparen voor particulieren in het verslagjaar het geval was.

Ambitieuze groei-doelstellingen

Met de opbouw van een strakke organisatie, de snelle kredietverlening, het flexibele productenpakket en het intensieve gebruik van internet, is de basis gelegd voor een stap voorwaarts op de zakelijke markt. In het kader van de offensieve concurrentiestrategie zijn ook voor de zakelijke markt ambitieuze groei-doelstellingen bepaald. In 2005 dient bij de zakelijke dienstverlening aan het middenbedrijf een marktaandeel van minimaal 5,0% te zijn opgebouwd. Het huidige marktaandeel bedraagt 3,0%.

Hooge Huys

Met alle fiscale en sociale veranderingen is het onderwerp 'pensioen' voortdurend in beweging. De maatschappelijke tendens tot toenemende individualisering en de terugtrekkende overheid maken het onderwerp pensioen tot een steeds complexere materie. De eisen die worden gesteld aan een professionele gesprekspartner op het gebied van pensioenvoorzieningen reiken verder dan de kennis van verzekeringsoplossingen alleen.

Voor vermogende particulieren en ondernemers

Het afgelopen jaar is voor het Collectief Pensioenbedrijf een succesvol jaar geweest. Teneinde de groei uit te bouwen wordt continue aan productontwikkeling gewerkt; zo staat voor 2003 de introductie van een 'hybride pensioen' gepland. De pensioenproducten van Hooge Huys voorzien zowel in de behoeften van het midden- en kleinbedrijf (Collectief Invulpensioen, GroepsIndividueel PensioenPlan) als van de grotere werkgevers (beleggingsdepots, Pensioenfondsen).

Inzicht in de pensioensituatie

Daarnaast is het van belang werknemers te ondersteunen bij het verkrijgen van inzicht in hun pensioensituatie. Circa 80% van de beroepsbevolking heeft in meerdere of mindere mate een pensioengat. De Virtuele WerkWinkel geeft via Internet de mogelijkheid om de eigen pensioensituatie te raadplegen, berekeningen te maken en zo nodig het pensioen te optimaliseren door bij te sparen.

PRIVATE BANKING

Private Banking is de derde business line van SNS Bank, naast Particulieren en Zakelijke Relaties. De mogelijkheid om vermogende particulieren geïntegreerd vermogensmanagement te bieden, is door het creëren van een separate businessline duidelijk toegenomen. Private bankers en vermogensadviseurs begeleiden de klant actief bij het optimaal managen van hun vermogen. Deze specialisten zijn gevestigd op de vier regiokantoren Amsterdam, Arnhem, Eindhoven en Zwolle, alsmede de kantoren Maastricht, Den Haag en Groningen. In het verlengde van de advisering wordt regelmatig de begeleiding ingeroepen van de ondersteunende centrale afdeling Financiële Planning. De centrale afdeling Vermogensbeheer voorziet op adequate wijze in de toenemende vraag naar discretionair beheer.

Voor vermogende particulieren en ondernemers

De doelgroep wordt gevormd door vermogende particulieren en ondernemers. Private Banking richt zich in eerste instantie op vrij belegbare vermogens vanaf € 200.000. In het verslagjaar is het aantal Private Banking-relaties ondanks de beursmalaise toegenomen en voor 2003 wordt een verdere ambitieuze groei nagestreefd. In samenwerking met de collega's van de andere businesslines worden potentiële SNS Private Banking-relaties in beeld gebracht. De expansie van SNS Bank in de Randstad volgend, worden Private Banking-units in een aantal grote steden ingericht.

Zorgplicht toegenomen

In het verslagjaar is de aandacht voor de zorgplicht van de bank jegens de relaties sterk toegenomen. Mede door de verscherpte regelgeving zijn de risicoprofielen van de beleggende klanten aangepast en is de begeleiding van de doelgroep geïntensiveerd.

Wat betreft het beleggingsbeleid wordt nauw samen gewerkt met SNS Asset Management, waardoor de professionele kennis ook beschikbaar komt voor de particuliere belegger.

PROFESSIONELE MARKT

SNS Reaal Groep verricht jaarlijks een groot aantal transacties op de effectenbeurzen en de geld- en kapitaalmarkten in binnen- en buitenland, niet alleen ten behoeve van de particuliere en zakelijke relaties, maar ook in het kader van het eigen financiële beheer. Een groot deel van de activiteiten op die gebieden wordt verzorgd door gespecialiseerde bedrijfsonderdelen van SNS Bank. SNS Securities is commissienair in effecten en SNS Asset Management verzorgt het vermogensbeheer voor institutionele beleggers.

SNS Securities

Voor het derde achtereenvolgende jaar daalde de CBS-koersindex voor aandelen. Deze verloor circa eenderde, hetgeen de grootste naoorlogse daling betekende. Tegenover de daling van de aandelenkoersen stond een stijging van de koersen van Nederlandse obligaties en vastgoedfondsen.

Uitbreiding dienstverlening

De beursomzet op Euronext Amsterdam daalde, evenals in het voorgaande jaar. Enerzijds lieten de activiteiten

van eindbeleggers op de beurs een verdere teruggang zien, anderzijds was er sprake van een relatieve toename van de professionele handel. Na vierhonderd jaar kwam er een einde aan de fysieke beursvloer in Amsterdam. De aandacht voor de voortdurende evolutie in elektronische handels-, orderverwerkings-, en afhandelings-systemen, leidde voor SNS Securities tot een uitbreiding van haar dienstverlening naar vermogensbeheerders en professionele handelaren.

'Liquidity provider' voor méér fondsen

Op Euronext Amsterdam werd het jaar wederom gekenmerkt door het verdwijnen, via publieke biedingen, van enkele tientallen ondernemingen in het Mid & Small Cap- en vastgoedsegment. Desondanks konden de activiteiten in dit deel van de effectenhandel verder worden uitgebreid. Van invloed hierop was de groei in het aantal fondsen waarvoor SNS Securities optreedt als 'liquidity provider'. Per jaareinde onderhield SNS Securities samen met SNS Bank de markt in 63 beursgenoteerde ondernemingen en beleggingsfondsen. In het verslagjaar werden enkele onderhandse plaatsingen verzorgd, alsmede een aantal beursintroductions van beleggingsfondsen. Voorts werden, in opdracht van diverse uitgevende instellingen, terugkoopprogramma's uitgevoerd van aandelen en converteerbare obligaties.

Terugval in opbrengsten

Zoals in voorgaande jaren, werden met de vastrentende activiteiten uitstekende resultaten behaald. Het aantal Nederlandse institutionele relaties vertoonde hierbij een lichte stijging. Helaas kon hiermee slechts een deel van de sterke terugval in opbrengsten uit de aandelenhandel worden opgevangen. In verband hiermee werd besloten tot het verlagen van het kostenniveau, onder andere door een reductie van het personeel met een tiental medewerkers tot circa 85.

SNS Asset Management

Duurzaamheidsanalyse versterkt

SNS Asset Management neemt op het gebied van duurzaam beleggen een vooraanstaande positie in als onderzoeker en als vermogensbeheerder. De activiteiten richten zich zowel op concern-onderdelen en hun beleggingsproducten als op externe institutionele beleggers.

Zij vervult een voortrekkersrol met het ontwikkelen van aansprekende concepten. Zo werd in de loop van 2002 een methode ontwikkeld om landen naar mate van duurzaamheid te rangschikken, die gebruikt kan worden bij de invulling van vastrentende portefeuilles. Midden 2003 verwacht SNS Asset Management naast de Europese ook de Noord Amerikaanse markt afdoende dekkend te hebben onderzocht.

Nieuwe vermogensbeheermandaten

In het verslagjaar werd de positie van SNS Asset Management verder uitgebouwd door het verkrijgen van nieuwe vermogensbeheermandaten waarin duurzaamheid een rol speelt. Tevens werden met vermogensbeheerorganisaties samenwerkingsverbanden aangegaan voor het adviseren en beheren van duurzame portefeuilles, zoals het Orange SeNSE Fund.

Ten behoeve van de verdere ontwikkeling van SNS Asset Management werd aanzienlijk geïnvesteerd in versterking van de organisatie, onder meer bij de afdeling duurzaamheidsanalyse.

Beheerd vermogen gegroeid

De teleurstellende ontwikkeling op de aandelenmarkten heeft in het verslagjaar een drukkend effect gehad om de omvang van het vermogen onder beheer. Dankzij de nieuwe mandaten is het beheerde vermogen echter met 3% gegroeid van €9,8 miljard tot €10,1 miljard. Hiervan wordt 20% belegd aan de hand van duurzaamheidscriteria.

Financiële ontwikkelingen

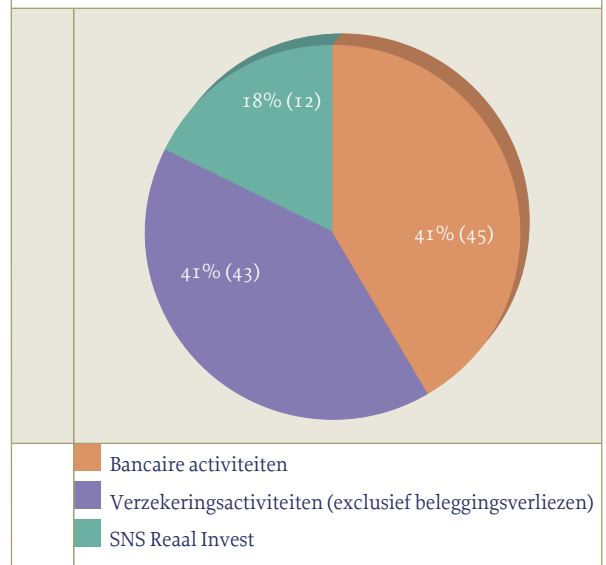
NETTOWINST

In het verslagjaar is de nettowinst van **SNS Reaal Groep** met 49,1% gedaald tot €84 miljoen (2001: €165 miljoen). Het resultaat is sterk beïnvloed door de gedaalde aandelenmarkten waardoor beleggingsverliezen op de aandelenportefeuille ten bedrage van €154 miljoen (netto) ten laste van het resultaat van het verzekeringsbedrijf zijn gebracht. Exclusief deze beleggingsverliezen, bedraagt de nettowinst van SNS Reaal Groep €238 miljoen. Dit betekent een groei van 44,2% voor de overige activiteiten. Bij het bankbedrijf en SNS Reaal Invest was sprake van een positieve winstontwikkeling. Het verzekeringsbedrijf realiseerde echter per saldo een nettoverlies, door eerdergenoemde beleggingsverliezen op aandelen.

De nettowinst van het **bankbedrijf** nam in het verslagjaar met 18,3% toe van €93 miljoen tot €110 miljoen. Deze goede ontwikkeling kan met name worden toegeschreven aan een hogere rentemarge en lagere personeelskosten als gevolg van de focus op cost-control. Hier tegenover stonden fors hogere dotaties aan waardeveranderingen van vorderingen.

Het **verzekeringsbedrijf** realiseerde over 2002 een nettoverlies van €46 miljoen, tegenover een nettowinst van €90 miljoen over 2001. Exclusief het beleggingsverlies op de aandelenportefeuille bedraagt het resul-

Verdeling van de nettowinst 2002 (2001)

taat €108 miljoen, ofwel 20,0% boven dat van 2001. Zowel het leven- als het schadebedrijf hebben bijgedragen tot de stijging van het bedrijfsresultaat. De stijging kan worden verklaard door een goed verzekeringstechnisch resultaat, onder andere dankzij een opbrengst uit hoofde van de afkoop van een collectief levensverzekeringscontract, alsmede lagere bedrijfskosten als gevolg van een stringente kostenbeheersing.

Resultaatontwikkeling SNS Reaal Groep

in miljoenen euro's	2002	2001	Mutatie
Baten exclusief beleggingsverlies	3.774	3.907	-/- 3,4%
Lasten	3.436	3.675	-/- 6,5%
Resultaat voor belastingen	338	232	45,7%
Belastingen	94	61	54,1%
Groepswinst	244	171	42,7%
Belang van derden	6	6	0,0%
Netto winst voor beleggingsverliezen	238	165	44,2%
Beleggingsverliezen na belasting	154	--	--
Nettowinst	84	165	-/- 49,1%

Resultaatontwikkeling bankbedrijf

in miljoenen euro's	2002	2001	Mutatie
Rentemarge	503	436	15,4%
Provisie	71	69	2,9%
Andere baten	54	70	-/ 22,9%
Totaal baten	628	575	9,2%
Personeelskosten	235	260	-/ 9,6%
Andere bedrijfskosten	171	151	13,2%
Bedrijfslasten	406	411	-/ 1,2%
Waardeveranderingen van vorderingen	57	20	185,0%
Totaal lasten	463	431	7,4%
Resultaat voor belastingen	165	144	14,6%
Belastingen	55	46	19,6%
Groepswinst	110	98	12,2%
Belang van derden	--	5	-/ 100,0%
Nettowinst	110	93	18,3%

Resultaatontwikkeling verzekeringsbedrijf

in miljoenen euro's	2002	2001	Mutatie
Brutopremie Leven	1.248	1.231	1,4%
Brutopremie Schade	253	259	-/ 2,3%
Totaal premie	1.501	1.490	0,7%
Opbrengst beleggingen	24	392	-/ 93,9%
Overige baten	4	16	-/ 75,0%
Totaal baten	1.529	1.898	-/ 19,4%
Verzekeringstechnische lasten	1.270	1.427	-/ 11,0%
Personeelskosten	117	118	-/ 0,8%
Andere bedrijfskosten	148	171	-/ 13,5%
Bedrijfslasten	265	289	-/ 8,3%
Overige lasten	67	47	42,6%
Totaal lasten	1.602	1.763	-/ 9,1%
Resultaat voor belastingen	-/ 73	135	-/ 154,1%
Belastingen	-/ 28	44	-/ 163,6%
Groepswinst	-/ 45	91	-/ 149,5%
Belang van derden	1	1	0,0%
Nettowinst	-/ 46	90	-/ 151,1%

Resultaatontwikkeling SNS Reaal Invest

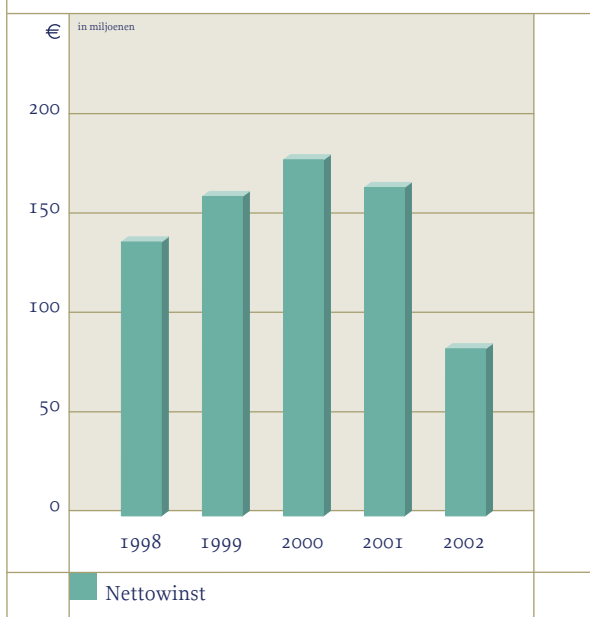
in miljoenen euro's	2002	2001	Mutatie
Rentemarge	47	36	30,6%
Provisie	5	5	0,0%
Andere baten	61	52	17,3%
Totaal baten	113	93	21,5%
Personeelskosten	23	28	-/ 17,9%
Andere bedrijfskosten	21	20	5,0%
Bedrijfslasten	44	48	-/ 8,3%
Waardeveranderingen van vorderingen	23	25	-/ 8,0%
Totaal lasten	67	73	-/ 8,2%
Resultaat voor belastingen	46	20	130,0%
Belastingen	-/ 2	-/ 6	-/ 66,7%
Groepswinst	48	26	84,6%
Belang van derden	1	--	
Nettowinst	47	26	80,8%

SNS Reaal Invest behaalde in het verslagjaar een nettowinst van € 47 miljoen. Hiermee ligt het resultaat € 21 miljoen boven dat van 2001. Het resultaat werd positief beïnvloed door boekwinsten op de verkoop van 60% van de belangen in SNS Automotive en PrimeLine

services. Hiertegenover stond, hoewel in mindere mate dan in 2001, een aantal afwaarderingen van participaties binnen Venture Capital.

Het verschil tussen de nettowinst van SNS Reaal Groep (€ 84 miljoen) en die van de concernonderdelen geza-

Nettowinst SNS Reaal Groep

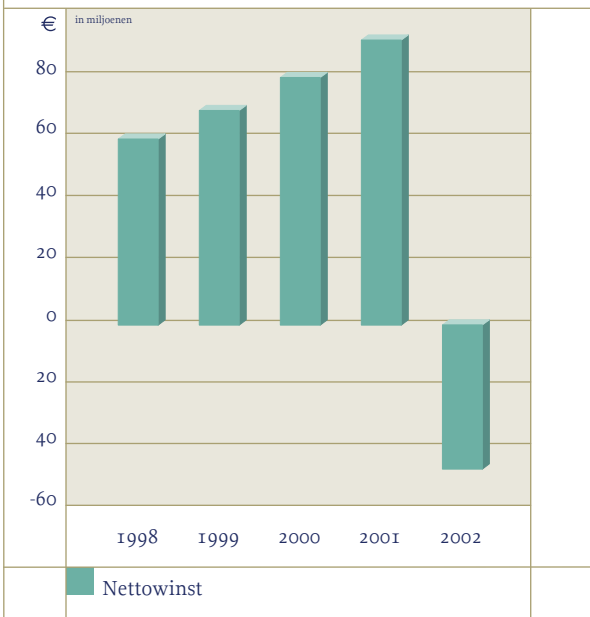

Nettowinst bankbedrijf

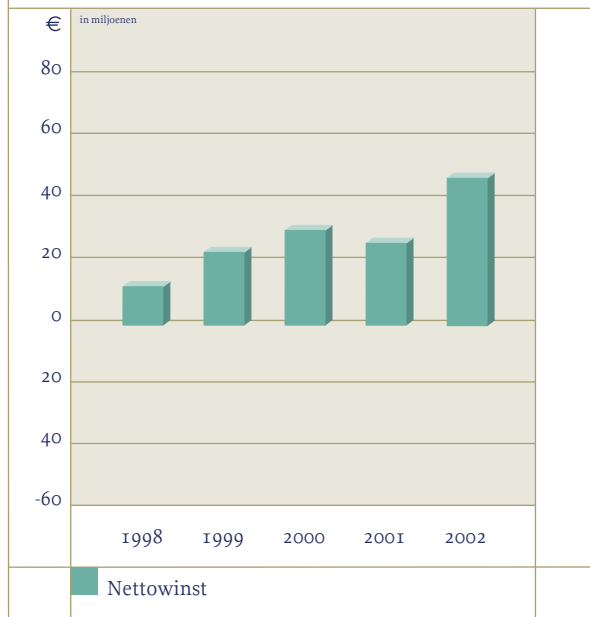

Nettowinst verzekeringsbedrijf

Nettowinst SNS Reaal Invest

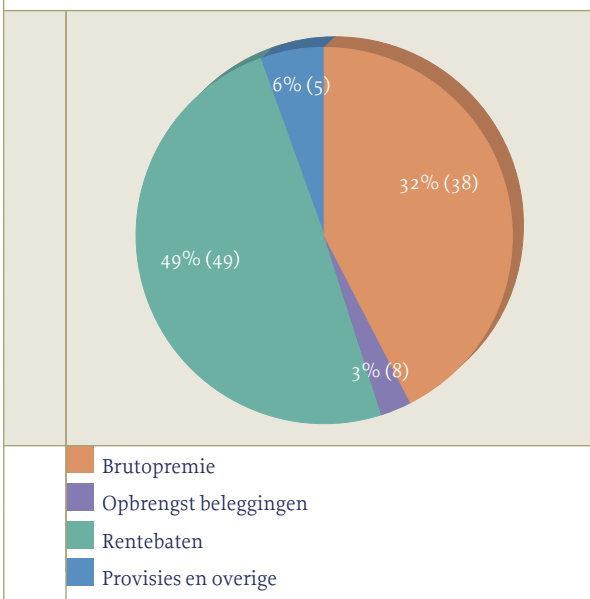
menlijk (€ 111 miljoen) heeft betrekking op financieringslasten, de kosten van de holdingorganisatie en het belang van derden.

BATEN

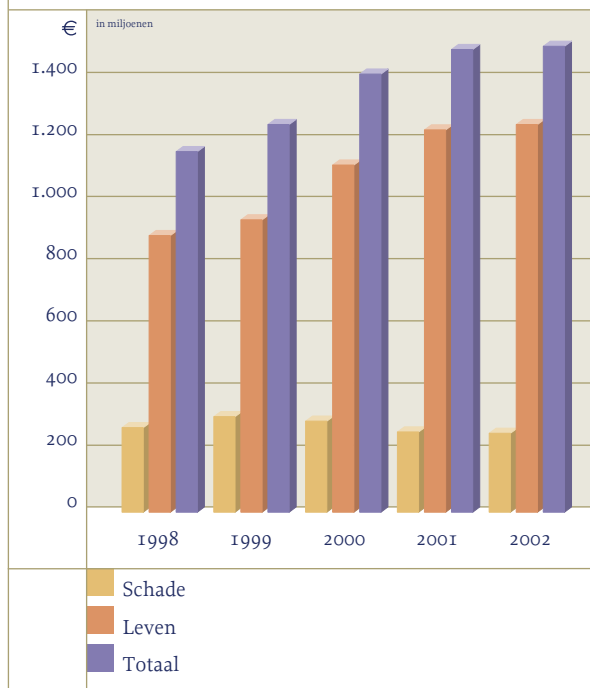
De totale baten van **SNS Reaal Groep** zijn in het verslagjaar met € 0,4 miljard (-9,4%) gedaald tot € 3,5 miljard. Dit kan nagenoeg volledig worden toegeschreven

aan de lagere opbrengst beleggingen, zowel voor eigen rekening als voor rekening en risico van de polishouders. Zonder de beleggingsverliezen zouden de baten € 3,8 miljard hebben bedragen. Ook onder invloed van de negatieve beursontwikkelingen zijn de overige baten achtergebleven. De brutopremies en de bancaire rentebaten liggen op het niveau van vorig jaar.

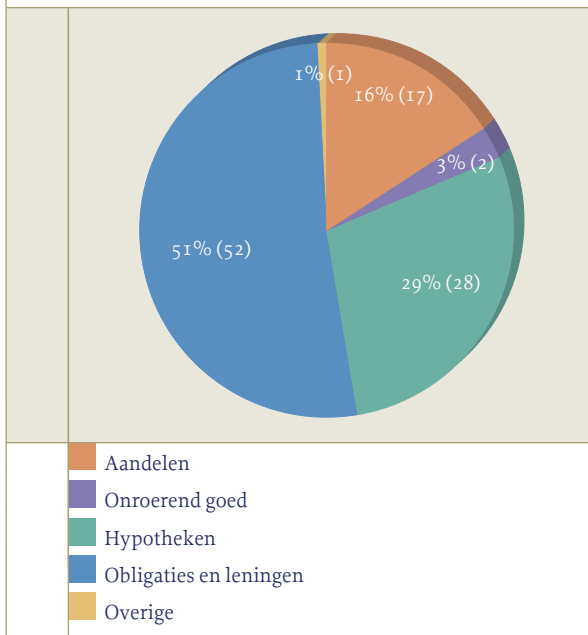
Verdeling baten 2002 (2001) SNS Reaal Groep

Ontwikkeling brutopremie verzekeringsbedrijf

**Samenstelling beleggingen 2002 (2001)
verzekeringsbedrijf**

De totale baten van het **bankbedrijf** zijn in 2002 met 9,2% toegenomen tot € 628 miljoen. Hieraan lag vooral de verbeterde rentemarge ten grondslag, die met 15,4% groeide tot € 503 miljoen. De provisie-inkomsten stegen gering waarbij hogere verzekeringsprovisies gedeeltelijk werden gecompenseerd door lagere effectenprovisies. De resultaten uit financiële transacties, onderdeel van de overige baten, liepen door het tegenvallende beursklimaat terug, resulterend in lagere handelsresultaten bij SNS Financial Markets en SNS Securities.

Bij het **verzekeringsbedrijf** namen de totale baten in het verslagjaar met 19,4% af tot € 1,5 miljard. De brutopremies leven periodiek namen met 5,2% toe tot € 648 miljoen. Deze hogere premies werden gedeeltelijk tenietgedaan door lagere premies koopsommen. Ondanks een fors hogere nieuwe productie koopsommen zijn de premies koopsommen als gevolg van het wegvallen van een collectief contract per saldo fractioneel gedaald. Zowel de opbrengst van beleggingen voor eigen rekening en risico, als de opbrengst van beleggingen voor rekening en risico van polishouders, zijn sterk beïnvloed door de beursontwikkelingen. De brutopremie schade liep in het verslagjaar licht terug tot € 253 miljoen (2001: € 259 miljoen). Deze ontwikkeling was in lijn met het 'run-off'-scenario voor een deel van de portefeuille.

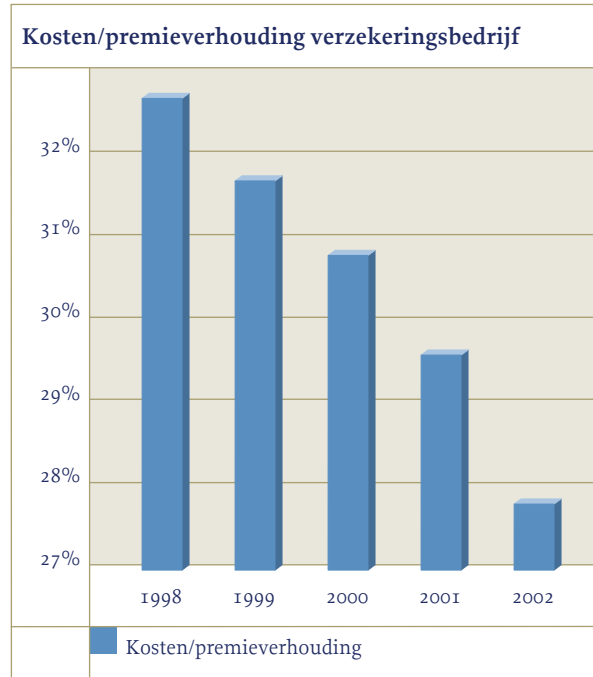
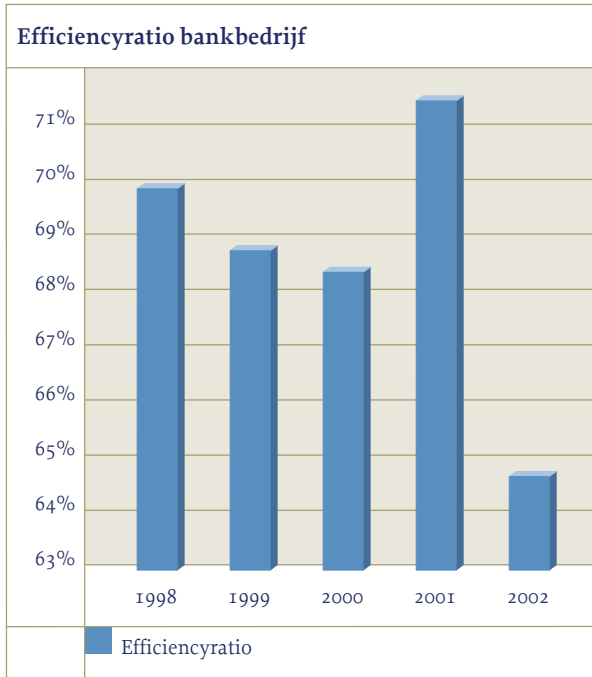
LASTEN

In het verslagjaar namen de totale lasten van **SNS Reaal Groep** met 6,5% af tot € 3,4 miljard. Dit was het resultaat van enerzijds lagere verzekeringstechnische lasten, lagere rentelasten en lagere personeelskosten, en anderzijds hogere waardeveranderingen van vorderingen. De personeelskosten liepen terug, met name door afname van het aantal medewerkers als gevolg van een tweetal strategische projecten. De personele bezetting nam in het verslagjaar met 428 fte's af tot 5.432 fte's (-7,3%).

Bij het **bankbedrijf** namen in het verslagjaar de totale lasten met 7,4% toe tot € 463 miljoen. De personeelskosten daalden met 9,6% tot € 235 miljoen, als resultaat van een afname van het aantal medewerkers in vaste dienst. De oplopende pensioenlasten mede als gevolg van de beursontwikkelingen konden grotendeels gecompenseerd worden door het effect van de nieuwe waarderingsgrondslag voor pensioenen. Per saldo nam het aantal fte's bij het bankbedrijf met 10,5% af tot 3.373 fte's. De andere beheerskosten stegen met 13,2% tot € 171 miljoen, met name als gevolg van marketing- en huisvestingskosten.

De winststijging is gerealiseerd ondanks een fors hogere dotatie aan waardeveranderingen van vorderingen. In 2002 is € 57 miljoen gedoteerd, met het oog op de oplopende betalingsachterstanden en het huidige economische klimaat (dotatie 2001: € 20 miljoen). Dit past bij het prudente voorzieningenbeleid van SNS Bank. De dotatie bedraagt 33 basispunten van de naar risico gewogen activa (2001: 13 basispunten).

De totale lasten van het **verzekeringsbedrijf** namen in het verslagjaar met 9,1% af tot € 1,6 miljard. Dit was vooral het gevolg van afgenomen verzekeringstechnische lasten. Deze daalden met 11,0% tot € 1,3 miljard met name als gevolg van de lagere beleggingsresultaten voor rekening en risico van polishouders. Daarnaast is hier een eenmalige opbrengst uit de afkoop van een collectief levensverzekeringcontract verwerkt. De andere bedrijfskosten daalden met 13,5% tot € 148 miljoen als gevolg van lagere acquisitiekosten en marketingkosten. De personeelskosten bleven vrijwel ongewijzigd: € 117 miljoen (2001: € 118 miljoen).

EFFICIENCYRATIO'S

In het verslagjaar verbeterde de efficiencyratio van het **bankbedrijf** duidelijk van 71,5% tot 64,7%, vooral door hogere rentemarge en door lagere personeelskosten. In deze ratio zijn de waardeveranderingen van vorderingen niet opgenomen.

De kosten/ premieverhouding van het **verzekeringsbedrijf** verbeterde eveneens. In het verslagjaar daalde deze ratio van 29,6% tot 27,8% door lagere kosten (met name marketingkosten, afschrijvingen en incidentele bedrijfskosten) en hogere brutopremies.

SAMENSTELLING EN GROEI BALANS

Het balanstotaal van **SNS Reaal Groep** is in het verslagjaar met 5,9% toegenomen tot €46,3 miljard. De hypotheekportefeuille groeide met €3,7 miljard – een stijging van 14,9% – tot €28,4 miljard. Van de totale portefeuille heeft 92,9% betrekking op het bankbedrijf en 7,1% op het verzekeringsbedrijf.

De beleggingen namen ondanks de beursontwikkelingen slechts met 0,5% af tot €8,5 miljard. Hiervan heeft €7,1 miljard betrekking op de beleggingsportefeuille van het verzekeringsbedrijf. De verzekeringstechnische voorzieningen stegen met 0,9% tot €8,3 miljard.

Ondanks de daling van de koersen van de aandelen blijft de totale marktwaarde van de beleggingsportefeuille van het verzekeringsbedrijf bijna geheel op hetzelfde niveau. Dit houdt verband met de stijging van de marktwaarde van de vastrentende portefeuille welke op grond van de huidige waarderingsgrondslagen niet tot uitdrukking komt in het resultaat.

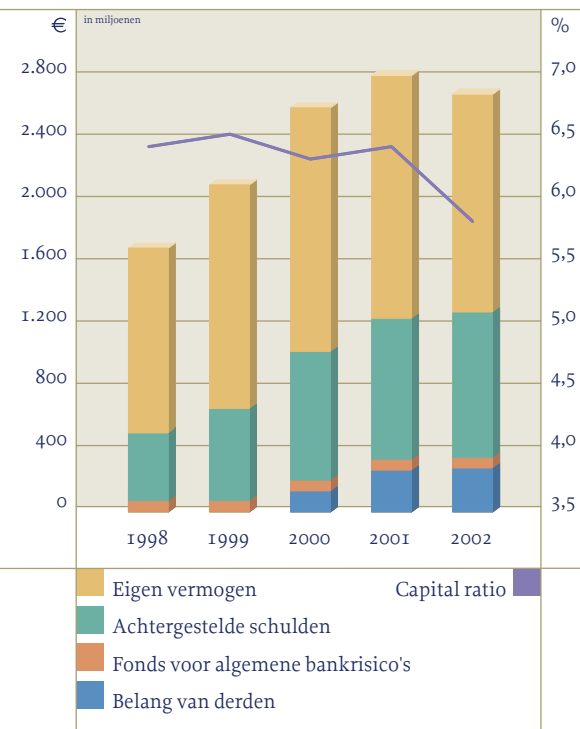
De spaargelden namen – mede door de succesvolle internet-spaarrekening – met 17,0% toe tot €9,6 miljard. De schuldbewijzen groeiden met 16,5% tot €14,2 miljard met name door funding-activiteiten van SNS Bank in het kader van het EMTN-programma. De post 'Bankiers' nam zowel aan de activa- als aan de passivazijde af, tot €2,4 miljard (-36,9%) respectievelijk €2,9 miljard (-19,9%).

AANSPRAKELIJK VERMOGEN

Het aansprakelijk vermogen van **SNS Reaal Groep** nam in het verslagjaar met 4,3% af tot €2,7 miljard. Dit hield vooral verband met de daling van het eigen vermogen met 10,4% tot €1,4 miljard. De achtergestelde schulden en het belang van derden - inclusief de door SNS Bank uitgegeven ParticipatieCertificaten - namen toe; het Fonds voor Algemene Risico's bleef ongewijzigd.

Ondanks de toevoeging van de nettowinst van €84 miljoen, is het eigen vermogen met €163 miljoen

Aansprakelijk vermogen SNS Reaal Groep

afgenomen. Dit kwam met name door de negatieve herwaardering als gevolg van beleggingsverliezen op de beleggingsportefeuille aandelen van het verzekeringsbedrijf en door het effect van de stelselwijziging voor pensioenen die in 2002 is ingevoerd.

In het verslagjaar is het rendement op het eigen vermogen (REV) van SNS Reaal Groep afgenomen van 10,5% tot 5,6%. De financiële lange termijn doelstelling is 12,5%.

De capital ratio - het aansprakelijk vermogen als percentage van het balanstotaal - nam in het verslagjaar af van 6,4% tot 5,8%.

Het eigen vermogen van het **bankbedrijf** nam met € 217 miljoen toe tot € 1,3 miljard, mede als gevolg van de succesvolle uitgifte van SNS ParticipatieCertificaten.

De BIS-ratio - de solvabiliteitsratio van het bankbedrijf - kwam evenals in 2001 uit op 11,6%. Het vermogen en de gewogen kredietverlening namen in vrijwel gelijke mate toe. De BIS-ratio ligt ruim boven de wettelijke norm van 8% en tevens boven de interne norm van 11%.

De Tier-1 ratio verbeterde als gevolg van de uitgifte van de SNS ParticipatieCertificaten fors van 7,4% ultimo 2001 tot 8,4% ultimo 2002.

Het eigen vermogen van het **verzekeringsbedrijf** daalde met € 212 miljoen (-26,6%) tot € 586 miljoen, mede als gevolg van het nettoverlies in 2002 en de afname van de herwaarderingsreserve zakelijke waarden door de ontwikkeling op de effectenbeurzen.

De solvabiliteit van het levenbedrijf is in het verslagjaar teruggelopen van 241% tot 159%; de solvabiliteit van het schadebedrijf verbeterde van 403% tot 426%. Ultimo 2002 bedraagt de totale solvabiliteit 184% (2001: 258%). Ondanks de beursontwikkelingen bevindt de solvabiliteit zich ruim boven de interne en externe solvabiliteitsnormen.

Risicobeheer

De Raad van Bestuur hecht veel belang aan systematisch en adequaat risicobeheer. Vanwege de omvang van de groep en de verschillende soorten producten en klanten streeft SNS Reaal Groep naar een hoge kwaliteit van risicobeheer waarbij moderne en betrouwbare hulpmiddelen worden toegepast. SNS Reaal Groep heeft gekozen voor een bescheiden risicoprofiel. In het afgelopen jaar is dit een verstandige keuze gebleken.

Risicobeleid

De allocatie van de middelen vindt plaats op basis van de rendement/risico-verhouding van de afzonderlijke activiteiten en het geaggregeerde risicoprofiel voor de groep als geheel.

Organisatie

De verantwoordelijkheid voor het algehele integrale risicobeheer is belegd bij de Raad van Bestuur. Binnen de bank en de verzekeraar is het risicobeheer belegd op het niveau van de Hoofddirecties. Zij worden hierbij ondersteund door een centraal ingerichte stafafdeling. Daarnaast bestaan er verscheidene risicocomité's die ieder op hun aandachtsgebied (bijvoorbeeld asset & liability-management, treasury, prijsbeleid) de Hoofddirecties en de Raad van Bestuur adviseren.

In 2002 is het Operationeel Risico Management Comité Opgericht. Hier vindt de beleidsvoorbereiding plaats, alsmede de toepassing van de methodiek van 'risk self assessment' die de Groep implementeert.

Marktrisico

Marktrisico betreft ongewenste waardeveranderingen in de handelsposities en de structurele posities van de groep als gevolg van veranderingen in rente en de valuta- en aandelenmarkten. SNS Reaal Groep maakt bij de bewaking van marktrisico's gebruik van simulatiemodellen, scenarioanalyses en stress-tests. De potentiële gevolgen van het marktrisico op het kapitaal en de winst wordt daarbij in beeld gebracht. SNS Reaal Groep gebruikt derivaten bij de beheersing van het marktrisico.

Renterisico

SNS Reaal Groep loopt structureel renterisico. Dit risico ontstaat door het verschil in looptijd tussen de

uitgezette middelen/beleggingen en de opgenomen middelen/verplichtingen.

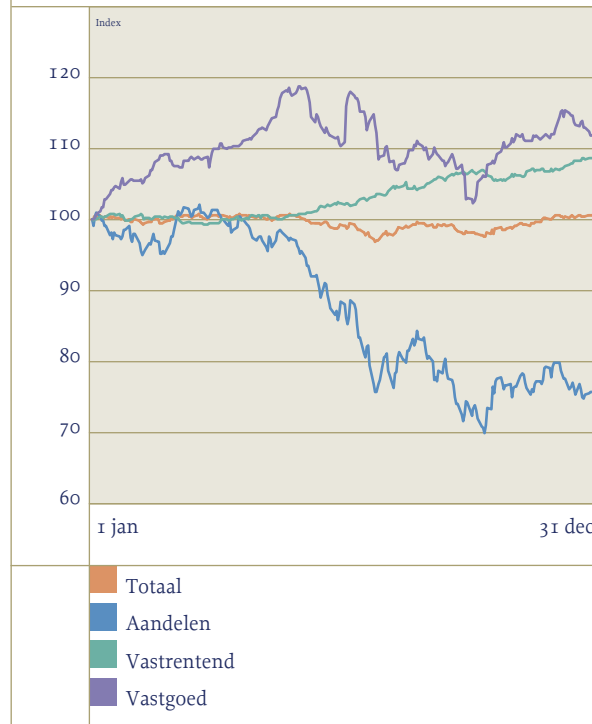
De renterisico's van deze posities worden bewaakt in het betreffende ALM Comité (Asset & Liability Management). Het renterisico bij de bank wordt bewaakt met behulp van gapping- en durationanalyse, value-at-risk en analyse van stress-scenario's. Het bestuur heeft een stelsel van limieten en kaders afgegeven waarbinnen het renterisico moet blijven. De bank hanteert een gematigd renterisicoprofiel.

In 2002 is het onderzoek naar het renterisico in het verzekeringbedrijf afgerond. Er is nu een goed inzicht in de renterisico's van zowel de beleggingen als de verplichtingen en de wijze waarop deze risico's beperkt kunnen worden. De eerste stappen om dit beleid te implementeren zijn reeds gezet.

Koersrisico op aandelen

Binnen de groep bevindt het koersrisico op aandelenposities zich vooral bij Hooge Huys. Als onderdeel van haar strategisch asset & liability-beleid bezit Hooge Huys al sinds vele jaren een aandelenportefeuille voor eigen rekening. De relatieve en daarmee de absolute

Waardeontwikkeling beleggingsportefeuille Hooge Huys (2002)

omvang van deze portefeuille is zorgvuldig bepaald met behulp van moderne methoden en technieken, waaronder stochastische scenario-analyses.

Het ALM-beleid is in 2002 stevig getoetst door de beurscrash in juni. Dankzij de robuustheid van het ALM-beleid is de vereiste solvabiliteit van Hooge Huys geen enkel moment in gevaar gekomen. De grote koersdalingen hebben wel hun effect gehad op de waardeontwikkeling van de beleggingsportefeuille. Op marktwaarde is het jaar per saldo afgesloten met een lichte waardetoeename. De grafiek op pagina 37 laat deze ontwikkeling zien.

Valutarisico

Aangezien SNS Reaal Groep zich richt op de Nederlandse markt is er beperkt sprake van wisselkoersgevoeligheid. Bij de bank worden alle relevante valutarisico's afgedekt. De in de beleggingsportefeuille van de verzekeraar voorkomende valutarisico's worden bewust gelopen. Als gevolg van de ontwikkelingen medio 2002 heeft het ALM Comité besloten de valutarisico's van de Amerikaanse dollar en de yen af te dekken.

Handelsactiviteiten

SNS Bank loopt als enige binnen de groep een beperkt handelsrisico. Dit risico wordt op dagelijkse basis berekend en via een stelsel van limieten beheerd. Het gehanteerde raamwerk van value-at-risk en stresslimieten voor extreme omstandigheden voor beheersing van haar handelsactiviteiten heeft ook in het afgelopen jaar naar tevredenheid gefunctioneerd. Het aantal overschrijdingen lag in lijn met de verwachtingen die voor dergelijke modellen gelden.

Kredietrisico

Het kredietrisico binnen het verzekeringsbedrijf heeft vooral betrekking op het tegenpartijrisico in de beleggingsportefeuille. Hooge Huys kent een stelsel van kredietwaardigheidseisen en spreidingsmaatstaven ter beheersing van dit risico. De portefeuille is goed verdeeld over ondernemingen, sectoren en regio's.

Binnen het bankbedrijf bestaat het kredietrisico voornamelijk uit leningen aan particulieren op basis van hypothecaire zekerheid. Daarnaast worden op kleinere schaal leningen verstrekt aan het midden- en kleinbedrijf. Het kredietrisico in het bankbedrijf is erg laag. Het kredietrisicobeheer is onafhankelijk van de commercie georganiseerd. De bank beschikt over scoring-

modellen voor de zakelijke kredietverleningen waarmee de accountmanagers de kredietprocedure snel en betrouwbaar kunnen afhandelen.

Liquiditeitsrisico

SNS Reaal Groep besteedt ruime aandacht aan het beheer van het liquiditeitsrisico zodat de groep beschikt over adequate reserves en steeds aan haar financiële verplichtingen kan blijven voldoen. De procedures en maatregelen voorzien ook in stresssituaties op de geld- en kapitaalmarkten. SNS Bank is de grootste geldvrager binnen de groep. De afgelopen jaren is hard gewerkt om een brede beleggersbasis te realiseren, evenals een uitgebreid palet aan financieringsinstrumenten en ruime toegang tot de internationale geld- en kapitaalmarkten. De afhankelijkheid van andere commerciële banken is sterk gereduceerd en er is meer accent op liquide activa gelegd. In het afgelopen jaar is SNS Bank er in geslaagd steeds goede toegang tot de markt te combineren met een stabiele lage spread-ontwikkeling.

Verzekeringsrisico

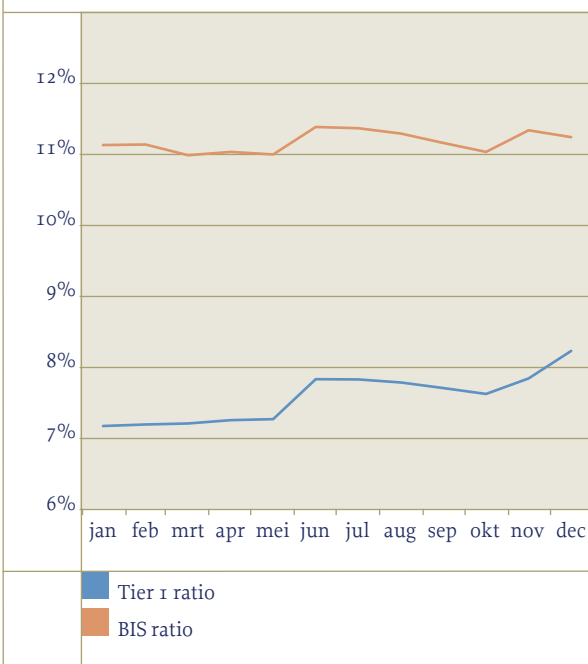
Het beheer van verzekeringsrisico's richt zich vooral op de toereikendheid van de premietarieven, de voorzieningen voor verzekeringsverplichtingen en het kapitaal. De samenhang hiervan met rente- en markt- risico's wordt op boek- en marktwaarde in een asset & liability-context geanalyseerd en beheerd. Relevante aandachtsgebieden binnen het verzekeringsrisico zijn ontwikkelingen in sterftekansen, schadepercentages, vervalpercentages, impact van calamiteiten en kosten alsmede de algemene marktomstandigheden. Niet gewenste risico's worden extern herverzekerd. Er zijn procedures voor o.a. productontwikkeling, acceptatie, reservering en prijsstelling.

Operationeel risico

In 2002 is veel aandacht besteed aan de verdere beheersing van operationele risico's. SNS Reaal Groep hanteert hierbij de volgende managementprincipes:

- Operationeel risicomanagement is een lijnverantwoordelijkheid en een manier om de (dagelijkse) processen nog verder te verbeteren;
- Operationele risico's kunnen spelen in de hele organisatie en kunnen een bron zijn voor financiële en verzekeringsrisico's;
- Operationele risico's gaan ten koste van schaars kapitaal.

Ontwikkeling solvabiliteitsratio's SNS Bank (2002)

In het verslagjaar is gestart met een groepsbrede inventarisatie van operationele risico's. Hierbij wordt gebruik gemaakt van 'risk self assessment'. Dit houdt in dat de bedrijfsonderdelen van de groep op een uniforme en gestructureerde manier zelf hun operationele risico's identificeren, prioriteren en beoordelen. Daarna ondernemen zij de door hen noodzakelijk geachte actie.

Solvabiliteitsratio's

In de onderstaande tabel zijn de solvabiliteitsratio's voor SNS Bank en de solvabiliteit in miljoenen euro's voor Hooge Huys weergegeven.

	2002	2001
SNS Bank		
BIS	11,6%	11,6%
Tier 1	8,4%	7,4%
Hooge Huys		
Aanwezig	655	887
Vereist	356	345
Surplus	299	542

De solvabiliteitsratio's en -posities worden vooral beïnvloed door winstbijschrijving, ontwikkeling van risicogewogen bancaire uitzettingen, verkoop verzekeringspolissen, waardeontwikkeling aandelenbeleggingen (verzekeraar) en emissies van achtergesteld schuldpapier.

De grafiek hiernaast toont het verloop van de solvabiliteitsratio's van SNS Bank.

SNS Bank is er in het afgelopen jaar in geslaagd om naast een goede winstontwikkeling door middel van een drietal emissies van hybride Tier1-kapitaal een krachtige ontwikkeling van haar ratio's te realiseren. Met de SNS ParticipatieCertificaten is in een tweetal tranches € 241 miljoen opgehaald in de retailmarkt. Daarnaast is voor € 75 miljoen in de institutionele markt geplaatst.

De solvabiliteitsontwikkeling van Hooge Huys heeft het afgelopen jaar te lijden gehad van de wereldwijde grote daling van aandelenkoersen. Desondanks zijn zowel de wettelijk vereiste solvabiliteit als de interne gewenste minimale solvabiliteit geen moment in gevaar geweest.

Hooge Huys heeft geen gedwongen liquidatie van haar aandelenposities hoeven doen. Een stress-scenario met procedures was tot in detail uitgewerkt om te voorkomen dat bij verdere daling van de aandelenkoersen de solvabiliteit tot ongewenste niveaus zou dalen. Deze maatregelen voorzien tevens in de wederopbouw van het aandelenbelang naar het strategisch niveau binnen de beleggingsmix.

De onderstaande grafiek toont het verloop van de solvabiliteit in 2002.

Ontwikkeling solvabiliteit Hooge Huys (2002)

Prijrisico

SNS Reaal Groep besteedt veel aandacht aan de wijze waarop haar tarieven en prijzen tot stand komen. Dat gebeurt in een wisselwerking tussen de theoretische prijsstelling enerzijds en die van concurrerende marktpartijen anderzijds. De theoretische tarieven worden centraal voor alle producten vastgesteld en bevatten een vergoeding voor de gelopen en te lopen risico's, het gebruik van eigen en vreemd vermogen en de organisatiekosten. Voorbeelden van risico's zijn het kredietrisico in een lening, het sterfterisico in een levensverzekering of het marktrisico in een beleggingsproduct. Ook de structuur van het eigen vermogen en de financiering beïnvloeden de theoretische prijsstelling.

Bazel II

Het kapitaal dat banken moeten aanhouden als buffer voor onverwachte verliezen is gebaseerd op het uit 1988 stammende kapitaalakkoord van Bazel. Momenteel wordt er gewerkt aan een nieuw kapitaalakkoord Bazel II wat naar verwachting in 2007 van kracht zal worden. Dit nieuwe akkoord kent meer verfijning en komt meer tegemoet aan het feitelijke risicoprofiel van een bank. SNS Bank bereidt zich zorgvuldig voor op deze nieuwe regelgeving. Op basis van door Bazel beschikbaar gestelde modellen zijn eerste berekeningen gemaakt. Die leiden tot de conclusie dat het nieuwe akkoord inderdaad recht doet aan het lage risicoprofiel van de activiteiten van SNS Bank.

Integriteitsbeleid

Als belangrijke dienstverlener in de financiële sector hecht SNS Reaal Groep grote waarde aan haar integriteit, professionaliteit en goede reputatie. Om hier nader invulling aan te geven heeft SNS Reaal Groep een integriteitsbeleid ontwikkeld waarvan specifieke door de afdeling Compliance opgestelde regels en procedures integraal deel uitmaken. Deze regels en procedures zijn gebaseerd op bestaande of nieuwe wet- en regelgeving, gedragscodes in de bank- of verzekeringsbranche en op eigen normen. De afdeling Compliance verzorgt voorts de voorlichting over deze regels en procedures aan medewerkers en het management van SNS Reaal Groep en ziet toe op de naleving hiervan.

De basis van het integriteitsbeleid wordt gevormd door het "policy statement Compliance":
"SNS Reaal Groep streeft naar kwalitatief hoogwaardige dienstverlening. Dit is alleen dan mogelijk indien SNS Reaal Groep en haar medewerkers integer handelen. Integer handelen betekent niet alleen handelen in overeenstemming met wettelijke voorschriften maar ook het behandelen van cliënten met respect en het instandhouden van de reputatie van SNS Reaal Groep als een betrouwbare partner."

Funding

De funding- en treasury-activiteiten voor alle bedrijfs-onderdelen van SNS Reaal Groep worden verzorgd door SNS Financial Markets, een gespecialiseerde afdeling van SNS Bank.

Omvang programma's

SNS Bank heeft de beschikking over een Euro Medium Term Note-programma (EMTN) van € 20 miljard. Aan het eind van het verslagjaar bedroeg het uitstaande bedrag bijna € 11,5 miljard. In 2002 is onderhands voor ruim € 2 miljard geëmitteerd. SNS Bank beschikt tevens over een Euro Commercial Paper-programma (ECP) met een omvang van € 2 miljard.

Het EMTN-programma van SNS Reaal Groep heeft een omvang van € 1 miljard. In het verslagjaar is onder dit programma een 'Floating Rate Note' van € 200 miljoen afgesloten. In totaal staat nu voor € 876 miljoen uit.

Funding: gericht op diversificatie

Het fundingbeleid van SNS Bank is gestoeld op diversificatie van de beleggersbasis naar categorie, geografie en fundinginstrument. Bij 'categorie' gaat het om spreiding over banken, geldmarktfondsen, pensioenfondsen, verzekeraars en dergelijke. Tot de instrumenten behoren het Euro Commercial Paper, Treuhand, de interbancaire geldmarkt, Euro Medium Term Notes (openbaar en onderhands) en securitisatie van de hypotheekportefeuille. Er wordt naar gestreefd publieke emissies goed te timen en wat looptijd betreft af te stemmen op de behoefte van beleggers.

Toenemende creditspread

Dalende aandelenmarkten, enkele grote faillissementen en diverse boekhoudschandalen hadden hun weerslag op de obligatiemarkten. Veel beleggers ruilden hun aandelen in voor veilige staatsobligaties. Over het verslagjaar genomen vertoonde de lange (10 jaars) rente in het eurogebied een dalende tendens, met ruim 50 basispunten verschil tussen het begin (5,11%) en het eind van het jaar (4,53%). De 'creditspread' tussen staats- en bedrijfsobligaties nam echter fors toe, mede door een voortgaande stroom negatief bijgestelde ratings van grote bedrijven en banken. Bedrijven moeten dientengevolge een relatief hoge rente vergoeden over hun obligatieleningen. SNS Bank vormde daarop een gunstige uitzondering: de 'negative outlook' die Fitch aan het begin van het verslagjaar toevoegde aan

de rating, werd later dat jaar vervangen door een 'stable outlook'.

Ratings (ultimo 2002)

	Moody's	S&P	Fitch
SNS Reaal Groep	A3	A-	
SNS Bank	A2	A	A+

Focus: benchmark size

SNS Bank voert al een aantal jaren het beleid om het aanbod van obligaties af te stemmen op de gecreëerde vraag na een boekbuilding-procedure. Verder is in het verslagjaar gekozen voor het emitteren van SNS-obligaties in 'benchmark size', dat wil zeggen met een omvang van minimaal € 500 miljoen. Veel beleggers kopen namelijk alleen obligaties die zijn opgenomen in een index (bijvoorbeeld de Deutsche Börse I-boxx, of de Salomon Brothers BIG Index), omdat zij die als benchmark gebruiken bij hun eigen performance-rapportage.

Deze benchmark-strategie, samen met de gehanteerde boekbuilding-procedure, heeft ertoe geleid dat SNS Bank zich inmiddels heeft ontwikkeld tot benchmark binnen de eigen rating-categorie. Met name in de 2007- en 2010-emissies wordt actief gehandeld (zie kader). Dit betekent dat de obligaties van SNS Bank in de single A-rating categorie met de kleinste spread boven Euribor/swaps worden verhandeld.

Benchmark-leningen SNS Bank

€ 750 miljoen	4,75 %	sept. 2004
€ 500 miljoen	FRN	sept. 2006
€ 1.000 miljoen	6,00 %	oct. 2007
€ 1.000 miljoen	6,125%	apr. 2010
€ 500 miljoen	5,625%	juni 2012

Bijna 10% balanstotaal gesecuritiseerd

Het Hermes-programma van SNS Bank behoort tot de meest actief verhandelde securitisatieprogramma's voor woninghypotheken in Nederland. Sinds 1999 werd in vijf transacties voor € 3,3 miljard aan hypotheken 'off balance' geherfinancierd, ofwel bijna 10% van het balanstotaal van SNS Bank. De vijfde tranche vond in het verslagjaar plaats, ter grootte van € 0,7 miljard. Securitatie vormt een geïntegreerd onderdeel van de fundingstrategie van de organisatie.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

SNS Reaal Groep hecht veel waarde aan het principe van maatschappelijk verantwoord ondernemen. De Groep is ontstaan uit een groot aantal fusiepartners, met als gemeenschappelijk kenmerk dat zij van oudsher diep geworteld zijn in de samenleving. SNS Reaal Groep voert dan ook een actief beleid met betrekking tot maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Bedrijfsinterne milieuzorg

Een duurzame ontwikkeling van de samenleving vraagt structurele aandacht voor de kwaliteit van het leefmilieu. Voor een financiële dienstverlener zoals SNS Reaal Groep is de belasting van het milieu relatief beperkt, maar dat neemt niet weg dat de Groep een actief beleid voert om de milieubelasting te minimaliseren.

Milieuprogramma: stringente doelen

In 2000 is een nulmeting uitgevoerd, om te inventariseren wat aan energie, water en papier wordt gebruikt, hoeveel afval wordt geproduceerd en hoeveel autokilometers het woon-werkverkeer vraagt. Op basis van deze uitkomsten zijn in het Milieuprogramma van SNS Reaal Groep stringente doelstellingen voor de komende jaren vastgesteld. Deze doelstellingen zijn uiteraard mede gebaseerd op wettelijke regelgeving en afspraken die de financiële sector met de overheid heeft gemaakt. De stuurgroep Milieuzorg bewaakt de voortgang.

Duurzaam huisvesten

Het Milieuprogramma bevat vereisten ten aanzien van duurzaam huisvesten, wat van groot belang is voor een financiële organisatie met vele grote en kleine kantoren. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om gebruik of hergebruik van materiaal bij (ver)bouw van kantoren. Vanaf 2005 (ver)bouwt SNS Reaal Groep volgens de principes van duurzaam huisvesten.

In 2002 is het hoofdkantoor verplaatst naar Utrecht. Medewerkers zijn gehuisvest in een open structuur, wat kantoorruimte bespaart. Daardoor wordt ook de belasting van het milieu beperkt. Waar mogelijk worden binnen het concern in 2003 open structuren en flexibele werkomgevingen ('flexplekken') geïntroduceerd.

Bij de schoonmaak van kantoren wordt zoveel als mogelijk de werkwijze met chemische reinigingsmiddelen geleidelijk vervangen door de microvezelmethode.

Elk kantoor een eigen energieplan

Voor ieder kantoorgebouw is of wordt een bedrijfsenergieplan opgesteld om tot een optimaal elektriciteits-, gas- en watergebruik te komen. In een meerjarenafspraak met de overheid is vastgelegd dat het bankbedrijf in 2006 25% efficiënter zal omgaan met energie en de verzekeraar 23%, op basis van de indexjaren 1995 respectievelijk 1996. Tevens dient straks 25% van het energiegebruik uit duurzame energiebronnen afkomstig te zijn.

Actieve bijdrage medewerkers

De medewerkers dragen zelf actief bij aan het realiseren van de milieudoelstellingen, onder meer door het kantoorafval te scheiden. In het bedrijf worden vervolgens verschillende manieren gebruikt om het afval binnen de kantoren te scheiden. Het assortiment aan bestelbare kantoorartikelen is sterk teruggebracht en omvat alleen nog milieuvriendelijke artikelen.

De cateraars in de bedrijfsrestaurants van SNS Reaal Groep letten bij zowel de voedingsproducten zelf als de bereidingswijze ervan kritisch op de milieuaspecten. De mogelijkheid van een volledig biologische Eko-lunch wordt onderzocht. In het verslagjaar heeft SNS Bank de intentieverklaring 'biologische catering' ondertekend. SNS Bank wil hiermee een bijdrage leveren aan het realiseren van een groter aandeel biologische producten via de catering. De koffie en thee op de kantoren zijn voorzien van het Eko-keurmerk.

Intentieverklaring Bedrijfsinterne Milieuzorg

SNS Reaal Groep hecht grote waarde aan een zorgvuldige omgang met het milieu. SNS Reaal Groep geeft hieraan onder meer gestalte door in een toenemend aantal producten en diensten die zij haar klant aanbiedt, milieucriteria toe te passen. Voor de eigen onderneming, en dus voor alle medewerkers, vormt het milieu een integraal onderdeel van het beleid. Met het interne milieuzorgbeleid versterkt SNS Reaal Groep haar reputatie als maatschappelijk betrokken bankverzekeraar.

Doelstelling is om in de periode 2001 tot 2005 het papierverbruik met 20% te verminderen. Moderne processen, zoals DIS/WFM - Document Imaging

System / Workflow Management - vormen een belangrijke hulpmiddel op weg naar een papierarme(re) manier van werken. Zowel voor intern als extern gebruik wordt milieuvriendelijk papier toegepast. U heeft een voorbeeld ervan in handen.

Duurzame producten en diensten

SNS Reaal Groep brengt via diverse merken producten op de markt waarbij duurzaamheid een grote rol speelt. Zo worden beleggingsfondsen aangeboden die uitsluitend beleggen in bedrijven die voldoen aan strenge criteria op het gebied van milieuprestaties en sociaal beleid. Voorbeelden hiervan zijn het ASN Aandelenfonds en het SNS Duurzaam Aandelenfonds. Deze – en andere – fondsen worden ook door de overige bancaire merken en de verzekeraar aangeboden.

ASN Bank - 'de duurzame bank van Nederland' - is het merk dat zich specifiek toelegt op financiële dienstverlening waarbij duurzaamheid centraal staat. Het ASN Milieufonds belegt in veelbelovende beursgenoteerde ondernemingen die zich richten op technologie en systemen ter oplossing van milieuproblemen. Het ASN Novib Fonds richt zich op duurzame kleinschalige activiteiten in ontwikkelingslanden. Het ASN Groenprojectenfonds financiert projecten op het gebied van duurzame energie, duurzame woningbouw, biologische landbouw en natuur- en landschapsbeheer. ASN Bank heeft in het verslagjaar een belangrijke rol gespeeld bij het voorkomen van de afbouw van de fiscale groenregeling. Eerder in dit verslag (pagina 25) is al melding gemaakt van twee op duurzaamheid en maatschappelijke betrokkenheid gerichte spaarfaciliteiten van ASN Bank.

SNS Asset Management heeft een reputatie op het gebied van duurzaamheidsanalyse en duurzaam beleggen, zowel bij aandelenportefeuilles als vastrentende portefeuilles. Zoals eerder vermeld (pagina 29) heeft SNS Asset Management zijn positie als vermogensbeheerder versterkt en wordt inmiddels voor € 2,0 miljard aan beheerd vermogen op grond van duurzaamheidscriteria belegd.

De drie competence centers van SNS Reaal Groep houden bij het ontwikkelen van alle nieuwe producten en diensten op hun vakgebied rekening met milieuaspecten.

Dialogo over duurzaamheid en betrokkenheid

In het verslagjaar organiseerde ASN Bank in samenwerking met Het Andere Beleggingsfonds voor de vierde maal de Dag van het Ethisch Beleggen, met als thema 'duurzaamheid en globalisering'. Gastspreker was Noreena Hertz, hoogleraar aan de universiteit van Cambridge en schrijfster van 'De stille overname'.

ASN Bank hecht veel belang aan de voortdurende dialoog met de 'stakeholders'. Tijdens de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering van de ASN Beleggingsfondsen leidde dit ertoe dat ten aanzien van genetische modificatie het beleggingscriterium werd aangepast.

SNS Bank heeft een interbancair convenant ondertekend, dat primaire betaaldiensten toegankelijk maakt voor dak- en thuislozen en sociaal zwakkeren. Ook wordt bijzondere aandacht gegeven aan de dienstverlening ten behoeve van ouderen en gehandicapten, in overleg met hun belangenverenigingen. Voorbeelden zijn het helpen bij gebruik van geldautomaten en internet en het beter bereikbaar en toegankelijk maken van kantoren en geldautomaten. Ten behoeve van visueel gehandicapten wordt apparatuur voorzien van grotere toetsen, cijfers en letters.

SNS Reaal Fonds: ondersteuning maatschappelijke projecten

De Stichting SNS Reaal Fonds geeft financiële ondersteuning aan projecten van algemeen maatschappelijk belang met een ideële of sociale strekking. De nadruk komt steeds meer te liggen op de clusters 'cultuur en educatie' en 'natuur en milieu'. In het verslagjaar is voor ongeveer € 4 miljoen aan activiteiten op die gebieden ondersteund.

Personeels- en organisatiebeleid

Ontwikkeling: gezamenlijke verantwoordelijkheid
 SNS Reaal Groep geeft veel aandacht aan de ontplooiing van de medewerkers. Per slot van rekening wordt het succes van de onderneming door hen bepaald. Zowel met het oog op de dienstverlening aan de klant, als de continuïteit van de onderneming, wordt ruim geïnvesteerd in begeleiding en opleiding. We willen onze medewerkers een helder perspectief bieden op een interessante loopbaan. De kern van het personeelsbeleid is er op gericht de juiste man of vrouw op de juiste plaats te krijgen, nu en in de toekomst, met de kennis en vaardigheden die voor een goede vervulling van de functie nodig zijn.

Ontwikkeling is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de medewerker zelf. De organisatie is ervoor verantwoordelijk dat de medewerker in staat wordt gesteld zich te ontwikkelen in de gezamenlijk gewenste richting. Hiertoe staan diverse middelen ter beschikking, die op elkaar aansluiten en in elkaar overlopen. In totaal besteedt SNS Reaal Groep 3,5% van de loonsom aan opleiding van de medewerkers.

Gestructureerde aandacht voor medewerkers

Voor iedere medewerker wordt een Persoonlijk Ontwikkel Plan vastgesteld. Dit behelst een inventarisatie van de wensen en interesses van de medewerker. Samen met de leidinggevende en de personeelsadviseur wordt een carrièrepad uitgestippeld. Op deze wijze vindt een continue inventarisatie plaats van het willen en (toekomstige) kunnen van de medewerkers.

In het verslagjaar heeft SNS Reaal Groep het Programma Leiderschapsontwikkeling gestart. Dit programma investeert in talentvolle, veelbelovende medewerkers met managementcapaciteiten. Ten behoeve van de gestructureerde stapsgewijze ontwikkeling van deze medewerkers – jaarlijks enkele tientallen - zijn vijf leertrajecten voorzien, waarbij ervaren externe opleidingsinstituten worden ingeschakeld.

SNS Reaal Groep streeft ernaar driekwart van de hogere functies in de organisatie intern te vervullen. Management Development richt zich specifiek op de (toekomstige) invulling van sleutelposities. Het gaat dan om individuele begeleiding bij de concrete

loopbaanontwikkeling, waarbij ‘coaching’ een steeds belangrijker plaats inneemt.

Prestatie en ontwikkeling beloond

In het verslagjaar is een beoordelings- en beloningsstelsel tot stand gekomen, onder de naam ‘Prestatie en Competentie Beoordeling’. Het doel is een meer resultaatgerichte organisatie en specifieke aandacht voor de ontwikkeling van competenties. Bij ‘competentie’ gaat het om de wijze waarop de vaardigheden en persoonlijke eigenschappen zich ontwikkelen, die van belang zijn voor een succesvolle uitoefening van de functie. Bij ‘prestatie’ wordt bekeken of de afgesproken doelstellingen zijn gehaald. Deze doelstellingen liggen in lijn met die van het concern en zijn ambitieus, maar haalbaar en meetbaar.

Uitgangspunt van dit systeem is het regelmatige overleg tussen leidinggevende en medewerker over de afgesproken en gerealiseerde prestaties en competentieontwikkeling. De beoordelingscyclus bevat drie geformaliseerde contactmomenten, namelijk een planningsgesprek, een functioneringsgesprek en een beoordelingsgesprek. Hierbij worden respectievelijk de afspraken, de tussenstand en de eindbalans zorgvuldig vastgelegd. Uiteraard kunnen in deze gesprekken ook alle andere mogelijkheden op het gebied van personeelsontwikkeling aan bod komen.

Eigen CAO

In het verslagjaar is met de vakbonden wederom een eenjarige CAO afgesloten, geldend voor SNS Reaal Groep als geheel. De huidige CAO biedt de medewerker nu onder meer de mogelijkheid maatschappelijk verlof op te nemen. Jaarlijks kan in beginsel een halve werkweek in de vorm van buitengewoon verlof met behoud van salaris worden besteed aan erkende maatschappelijk nuttige activiteiten.

SNS Reaal Groep staat midden in de maatschappij en geeft dan ook mede vorm aan de toenemende flexibiliteit wat werktijd en werkplek betreft. Dat betekent dat er in principe ruimte is voor eigen inbreng bij de verdeling van de uren over de werkweek, voor deeltijdwerk, enzovoorts. In toenemende mate worden in kantoren van SNS Reaal Groep ‘flexplekken’ ingericht. Dit bespaart kosten en spaart het milieu.

Samenstelling personeelsbestand								
	SNS Bank		Hooge Huys		Groep		Totaal	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001
Vrouwelijke medewerkers	46,9%	48,8%	42,3%	42,9%	40,9%	39,3%	45,3%	46,9%
Vrouwen functiegroep 8 en hoger*	6,1%	5,4%	4,9%	4,0%	23,3%	18,0%	6,4%	5,4%
Medewerkers in deeltijd	39,9%	38,3%	33,5%	31,0%	23,3%	25,8%	37,4%	35,8%
Contract bepaalde tijd	5,1%	7,3%	4,8%	7,1%	2,6%	9,2%	4,9%	7,3%
Tot en met 34 jaar	33,4%	39,0%	41,7%	43,0%	37,3%	42,7%	36,0%	40,2%
55 jaar en ouder	6,7%	4,9%	6,0%	5,1%	4,1%	4,4%	6,4%	5,0%

*) T.o.v. het totaal aantal medewerkers

Alle medewerkers van SNS Reaal Groep hebben sinds 1 januari 2003 dezelfde juridische werkgever, wat de interne mobiliteit van medewerkers vergemakkelijkt. In het verslagjaar is tevens een winstdelingsregeling voor SNS Reaal Groep tot stand gekomen, met als ingangsdatum 1 januari 2002. Medewerkers ontvangen een bruto winstuitkering, indien de nettowinst met tenminste 10% is gestegen.

Terugdringen ziekteverzuim

Banken, vakbonden en de overheid hebben in 2001 een driejarig arboconvenant gesloten. Hierin zijn afspraken vastgelegd ter verbetering van de arbeidsomstandigheden. Zo zijn concrete doelen vastgesteld voor het vermijden van te hoge werkdruk, het tegengaan van RSI, het terugdringen van het ziekteverzuim en het verminderen van de WAO-instream. Hoewel de afspraak binnen het bankwezen tot stand is gekomen, wordt er door de gehele SNS Reaal Groep uitvoering aan gegeven.

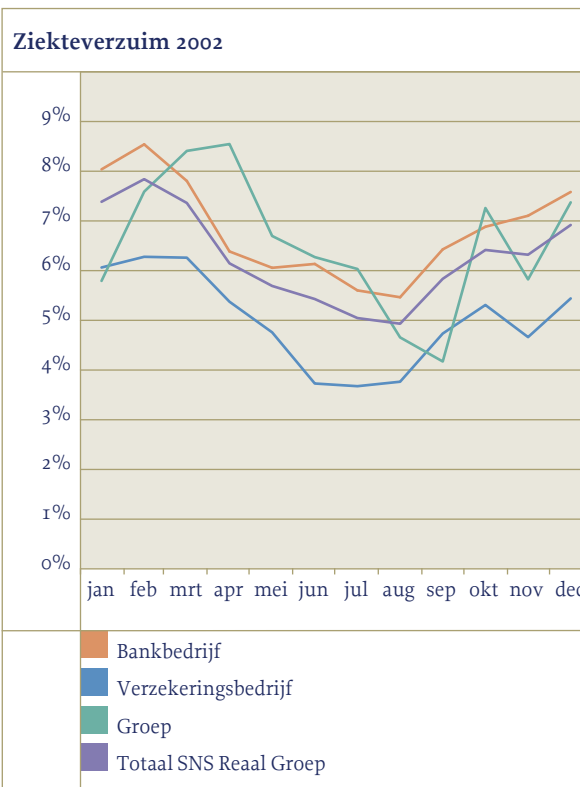
In het verslagjaar is de Wet Verbetering Poortwachter ingegaan. De terugkeer na ziekte wordt in deze wet de gezamenlijke verantwoordelijkheid van medewerker en leidinggevende genoemd. Van de leidinggevende wordt bij dit proces een veel actievere rol verwacht. Het management geeft in toenemende mate aandacht aan de problematiek van het ziekteverzuim, met als gevolg dat in het verslagjaar het ziekteverzuim duidelijk is gedaald (zie grafiek).

Sociaal Plan: zekerheid bij reorganisatie

De reorganisaties die de laatste jaren bij SNS Reaal Groep hebben plaatsgevonden, brachten veel wijzigingen in functies en standplaatsen met zich mee. Om met

de gevolgen hiervan zo zorgvuldig mogelijk om te gaan, zijn diverse regelingen en procedures afgesproken.

In het Sociaal Plan zijn algemene regelingen met betrekking tot reorganisaties vastgelegd, die Groepsbreed gelden. Het doel is om de nadelige gevolgen van reorganisaties te voorkomen, weg te nemen of te verminderen. Centraal staat het adviseren en begeleiden van de medewerker bij de nieuwe functie dan wel het zoeken naar een passende andere functie binnen of buiten het concern. Het Sociaal Plan is reeds een aan-

tal jaren van kracht en heeft in de praktijk zijn waarde bewezen. De werkingsduur is dan ook regelmatig verlengd; nu tot januari 2004.

Ook in het verslagjaar hebben vele reorganisaties plaats gevonden, zoals de ombouw van de verkooporganisaties van het bank- en het verzekeringsbedrijf en de inrichting van het bestuurscentrum in Utrecht. Gezien de vele verhuisbewegingen die hieruit voortvloeiden, is het Sociaal Plan voor een periode van twee jaar aangevuld met een pakket mobiliteitsbevorderende maatregelen.

SNS Bank heeft in aanvulling op het Sociaal Plan een Plaatsingsprocedure ingevoerd. Voor de medewerkers van de verkooporganisatie of centrale afdelingen waar veel veranderingen hebben plaatsgevonden, wordt actief gezocht naar een alternatieve functie binnen de eigen organisatie.

Aantal medewerkers afgenomen

Het stroomlijnen van de organisatie heeft er mede toe geleid dat het aantal medewerkers in vaste dienst - op basis van een volledige werkweek van 36 uur - met 7,3% is afgenomen tot 5.432 (2001: 5.860). De tabel op pagina 45 geeft nadere informatie over de samenstelling van het personeelsbestand.

Centrale ondernemingsraad: kritisch en positief

Op vele plaatsen en niveaus is de medezeggenschap binnen SNS Reaal Groep intensief betrokken geweest bij de veranderingen die zich de afgelopen jaren hebben voltrokken. De Centrale Ondernemingsraad, de Ondernemingsraden en de Onderdeelcommissies worden welhaast voortdurend geconfronteerd met belangenafwegingen tussen het concern als geheel, afzonderlijke bedrijfsonderdelen en groepen collega's. Dat is verantwoordelijk werk, met moeilijke keuzes.

De Raad van Bestuur is de totaliteit van de medezeggenschap erkentelijk voor de wijze waarop zij aan het slagen van het ingrijpende veranderingstraject hebben bijgedragen. Steeds kritisch, maar ook steeds positief, met het belang van de organisatie in zijn totaliteit voor ogen. Dat er nu een SNS Reaal Groep staat die zich als de retailbankverzekeraar van Nederland verder gaat ontplooiën, is mede de verdienste van de medezeggenschap.

Vooruitzichten

SNS Reaal Groep beschikt over een goede uitgangspositie:

- De organisatie is op orde;
- De strategie is duidelijk;
- De financiële basis is solide.

De doelstelling 'Sneller groeien dan de markt' blijft gehandhaafd. De onzekere ontwikkelingen op de financiële markten en op macro-economisch en politiek gebied zijn echter van een dusdanige grote invloed op het resultaat, dat SNS Reaal Groep zich onthoudt van het uitspreken van een winstverwachting voor 2003.

Utrecht, 11 maart 2003

S. van Keulen

C.H. van den Bos

M.W.J. Hinssen

R.R. Latenstein van Voorst

Geconsolideerde balans		
na winstverdeling en in miljoenen euro's	31 december 2002	31 december 2001
ACTIVA		
Immateriële vaste activa 1	7	--
Materiële vaste activa 2	110	123
Deelnemingen 3	395	300
Beleggingen 4	8.461	8.501
Hypothecaire kredieten 5	28.433	24.738
Andere kredieten 6	4.194	4.238
Bankiers 7	2.416	3.830
Liquide middelen 8	454	544
Overige activa 9	1.090	768
Overlopende activa 10	782	719
TOTAAL ACTIVA	46.342	43.761
PASSIVA		
Eigen vermogen 11	1.408	1.571
Belang van derden 12	277	268
Groepsvermogen	1.685	1.839
Achtergestelde schulden 13	937	904
Fonds voor algemene bankrisico's 14	70	70
Aansprakelijk vermogen	2.692	2.813
Algemene voorzieningen 15	351	175
Verzekeringstechnische voorzieningen 16	8.253	8.178
Spaargelden 17	9.618	8.223
Overige toevertrouwde middelen bankbedrijf 18	6.455	6.742
Schuldbewijzen 19	14.210	12.201
Bankiers 20	2.925	3.650
Overige schulden 21	1.077	903
Overlopende passiva 22	761	876
TOTAAL PASSIVA	46.342	43.761

De bij de balansposten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting beginnende op bladzijde 61

Geconsolideerde winst- en verliesrekening		
in miljoenen euro's	2002	2001
BATEN		
Brutopremie 23	1.501	1.490
Opbrengst beleggingen 24	94	455
Rentebaten bancaire activiteiten 25	1.749	1.750
Provisie 26	76	74
Overige baten 27	119	138
TOTAAL BATEN	3.539	3.907
LASTEN		
Verzekeringstechnische lasten 28	1.270	1.427
Rentelasten bancaire activiteiten 29	1.296	1.371
Overige rentelasten 30	45	32
Personeelskosten 31	394	426
Andere bedrijfskosten 32	341	342
Waardeveranderingen van vorderingen 33	90	47
Overige lasten 34	--	30
TOTAAL LASTEN	3.436	3.675
Resultaat vóór belastingen	103	232
Belastingen 35	13	61
GROEPSWINST	90	171
Belang van derden 36	6	6
NETTOWINST	84	165

De bij de resultaatposten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting beginnende op bladzijde 84

Geconsolideerd kasstroomoverzicht		
in miljoenen euro's	2002	2001
KASSTROOM UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN		
Nettowinst	84	165
Aanpassingen voor:		
- Afschrijvingen	41	40
- Waardeveranderingen van vorderingen	90	47
- Mutatie algemene voorzieningen	176	-/- 88
- Overige mutaties overlopende posten	-/- 326	-/- 84
	-/- 19	-/- 85
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	65	80
Mutatie hypothecaire kredieten	-/- 3.695	-/- 1.829
Mutatie overige kredieten	44	-/- 35
Mutatie bankiers (niet terstond opeisbaar)	750	-/- 137
Mutatie verzekeringstechnische voorzieningen	75	495
Mutatie spaargelden	1.395	1.187
Mutatie overige toevertrouwde middelen bankbedrijf	-/- 287	-/- 219
Overige mutaties uit operationele activiteiten	122	-/- 93
	-/- 1.596	-/- 631
TOTAAL KASSTROOM UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN	-/- 1.531	-/- 551

in miljoenen euro's	2002	2001
KASSTROOM UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN		
Investerings en aankopen:		
- Beleggingsportefeuilles	4.441	2.390
- Overige deelnemingen	126	46
- Materiële vaste activa	34	37
- Immateriële vaste activa	8	--
	-/- 4.609	-/- 2.473
Desinvesteringen, aflossingen en verkopen:		
- Beleggingsportefeuilles	4.079	2.196
- Deelnemingen	39	138
- Materiële vaste activa	10	4
	4.128	2.338
Mutatie beleggingen voor risico polishouders	-/- 61	-/- 280
TOTAAL KASSTROOM UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN	-/- 542	-/- 415
KASSTROOM UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN		
Ontvangsten uit achtergestelde leningen	75	110
Aflossingen achtergestelde leningen	-/- 40	-/- 5
Ontvangsten uit schuldbewijzen	6.257	8.772
Aflossingen schuldbewijzen	-/- 4.248	-/- 7.643
TOTAAL KASSTROOM UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN	2.044	1.234
MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN	-/- 29	268

Toelichting algemeen

GRONDSLAGEN VOOR DE GECONSOLIDEERDE BALANS EN WINST- EN VERLIESREKENING VAN SNS REAAL GROEP

GRONDSLAGEN VOOR CONSOLIDATIE

SNS Reaal Groep N.V. houdt 100% van de aandelen in SNS Bank N.V., Hooge Huys N.V. en SNS Reaal Invest N.V., waarin achtereenvolgens het bancaire bedrijf, het verzekeringsbedrijf en de overige activiteiten zijn ondergebracht. Voor de rubricering van de posten in de geconsolideerde balans, de geconsolideerde winst- en verliesrekening en het geconsolideerd kasstroomoverzicht, alsmede de grondslagen van waardering en resultaatbepaling, is dan ook zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de regelgeving en de gebruiken in de desbetreffende bedrijfstakken. In het overzicht van de groepsmaatschappijen wordt aangegeven welke maatschappijen deel uitmaken van respectievelijk SNS Bank, Hooge Huys en SNS Reaal Invest.

De activa, passiva, baten en lasten van SNS Reaal Groep en haar groepsmaatschappijen worden volledig geconsolideerd. Het belang van derden in het vermogen en het resultaat van groepsmaatschappijen wordt afzonderlijk in de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening opgenomen. Financiële verhoudingen en transacties tussen SNS Reaal Groep, SNS Bank, Hooge Huys en SNS Reaal Invest, die binnen het kader van de normale bedrijfsuitoefening vallen en tegen marktconforme condities worden afgesloten, worden niet geëlimineerd. Alle andere onderlinge financiële verhoudingen en transacties worden wel geëlimineerd. Op deze wijze wordt beoogd een goed inzicht te geven in de ontwikkeling van de bedrijfsactiviteiten.

In de toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening wordt gesegmenteerde informatie van SNS Bank, Hooge Huys, SNS Reaal Invest en de groep gegeven. Het resultaat van Hooge Huys wordt verder gesegmenteerd naar levensverzekering, schadeverzekering en algemeen.

De vennootschappelijke winst- en verliesrekening is opgesteld overeenkomstig artikel 402, Boek 2 BW.

WIJZIGINGEN IN GRONDSLAGEN

In aansluiting op de richtlijnen voor de jaarverslaggeving zijn de intern ontwikkelde en de extern gekochte software geactiveerd. Voor de intern ontwikkelde software is tevens een wettelijke reserve opgenomen. De geactiveerde software wordt in drie jaar afgeschreven. Aan zelf ontwikkelde software is in 2002 voor € 7 miljoen geactiveerd.

Op basis van gewijzigd inzicht en het streven naar meer transparantie is een aantal beleggingsconstructies verantwoord onder Bankiers in plaats van Aandelen. De cijfers over 2001 zijn hiervoor aangepast hetgeen heeft geleid tot een verschuiving in de balans van Aandelen naar Bankiers ad € 500 miljoen. Deze wijziging heeft geen invloed op het netto resultaat.

SNS Reaal Groep heeft ten einde meer aansluiting te vinden met de ontwikkelingen ten aanzien van de jaarverslaggeving van pensioenen in 2002 de pensioenvoorziening en lasten berekend conform ontwerprijrichtlijn 271 welke is gepubliceerd onder verantwoordelijkheid van de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ). Bij de toepassing van RJ 271 wordt gebruik gemaakt van schattingen inzake toekomstige economische factoren, zoals loonstijgingen, indexaties, beleggingsrendementen en bestandsontwikkeling. De pensioenlast onder de oude waarderingsgrondslag zou € 26 miljoen hoger zijn geweest. Daarnaast is per 1 januari 2002 € 135 miljoen ten laste van de reserves gebracht. De vergelijkende cijfers zijn niet aangepast.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Algemene grondslagen

Waardering

De activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld.

Bij de waardering van (Im)Materiële vaste activa, Deelnemingen en Beleggingen wordt rekening gehouden met opgetreden duurzame waardeverminderingen. De geconstateerde waardeverminderingen worden rechtstreeks ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht. Duurzame waardeverminderingen van tegen reële waarde opgenomen activa worden ten laste van de herwaarderingsreserve gebracht en komen slechts ten laste van het resultaat indien en voor zover per saldo sprake is van een negatieve herwaarderingsreserve.

Verwerking

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd en als nettobedrag in de balans opgenomen indien en voor zover SNS Reaal Groep op grond van wettelijke of contractuele bepalingen beschikt over de bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen luidend in vreemde valuta, alsmede termijntransacties in vreemde valuta die samenhangen met opgenomen en uitgezette gelden, worden omgerekend tegen de contante koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiend uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koersen op transactiedatum. De koersverschillen vreemde valuta worden in de winst- en verliesrekening verantwoord. (Swap)resultaten behorend bij termijncontracten die verband houden met opgenomen en uitgezette gelden, worden in verhouding tot het verstreken deel van de looptijd van de contracten in de winst- en verliesrekening verantwoord.

Derivaten

Afgeleide financiële instrumenten (derivaten) worden gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde de geschatte marktwaarde. Waardeveranderingen van deze derivaten worden direct in de winst- en verliesrekening verantwoord als resultaat uit financiële transacties onder overige baten.

Hedge accounting

Transacties worden als hedge-instrument aangemerkt indien zij als zodanig zijn geïdentificeerd en de dekking in hoge mate effectief is, dat wil zeggen de verandering in de reële waarde van het dekkingsinstrument de verandering in de reële waarde van de afgedekte positie in hoge mate compenseert. Financiële instrumenten (waaronder

derivaten) die zijn aangemerkt als dekkingsinstrument worden verantwoord overeenkomstig de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling die gelden voor de gehedgde positie. Indien financiële instrumenten worden gebruikt om aan specifieke activa of verplichtingen verbonden risico's af te dekken en deze worden verkocht of beëindigd, worden deze instrumenten niet meer als hedge beschouwd. Resultaten uit de afwikkeling van dekkingsinstrumenten worden in dezelfde periode in de winst- en verliesrekening opgenomen als de resultaten uit de afwikkeling van de gedekte positie.

Herverzekering

Herverzekeringspremies, provisies, schade-uitkeringen, alsmede voorzieningen die betrekking hebben op herverzekering worden op dezelfde wijze verantwoord als de oorspronkelijke contracten waarvoor ze zijn afgesloten. Vorderingen uit hoofde van herverzekering worden opgenomen onder de overige activa.

Specifieke grondslagen

(Im)Materiële vaste activa

(Im)Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen. De activa worden lineair afgeschreven over de geschatte economische levensduur. Voor zowel de software, informatieverwerkende apparatuur als de overige roerende bedrijfsmiddelen wordt een afschrijvingstermijn gehanteerd van drie tot vijf jaar.

Deelnemingen

Deelnemingen waar invloed van betekenis op het zakelijke en het financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde. Het aandeel in het resultaat van deze deelnemingen en bij verkoop gerealiseerde resultaten worden in de winst- en verliesrekening verantwoord als Opbrengsten uit effecten en deelnemingen onder Overige baten. Verschillen tussen de verkrijgingsprijs en (het aandeel in) de reële waarde van de verkregen activa en verplichtingen (goodwill) worden rechtstreeks ten laste of ten gunste van het eigen vermogen gebracht.

Overige deelnemingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere reële waarde, zijnde de beurskoersen van de aandelen in deze deelnemingen of, indien niet genoteerd, op geschatte marktwaarden door gebruik te maken van de beurskoersen van soortgelijke effecten.

Beleggingen

Terreinen en gebouwen

Terreinen en gebouwen in eigen gebruik worden bij SNS Bank gewaardeerd op vervangingswaarde op basis van continuïteit en functionaliteit. De vervangingswaarde wordt bepaald op basis van een zodanige, geregeld roulerende, taxatie dat in een periode van tien jaar alle gebouwen ten minste eenmaal zijn getaxeerd. Waardeveranderingen uit hoofde van deze taxaties worden, onder aftrek van latente belastingen, ten gunste dan wel ten laste van de herwaarderingsreserve gebracht. De afschrijvingen geschieden lineair, rekening houdend met de geschatte economische levensduur en restwaarde. Gebouwen in aanbouw worden gewaardeerd tegen de bestede kosten.

Terreinen en gebouwen in eigen gebruik bij Hooge Huys worden gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde de geschatte opbrengstwaarde bij onderhandse verkoop in verhuurde staat. Taxaties geschieden zodanig roulerend, dat alle terreinen en gebouwen ten minste een keer per vijf jaar worden getaxeerd. Waardeveranderingen worden, onder aftrek van latente belastingen, ten gunste dan wel ten laste van de herwaarderingsreserve gebracht. Op Terreinen en gebouwen wordt, met uitzondering van afgekochte erfpachtrechten, niet afgeschreven. Winsten en verliezen bij verkoop worden, rekening houdend met (latente) belastingen, direct in het eigen vermogen verwerkt. In aanbouw zijnde gebouwen (inclusief de terreinen) worden gewaardeerd tegen de bestede kosten.

Terreinen en gebouwen niet in eigen gebruik

Terreinen en gebouwen niet in eigen gebruik worden gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde de geschatte opbrengstwaarde bij onderhandse verkoop in verhuurde staat. Op deze terreinen en gebouwen wordt niet afgeschreven. Bij SNS Bank worden verkoopresultaten (inclusief gerealiseerde waardeveranderingen) in het resultaat opgenomen. Bij Hooge Huys worden verkoopresultaten, rekening houdend met latente belastingen, in de herwaarderingsreserve verantwoord. Uit deze herwaarderingsreserve wordt een bedrag in de winst- en verliesrekening opgenomen als aanvulling van het totaal rendement.

Aandelen en converteerbare obligaties

Aandelen en converteerbare obligaties worden gewaardeerd tegen reële waarde. Voor ter beurse genoteerde aandelen en converteerbare obligaties, alsmede de daarop betrekking hebbende opties is dit de beurskoers per balansdatum. Voor niet ter beurse genoteerde fondsen wordt de geschatte opbrengstwaarde gehanteerd. Voor de door SNS Bank aangehouden beleggingen in aandelen worden ongerealiseerde waardeveranderingen, rekening houdend met latente belastingen, in de herwaarderingsreserve verantwoord.

Voor Hooge Huys worden ongerealiseerde en gerealiseerde waardeveranderingen in een herwaarderingsreserve verantwoord, rekening houdend met latente belastingen. Indien er sprake is van een per saldo negatieve herwaarderingsreserve, worden de waardeveranderingen ten laste van het resultaat gebracht. Voor zover de herwaarderingsreserve betrekking heeft op het levensverzekeringsbedrijf, wordt hieruit een bedrag in de winst- en verliesrekening opgenomen als aanvulling van het totaalrendement. Dit bedrag wordt berekend als het verschil tussen enerzijds het gemiddeld rendement over de afgelopen tien jaren op Nederlandse tienjarige staatsobligaties, toegepast op de gemiddelde waarde van deze beleggingsportefeuille, en anderzijds de ontvangen dividenden.

Participaties worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere reële waarde, zijnde de geschatte marktwaarde.

Beleggingen in nominale waarden

Beleggingen in nominale waarden worden gewaardeerd tegen aflossingswaarde. Het verschil tussen aflossingswaarde en verkrijgingsprijs wordt opgenomen onder overlopende activa dan wel overlopende passiva en wordt in evenredigheid met de resterende looptijd van het betreffende actief als rentebaten in de winst- en verliesrekening verantwoord. Beleggingen in nominale waarden waarop niet jaarlijks rente wordt ontvangen (onder andere zero coupon bonds), worden opgenomen tegen verkrijgingsprijs verhoogd met een aan de verstreken looptijd gerelateerd deel van het verschil tussen verkrijgingsprijs en aflossingswaarde. Het resultaat uit hoofde van ruil wordt over de gewogen gemiddelde looptijd van de betreffende portefeuille als Rentebaten in de winst- en verliesrekening verantwoord. Voor zover deze wijze van resultaatverwerking ertoe zou leiden dat per saldo meer lasten worden geactiveerd dan baten worden gepassiveerd, wordt het meerdere direct in de winst- en verliesrekening opgenomen. Het resultaat uit hoofde van een structurele inkrimping van de portefeuille wordt direct in de resultatenrekening verantwoord.

Belangen in beleggingspools

Belangen in beleggingspools bij Hooge Huys worden gewaardeerd tegen reële waarde, overeenkomstig de waarderingsgrondslagen van de betreffende pools. Het resultaat uit hoofde van verkoop wordt direct in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Beleggingen voor risico van polishouders

Beleggingen voor rekening en risico van polishouders worden gewaardeerd tegen reële waarde, overeenkomstig de waarderingsgrondslagen van de voor risico van de verzekeraar gehouden beleggingen, met uitzondering van de gesepareerde beleggingen ten behoeve van grote collectieve pensioencontracten. Deze worden gewaardeerd tegen de desbetreffende contractvoorwaarden. De waardemutaties worden direct in de winst- en verliesrekening verantwoord.

Kredieten

Op de (nominale) waarde van Hypothecaire kredieten, Andere kredieten en vorderingen op Bankiers wordt waar nodig een waardecorrectie voor het risico van oninbaarheid in mindering gebracht. De toevoeging aan de voorziening voor dubieuze debiteuren, in de winst- en verliesrekening gepresenteerd als Waardeveranderingen van vorderingen, is gebaseerd op de risicograad van de vordering. In aanvulling hierop wordt de toereikendheid van de voorziening jaarlijks op statische wijze beoordeeld, waarbij rekening wordt gehouden met de waarde van de verstrekte zekerheden.

Bij kredieten die reeds in afwikkeling zijn, wordt de renteverantwoording stopgezet. Afhankelijk van de mate van onzekerheid over de terugbetaling wordt bij de andere kredieten de rente pas in de winst- en verliesrekening verantwoord op het moment van ontvangst.

Hieronder worden mede leasecontracten opgenomen, in de meeste gevallen aangemerkt als operational lease. De verhuurde (roerende) activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen en waardeverminderingen, die worden vastgesteld op basis van de aard van de objecten, de contractperiode, de geschatte levensduur en de geschatte restwaarde.

Overige activa

Bij SNS Bank als handelsportefeuille aangehouden effecten, zowel aandelen als rentedragende waardepapieren, worden gewaardeerd tegen reële waarde, in het algemeen de beurswaarde. Ingekochte, door groepsmaatschappijen uitgegeven rentedragende waardepapieren bestemd voor wederverkoop, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere reële waarde. Al dan niet gerealiseerde waardeveranderingen worden in de winst- en verliesrekening verantwoord onder overige baten.

Overlopende activa

De overlopende acquisitiekosten bij Hooge Huys omvatten uitsluitend afsluitprovisies op levensverzekeringen met periodieke premies. De geactiveerde acquisitiekosten worden over een periode van maximaal tien jaar lineair (in lijn met de kosten vrijval uit premies) afgeschreven.

Achtergestelde schulden

De slotbonusrekening bij Hooge Huys betreft verplichtingen inzake slotbonussen uit hoofde van bepaalde levensverzekeringen. De aanspraak op slotbonus bestaat uitsluitend voor bepaalde individuele polissen die door het verstrijken van de overeengekomen looptijd of als gevolg van het overlijden van de verzekerde tot uitkering komen. Bij afkoop vervalt het recht op slotbonus. De aanspraken op nog niet uitgekeerde slotbonussen zijn achtergesteld bij alle andere schulden. Ook is bepaald dat de aanspraken vervallen indien en voor zover de resultaten een zodanige invloed hebben op het aansprakelijk vermogen, dat niet meer wordt voldaan of dreigt te worden voldaan aan de wettelijk vereiste solvabiliteitsmarge. De slotbonusrekening is actuariael bepaald op basis van dezelfde grondslagen zoals toegepast voor de bepaling van de winstbijschrijvingen, onderdeel van de Verzekeringstechnische voorzieningen, waarbij bovendien rekening is gehouden met geschatte kansen op voortijdig verval van de verzekeringen. Jaarlijks wordt een gedeelte van de slotbonusrekening volgens een vaste methodiek omgezet in een onvoorwaardelijk recht van de polishouder en toegevoegd aan de Verzekeringstechnische voorzieningen.

Fonds voor algemene bankrisico's

SNS Bank kent een open fonds voor algemene bankrisico's. Het fonds dient ter dekking van calamiteiten en wordt opgenomen om redenen van voorzichtigheid wegens de risico's van het bankbedrijf. De actieve belastinglatentie met betrekking tot het fonds voor algemene bankrisico's wordt op het fonds in mindering gebracht. Eventuele toevoegingen of onttrekkingen aan het fonds worden afzonderlijk in de winst- en verliesrekening verantwoord.

Algemene voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor per balansdatum bestaande verplichtingen die samenhangen met de bedrijfsactiviteiten, waarvan de omvang of het moment van afwikkeling onzeker is.

Latente belastingverplichtingen

Voor verschillen tussen de boekwaarde volgens de jaarrekening en de fiscale boekwaarde, alsmede voor fiscale egalisereserves, wordt een voorziening voor latente belastingverplichtingen opgenomen, gebaseerd op het actuele belastingtarief. Actieve belastinglatenties worden opgenomen onder overige activa voor zover het waarschijnlijk is dat realisatie van de latente belastingvordering zal plaatsvinden.

Bij een minderheidsdeelneming is de latentie voortvloeiend uit de herinvesteringsreserve onroerend goed opgenomen tegen een contante waarde van 15%.

Pensioenen en vervroegde uittreding

De pensioenverplichting is gelijk aan de contante waarde van de toekomstige pensioenaanspraken minus de beleggingen. De waarde van de pensioenaanspraak is gebaseerd op de (contractuele) afspraken en houdt rekening met demografische en economische veronderstellingen, zoals de verwachte toekomstige salarisontwikkelingen, indexaties en ontslagkansen. Bij de aangehouden beleggingen die hiertegenover staan wordt rekening gehouden met het verwachte rendement op de beleggingen en het gerealiseerde beleggingsresultaat.

De pensioenkosten worden op zodanige wijze ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht dat de lasten over het verwachte werkzame leven van de werknemers worden gespreid.

Verzekeringstechnische voorzieningen

Levensverzekeringsverplichtingen

De voorziening voor levensverzekering omvat de actuariële vastgestelde verplichtingen, met inbegrip van de reeds toegerekende winstdeling, verminderd met de actuariële waarde van de toekomstige premies. Voor wat betreft de kosten komt de berekening overeen met de nettomethode. Voor verzekeringen met een duur langer dan die van de premiebetaling is een actuariële bepaalde voorziening voor kosten na afloop premiebetaling toegevoegd. De gemiddelde rekenrente bedraagt 4%. De grondslagen voor sterfte komen overeen met de tariefgrondslagen. Daar waar dit onvoldoende wordt geacht, vindt een aanpassing naar de meest recente grondslagen plaats. Voor de verzekeringen waarvoor geen beleggingsrisico wordt gelopen, is de rekenrente gebaseerd op het gegarandeerde rendement.

De voorziening voor levensverzekering wordt jaarlijks op toereikendheid getoetst en zonodig aangevuld voor eventuele ontoereikendheid als gevolg van gebruikte grondslagen. Bij het uitvoeren van de toereikendheidstoets worden verwachte toekomstige ontwikkelingen in aanmerking genomen en wordt rekening gehouden met nog niet afgeschreven rentestandkortingen en met overlopende acquisitiekosten.

Op de voorziening is geactiveerde rentestandkorting in mindering gebracht. Deze wordt, afhankelijk van het type verzekeringscontract, afgeschreven op actuariële basis of over een periode van acht jaar.

Niet-verdiende premies en lopende risico's

De voorziening voor niet-verdiende premies wordt berekend naar evenredigheid van de nog niet verstreken risicotermijnen. De voorziening is gelijk aan de niet-verdiende brutopremies onder aftrek van vooruitbetaalde herverzekeringspremies. De geboekte provisie wordt op de brutopremie in mindering gebracht. De voorziening voor lopende risico's wordt berekend op basis van de schaden en de beheerskosten die zich na balansdatum kunnen voordoen en die gedekt worden door voor die datum gesloten overeenkomsten, voor zover het hiervoor geraamde bedrag de voorziening voor niet-verdiende premies en de in verband met deze overeenkomsten opeisbare premies te boven gaat.

Te betalen schade

De voorziening voor aangemelde, maar nog niet afgewikkelde, schade wordt post voor post vastgesteld. Daarnaast wordt een voorziening opgenomen voor reeds voorgevallen, maar nog niet gemelde, schade en schadebehandelingskosten.

De toereikendheid van de voorziening te betalen schade wordt jaarlijks volgens standaard actuariële technieken getoetst.

Winstdelingen en kortingen

De voorziening wordt gewaardeerd op actuariële grondslagen en omvat de bedragen die in de vorm van winstdeling bestemd zijn voor verzekerden of begunstigen van polissen.

Verzekeringen waarbij polishouders het beleggingsrisico dragen

De technische voorzieningen voor verzekeringen waarbij polishouders het beleggingsrisico dragen worden in het algemeen gewaardeerd op de balanswaarde van de daarmee samenhangende beleggingen.

Brutopremie

De premies uit hoofde van levensverzekeringsproducten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen op het moment waarop de polishouder deze verschuldigd is. De overige premies worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking heeft.

Methode van doorbelasting

De kosten van concernstaven worden aan de concernonderdelen toegerekend op basis van toewijsbaarheid van kosten. De kosten van bestuur en bepaalde holdingkosten worden niet aan de concernonderdelen toegerekend.

Belastingen

Bij de bepaling van de belastingdruk worden alle tijdelijke verschillen tussen de winst voor belasting op basis van de hiervoor beschreven grondslagen en het belastbaar bedrag volgens de fiscale wetgeving in aanmerking genomen. De winstbelasting wordt berekend over het in de jaarrekening verantwoorde resultaat voor belasting, rekening houdend met de van belasting vrijgestelde winstbestanddelen, zoals deelnemingsvrijstelling.

GRONDSLAGEN VOOR HET GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit operationele, investerings- en financieringsactiviteiten.

Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de gemiddelde koersen over het boekjaar.

Bij de kasstroom uit operationele activiteiten wordt de nettowinst gecorrigeerd voor baten en lasten die niet hebben geresulteerd in ontvangsten en uitgaven in hetzelfde boekjaar en voor mutaties in voorzieningen en overlopende posten (overige activa, overlopende activa, overige schulden en overlopende passiva).

Bij investeringen in geconsolideerde deelnemingen worden de daar aanwezige liquide middelen op de aankoop prijs in mindering gebracht.

Liquide middelen bestaan uit wettige betaalmiddelen, direct opeisbare tegoeden bij De Nederlandsche Bank en direct opeisbare en verschuldigde tegoeden bij overige banken.

Toelichting geconsolideerde balans											
in miljoenen euro's		2002				2001					
ACTIVA											
1. IMMATERIËLE VASTE ACTIVA											
		Bank		Verzekering		Totaal					
		2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001		
Software		3	--	4	--	7	--				
TOTAAL		3	--	4	--	7	--				
Balanswaarde begin van het jaar						--	--				
Investerings						8	--				
Afschrijvingen						-/- 1	--				
BALANSWAARDE EIND VAN HET JAAR						7	--				
De som van de afschrijvingen op de per 31 december 2002 aanwezige immateriële vaste activa bedraagt € 1 miljoen.											
2. MATERIËLE VASTE ACTIVA											
		Bank		Verzekering		Invest		Totaal			
		2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001		
Informatieverwerkende apparatuur		24	26	7	7	4	5	35	38		
Overige roerende bedrijfsmiddelen		46	58	24	18	5	9	75	85		
TOTAAL		70	84	31	25	9	14	110	123		
Balanswaarde begin van het jaar							123		127		
Investerings							34		40		
Desinvesteringen							-/- 10		-/- 4		
Afschrijvingen							-/- 37		-/- 40		
BALANSWAARDE EIND VAN HET JAAR							110		123		
De som van de afschrijvingen op de per 31 december 2002 aanwezige materiële vaste activa bedraagt € 218 miljoen (2001: € 206 miljoen).											
3. DEELNEMINGEN											
		Bank		Verzekering		Invest		Her-rubricering		Totaal	
		2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001
Kapitaalbelang		6	6	--	--	166	142	-/- 3	2	169	150
Vorderingen		--	--	1	--	119	48	106	102	226	150
TOTAAL		6	6	1	--	285	190	103	104	395	300

in miljoenen euro's			2002		2001	
			Overige deel- nemingen		Totaal	
	KAPITAALBELANG IN DEELNEMINGEN					
	Deelnemingen met invloed van betekenis					
	2002	2001	2002	2001	2002	2001
Balanswaarde begin van het jaar	144	160	6	31	150	191
Aankopen en uitbreidingen	20	12	1	8	21	20
Verkopen en verminderingen	-/- 19	-/- 42		-/- 30	-/- 19	-/- 72
Resultaat deelnemingen	39	36	--	--	39	36
Ontvangen dividend	-/- 29	-/- 24	--	--	-/- 29	-/- 24
Wijziging samenstelling groep	9	--	--	--	9	--
Herwaarderingen	-/- 1	2	-/- 1	-/- 3	-/- 2	-/- 1
BALANSWAARDE EIND VAN HET JAAR	163	144	6	6	169	150
VORDERINGEN OP DEELNEMINGEN						
Balanswaarde begin van het jaar				150		190
Verstrekingen				21		26
Aflossingen				-/- 20		-/- 66
Wijziging samenstelling groep				75		--
BALANSWAARDE EIND VAN HET JAAR				226		150
In de vorderingen op deelnemingen is een achtergestelde lening van € 12 miljoen (2001: € 12 miljoen) begrepen.						
4. BELEGGINGEN						
Terreinen en gebouwen				328		322
Aandelen en converteerbare obligaties				1.136		1.276
Nominale waarden				4.836		4.801
Belangen in beleggingspools verzekeringsbedrijf				51		52
Depots bij verzekeraars				7		8
Beleggingen voor risico van polishouders				2.103		2.042
TOTAAL				8.461		8.501
TERREINEN EN GEBOUWEN						
	Bank		Verzekering		Totaal	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001
Terreinen en gebouwen geheel of gedeeltelijk in eigen gebruik	132	148	56	65	188	213
Overige terreinen en gebouwen	2	7	138	102	140	109
TOTAAL	134	155	194	167	328	322

in miljoenen euro's		2002		2001							
Balanswaarde begin van het jaar		322		302							
Investerings		25		11							
Desinvesteringen		-/- 24		-/- 3							
Herwaarderingen		8		15							
Afschrijvingen		-/- 3		-/- 3							
BALANSWAARDE EIND VAN HET JAAR		328		322							
AANDELEN EN CONVERTEERBARE OBLIGATIES		Bank		Verzekering		Totaal					
		2002	2001	2002	2001	2002	2001				
Ter beurse genoteerd		29	42	1.106	1.214	1.135	1.256				
Niet ter beurse genoteerd		1	--	--	20	1	20				
TOTAAL		30	42	1.106	1.234	1.136	1.276				
Samenstelling van de portefeuille naar bedrijfstak:											
- Financiële instellingen				221		311					
- Handel, industrie en overige dienstverlening				652		602					
- Beleggingsfondsen				206		274					
- Overig				57		89					
TOTAAL				1.136		1.276					
Balanswaarde begin van het jaar				1.276		1.496					
Aankopen				502		737					
Verkopen				-/- 251		-/- 750					
Herwaarderingen				-/- 391		-/- 207					
BALANSWAARDE EIND VAN HET JAAR				1.136		1.276					
NOMINALE WAARDEN		Bank		Verzekering		Groep		Eliminatie		Totaal	
		2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001
Obligaties en vast-rentende waardepapieren		1.348	1.018	1.780	1.959	--	--	--	--	3.128	2.977
Leningen op schuldbekentenis		--	--	1.758	1.894	27	32	-/-158	-/-158	1.627	1.768
Deposito's bij kredietinstellingen		--	--	82	65	--	--	--	--	82	65
Overige nominale waarden		--	--	21	21	--	--	--	--	21	21
		1.348	1.018	3.641	3.939	27	32	-/-158	-/-158	4.858	4.831
Voorziening voor oninbaarheid		-/- 4	-/-17	-/- 18	-/- 13	--	--	--	--	-/- 22	-/-30
TOTAAL		1.344	1.001	3.623	3.926	27	32	-/- 158	-/-158	4.836	4.801

in miljoenen euro's	2002	2001
In de balanswaarde zijn door groepsmaatschappijen uitgegeven ter beurze genoteerde waardepapieren begrepen tot een bedrag van € 2 miljoen (2001: € 29 miljoen).		
Balanswaarde begin van het jaar	4.801	4.917
Aankopen en verstrekkingen	3.914	1.132
Verkopen en aflossingen	-/- 3.804	-/- 1.251
Overige mutaties	-/- 75	3
BALANSWAARDE EIND VAN HET JAAR	4.836	4.801
Samenstelling van de portefeuille obligaties naar tegenpartij:		
- Nederlandse Staat of door haar gegarandeerd	892	1.164
- Buitenlandse openbare lichamen of door hen gegarandeerd	1.102	493
- Financiële instellingen	723	818
- Handel en industrie	268	223
- Overig	143	279
TOTAAL	3.128	2.977
Samenstelling van de portefeuille leningen op schuldbekentenis naar tegenpartij:		
- Nederlandse Staat of door haar gegarandeerd	33	75
- Andere Nederlandse openbare lichamen of door hen gegarandeerd	92	166
- Financiële instellingen	1.202	1.247
- Handel en industrie	14	23
- Overig	286	257
TOTAAL	1.627	1.768
BELEGGINGEN VOOR RISICO VAN POLISHOUDERS		
Onder beleggingen voor risico van polishouders zijn opgenomen gesepareerde depots voor rekening en risico polishouders, beleggingen uit hoofde van unit linked-verzekeringen en gesepareerde beleggingen ten behoeve van grote collectieve pensioencontracten.		
Aandelen en converteerbare obligaties	1.308	1.393
Obligaties en vastrentende waardepapieren	588	470
Leningen op schuldbekentenissen	13	--
Overige beleggingen	194	179
TOTAAL	2.103	2.042

in miljoenen euro's		2002		2001			
Balanswaarde begin van het jaar		2.042		1.762			
Aankopen en verstrekkings		1.016		789			
Verkopen en aflossingen		-/- 697		-/- 358			
Herwaarderingen		-/- 258		-/- 151			
BALANSWAARDE EIND VAN HET JAAR		2.103		2.042			
5. HYPOTHECAIRE KREDIETEN		Bank		Verzekering		Totaal	
		2002	2001	2002	2001	2002	2001
Kredieten met (overheids)garantie		3.549	3.321	304	154	3.853	3.475
Overige hypothecaire kredieten		22.901	19.380	1.714	1.903	24.615	21.283
Voorziening voor oninbaarheid		26.450	22.701	2.018	2.057	28.468	24.758
		-/- 26	-/- 10	-/- 9	-/- 10	-/- 35	-/- 20
TOTAAL		26.424	22.691	2.009	2.047	28.433	24.738
Samenstelling van de portefeuille naar onderpand:							
- Woningen gelegen in Nederland				26.825		23.503	
- Woningen gelegen in het buitenland				171		103	
- Overig onroerend goed gelegen in Nederland				1.437		1.132	
TOTAAL				28.433		24.738	
Balanswaarde begin van het jaar		24.738		22.909			
Verstrekkings		7.009		5.629			
Aflossingen		-/- 2.593		-/- 2.292			
Securitisatie		-/- 721		-/- 1.508			
BALANSWAARDE EIND VAN HET JAAR		28.433		24.738			
Ter meerdere zekerheid is een stil pandrecht gevestigd op hypotheke met de totale waarde van € 155 miljoen (2001: € 163 miljoen).							
6. ANDERE KREDIETEN							
Onder andere kredieten zijn opgenomen vorderingen op niet-banken uit hoofde van kredietverlening, voor zover niet in de vorm van rentedragende waardepapieren.							

in miljoenen euro's					2002		2001	
	Bank		Invest		Eliminatie		Totaal	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001
Particuliere kredieten	577	514	669	562	--	--	1.246	1.076
Zakelijke kredieten	2.772	3.001	148	167	-/- 186	-/- 346	2.734	2.822
Leasecontracten	--	--	332	417	--	--	332	417
	3.349	3.515	1.149	1.146	-/- 186	-/- 346	4.312	4.315
Voorziening voor oninbaarheid	-/- 72	-/- 43	-/- 46	-/- 34	--	--	-/- 118	-/- 77
TOTAAL	3.277	3.472	1.103	1.112	-/- 186	-/- 346	4.194	4.238
Samenstelling naar zekerheid:								
- Overheid					89		88	
- Private sector met overheidsgarantie					376		349	
- Private sector overig					3.729		3.801	
TOTAAL					4.194		4.238	
Samenstelling naar bedrijfstak:								
- Overheid					89		88	
- Land- en tuinbouw, bosbouw en visserij					71		72	
- Nijverheid					274		260	
- Dienstverlenende bedrijven					2.317		2.174	
- Financiële instellingen					172		383	
- Overig					1.271		1.261	
TOTAAL					4.194		4.238	
In kredieten zijn begrepen vorderingen op groepsmaatschappijen tot een bedrag van € 22 miljoen (2001: € 230 miljoen).								
7. BANKIERS					2.416		3.830	
Bankiers betreffen vorderingen op banken, voor zover niet in de vorm van rentedragende waardepapieren.								
Een vordering van € 5 miljoen (2001: € 5 miljoen) is verstrekt in de vorm van een achtergestelde lening.								
8. LIQUIDE MIDDELEN					454		544	
Onder liquide middelen zijn mede begrepen de direct opeisbare tegoeden bij De Nederlandsche Bank en tegoeden van Hooge Huys bij overige banken. Vorderingen van het bankbedrijf op banken zijn opgenomen onder bankiers.								

in miljoenen euro's	2002	2001
9. OVERIGE ACTIVA		
Handelsportefeuille effecten	375	158
Vorderingen uit directe verzekering:		
- Verzekeringnemers	166	115
- Tussenpersonen	9	14
Vorderingen uit herverzekering	203	258
Latente belastingvorderingen	152	77
Overige vorderingen	185	146
TOTAAL	1.090	768
De handelsportefeuille effecten bevat door groepsmaatschappijen uitgegeven beursgenoteerde waardepapieren tot een bedrag van € 69 miljoen (2001: € 46 miljoen).		
10. OVERLOPENDE ACTIVA		
Lopende rente	351	382
Agio en disagio	216	161
Overlopende acquisitiekosten	111	80
Overige overlopende activa	104	96
TOTAAL	782	719
PASSIVA		
11. EIGEN VERMOGEN		
Aandelenkapitaal	340	340
Agio en reserves	1.068	1.231
TOTAAL	1.408	1.571
Voor een nadere toelichting op het eigen vermogen wordt verwezen naar de toelichting op de vennootschappelijke balans.		
12. BELANG DERDEN	277	268
Hieronder zijn opgenomen de door SNS Bank aan derden uitgegeven participatiecertificaten. De certificaten hebben een oneindige looptijd waarbij SNS Bank het recht heeft om na 10 jaar in zijn geheel vervroegd af te lossen. Dividend in de vorm van een couponrente wordt vastgesteld over een periode van 10 jaar en is gelijk aan het CBS rendement Staatsleningen 9-10 jaar met een opslag. De uitkering op de participatiecertificaten komt ten laste van de winstverdeling.		

in miljoenen euro's			2002	2001
Tevens zijn hier de kapitaaldeelnames van derden in de groepsmaatschappijen van SNS Reaal Groep verantwoord. In 2001 was hieronder hoofdzakelijk het minderheidsbelang in beleggingscontracten verantwoord.				
13. ACHTERGESTELDE SCHULDEN				
Obligatieleningen			716	641
Onderhandse leningen			162	202
			878	843
Slotbonusrekening			59	61
TOTAAL			937	904
OBLIGATIELENINGEN				
SNS Reaal Groep	7,25%	1996/06	113	113
SNS Bank	6,25%	1997/09	136	136
SNS Bank	5,125%	1999/11	125	125
SNS Bank	5,056%	1999/19	5	5
SNS Bank	Variabel	2000/10	50	50
SNS Bank	Variabel	2000/10	50	50
SNS Bank	Variabel	2001/11	81	81
SNS Bank	7,625%	Perpetueel	81	81
SNS Bank	5,125%	2002/49	75	--
TOTAAL			716	641
ONDERHANDSE LENINGEN				
Het gemiddelde rentepercentage bedraagt 6,3% (2001: 6,12%).				
SLOTBONUSREKENING				
De slotbonusrekening heeft overwegend een langlopend karakter.				
14. FONDS VOOR ALGEMENE BANKRISICO'S			70	70
Aangezien het fonds ruimschoots toereikend wordt geacht om nadelen in samenhang met bancaire risico's op te vangen, is in de afgelopen jaren niet aan het fonds gedoteerd.				

in miljoenen euro's							2002		2001	
15. ALGEMENE VOORZIENINGEN	Bank		Verzekering		Invest		Groep		Totaal	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001
Latente belastingverplichtingen	14	11	92	98	1	2	--	--	107	111
Voorziening pensioenen en VUT	128	--	76	7	--	--	--	2	204	9
Overige algemene voorzieningen	23	25	13	13	1	5	3	12	40	55
TOTAAL	165	36	181	118	2	7	3	14	351	175
LATENTE BELASTINGEN										
De oorsprong van latente belastingvorderingen is als volgt:										
- Obligaties									33	24
- Verzekeringstechnische voorzieningen									33	31
- Pensioenvoorziening									70	--
- Overige voorzieningen									14	15
- Fiscaal compensabele verliezen									2	2
- Overige									--	5
TOTAAL									152	77
De oorsprong van latente belastingverplichtingen is als volgt:										
- Onroerende zaken									39	32
- Beleggingen									13	16
- Geactiveerde acquisitiekosten									7	16
- Rentestandkorting									14	17
- Egalisatie reserve									21	19
- Overige									13	11
TOTAAL									107	111
De latente belastingvordering over fiscaal compensabele verliezen is als volgt tot stand gekomen:										
Totaal fiscaal compensabele verliezen									2	7
Fiscaal compensabele verliezen aangemerkt als latente belastingvordering									2	7
Gemiddelde belastingpercentage									34,5%	35%

in miljoenen euro's	2002	2001
VOORZIENING PENSIOENEN EN VUT		
SNS Reaal Groep biedt diverse pensioenregelingen aan haar werknemers, waarbij het merendeel van de werknemers een pensioen is toegezegd dat 70% van het eindloon zal bedragen, rekening houdend met de AOW-franchise en andere specifieke voorwaarden. Het toegezegd pensioen gaat in variërend vanaf het 60 ^e , 62 ^e of het 65 ^e levensjaar.		
Voor het merendeel van de werknemers zijn collectieve pensioencontracten gesloten bij Hooge Huys.		
In de onderstaande tabellen worden de pensioenverplichtingen en de reële waarde van de pensioenbeleggingen weergegeven.		
Balanswaarde begin van het jaar	9	
Bruto dotatie als gevolg van stelselwijziging	201	
Herrubricering	-/- 6	
BALANSWAARDE EIND VAN HET JAAR	204	
Uit hoofde van de stelselwijziging naar RJ 271 is de netto overgangsverplichting per 1 januari 2002 als volgt berekend:		
Contante waarde van pensioenaanspraken	1.005	
Beleggingen/reeds verantwoorde pensioenvoorziening	751	
Tekort	254	
Reeds verantwoorde schulden voor pensioenpremies onder oude grondslag	53	
TOTAAL	201	
De aanvullende pensioenvoorziening per 31 december 2002 ten bedrage van € 204 miljoen is berekend als volgt:		
Contante waarde pensioenaanspraken	1.186	
Beleggingen/reeds verantwoorde pensioenvoorziening	798	
Tekort	388	
Nog niet geamortiseerd actuariële verlies	-/- 184	
VERANTWOORDE AANVULLENDE PENSIOENVOORZIENING	204	
Van het te amortiseren verlies, zal met inachtneming van de corridor € 7 miljoen ten laste van 2003 worden verantwoord. De reeds verantwoorde pensioenvoorziening uit hoofde van collectieve pensioencontracten bedraagt € 738 miljoen en is verantwoord onder verzekeringstechnische voorzieningen.		

in miljoenen euro's	2002	2001
De mutatie gedurende het jaar 2002 in de aanvullende voorziening is als volgt:		
Aanvullende pensioenvoorziening per 1 januari 2002	201	
Herrubricering van nog te betalen pensioenpremies naar voorziening	53	
Verantwoorde pensioenlasten	46	
Betaalde pensioenpremies	-/- 96	
AANVULLENDE PENSIOENVOORZIENING PER 31 DECEMBER 2002	204	
Bij de bepaling van de pensioenvoorziening zijn de volgende belangrijke veronderstellingen voor de lange termijn gehanteerd:		
- Disconteringsvoet	4,75%	
- Verwachte salarisontwikkelingen (inclusief inflatiecorrectie)	4,5%	
- Verwacht rendement op beleggingen/verzekeringstechnische voorzieningen	5,5%	
- Verwachte indexatie	2%	
OVERIGE ALGEMENE VOORZIENINGEN		
In overige algemene voorzieningen zijn begrepen voorzieningen voor informatietechnologie alsmede integratie en reorganisatie.		
Balanswaarde begin van het jaar	55	71
Wijziging samenstelling groep	-/- 3	--
Mutaties:		
- Via het resultaat	-/- 14	-/- 16
- Via het eigen vermogen	2	--
BALANSWAARDE EIND VAN HET JAAR	40	55
16. VERZEKERINGSTECHNISCHE VOORZIENINGEN		
Voorziening voor levensverzekeringsverplichtingen	5.647	5.756
Nog af te schrijven rentestandkortingen	-/- 118	-/- 79
Voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's	46	47
Voorziening voor te betalen schaden	369	337
Voorziening voor winstdeling en kortingen	--	11
	5.944	6.072
Technische voorzieningen voor verzekeringen waarbij polishouders het beleggingsrisico dragen	2.309	2.106
TOTAAL	8.253	8.178
In de technische voorziening levensverzekering is een bedrag van € 738 miljoen (2001: € 678 miljoen) begrepen inzake pensioenverplichtingen aan medewerkers en voormalige medewerkers.		

in miljoenen euro's	2002	2001
De verzekeringstechnische voorzieningen zijn overwegend langlopend van karakter.		
17. SPAARGELDEN	9.618	8.223
Spaargelden betreffen saldi van spaarrekeningen, spaardeposito's en termijndeposito's van particulieren. Te betalen rente op spaargelden, voor zover contractueel is overeengekomen dat deze op de spaarrekening wordt bijgeschreven, is eveneens onder dit hoofd opgenomen.		
18. OVERIGE TOEVERTROUWDE MIDDELEN BANKBEDRIJF		
Overige toevertrouwde middelen betreffen niet-achtergestelde schulden aan niet-banken, voor zover niet belichaamd in schuldbewijzen.		
Samenstelling naar soort:		
- Onderhandse leningen	1.367	1.771
- Zakelijke deposito's	945	768
- Creditsaldi van rekeninghouders	3.286	3.430
- Hypotheekdepots	325	306
- Overige creditsaldi	532	467
TOTAAL	6.455	6.742
Onder overige toevertrouwde middelen bankbedrijf zijn mede opgenomen schulden aan groepsmaatschappijen tot een bedrag van € 679 miljoen (2001: € 350 miljoen).		
19. SCHULDBEWIJZEN	14.210	12.210
Schuldbewijzen betreffen obligaties en andere schuldbewijzen met een vaste of van de rentestand afhankelijke rente, voor zover niet achtergesteld.		
De schuldbewijzen hebben een gemiddeld percentage van 5,1%.		
20. BANKIERS	2.925	3.650
Bankiers betreffen schulden aan banken, voor zover niet in de vorm van schuldbewijzen.		
In bankiers zijn begrepen schulden aan groepsmaatschappijen tot een bedrag van € 5 miljoen (2001: € 96 miljoen).		

in miljoenen euro's	2002	2001
21. OVERIGE SCHULDEN		
Leningen en andere langlopende schulden	265	161
Schulden uit directe verzekering	174	142
Depots van herverzekeraars	--	141
Belastingen en premies sociale verzekeringen	1	21
Overige schulden	637	438
TOTAAL	1.077	903
De niet-achtergestelde obligatieleningen, onderhandse leningen en deposito's van het bankbedrijf zijn opgenomen onder overige toevertrouwde middelen bankbedrijf, schuldbewijzen en bankiers.		
22. OVERLOPENDE PASSIVA		
Lopende rente	457	476
Agio en disagio	89	291
Overige overlopende passiva	215	109
TOTAAL	761	876
NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN		
VOORWAARDELIJKE VERPLICHTINGEN		
Verplichtingen wegens verstrekte borgtochten en garanties	116	103
Verplichtingen uit hoofde van onherroepelijke faciliteiten	1.226	803
Om tegemoet te komen aan de wensen van haar klanten biedt SNS Reaal Groep aan leningen gerelateerde financiële producten aan, zoals derivaten en garanties. De onderliggende waarden van deze producten worden niet als activa of passiva in de balans opgenomen. Voor deze producten geeft het hierboven genoemde bedrag het maximale potentiële kredietrisico van SNS Reaal Groep aan, indien wordt verondersteld dat al haar tegenpartijen hun contractuele verplichtingen niet meer nakomen en alle bestaande zekerheden geen waarde zouden hebben.		
Garanties betreffen zowel kredietvervangende als niet-kredietvervangende garanties. Naar verwachting zullen de meeste garanties aflopen zonder dat daarop aanspraak wordt gemaakt en zullen ook geen toekomstige kasstromen veroorzaken.		
De onherroepelijke faciliteiten bestaan voornamelijk uit kredietfaciliteiten die zijn toegezegd aan klanten, maar waarop nog geen beroep is gedaan. Deze faciliteiten zijn toegezegd voor een vastgestelde tijdsduur en tegen een variabel rentepercentage. Voor het merendeel van de onherroepelijke kredietfaciliteiten waarop geen beroep is gedaan zijn zekerheden gesteld.		

in miljoenen euro's

SECURITISATIES

SNS Reaal Groep heeft hypothecaire vorderingen gesecuritiseerd. Bij deze transacties is de juridische eigendom van hypothecaire vorderingen overgedragen aan een afzonderlijke vennootschap. Deze vennootschap heeft de optie om na een overeengekomen periode de resterende nog niet afgeloste portefeuille te verkopen aan SNS Reaal Groep. De gesecuritiseerde portefeuille bedraagt voor de bank € 3.276 miljoen (2001: € 2.547 miljoen) en voor de verzekeraar € 411 miljoen (2001: € 432 miljoen).

In de post beleggingen is voor € 41 miljoen begrepen aan achtergestelde leningen die zijn verstrekt aan deze vennootschappen.

HUURVERPLICHTINGEN

De toekomstige huurverplichtingen uit hoofde van leasecontracten per 31 december 2002 zijn als volgt:

2003	7
2004	7
2005	5
2006	3
2007	--
Boekjaar na 2007	--

JURIDISCHE PROCEDURES

Concernonderdelen van SNS Reaal Groep zijn betrokken bij rechtszaken die betrekking hebben op claims door en tegen deze vennootschappen die voortkomen uit de normale bedrijfsuitoefening. Het is onwaarschijnlijk dat de uitkomsten van lopende of dreigende procedures materiële gevolgen zullen hebben voor de financiële positie van SNS Reaal Groep.

RISICOBELID SNS REAAL GROEP

SNS Reaal Groep heeft gekozen voor een bescheiden risicoprofiel. Sturing vindt plaats op basis van een integraal beeld van de risico's en een aantal vastgestelde risicotoleranties. De afzonderlijke activiteiten worden beoordeeld naar kapitaalbeslag, risico en rendement.

Marktrisico

Marktrisico betreft ongewenste waardeveranderingen in de handelsposities en de structurele posities van de groep als gevolg van veranderingen in rente en de valuta- en aandelenmarkten. SNS Reaal Groep maakt bij de bewaking van marktrisico's gebruik van simulatiemodellen, scenarioanalyses en stress-tests. De potentiële gevolgen van het marktrisico op het kapitaal en de winst wordt daarbij in beeld gebracht. SNS Reaal Groep gebruikt derivaten bij de beheersing van het marktrisico.

in miljoenen euro's

Hooge Huys heeft als beleid om de aandelenpositie zodanig in te dekken dat de solvabiliteit niet zal zakken beneden de intern gestelde norm van 150% van het wettelijk vereiste niveau.

Renterisico

SNS Reaal Groep loopt structureel renterisico. Dit risico ontstaat door het verschil in looptijd tussen de uitgezette middelen/beleggingen en de opgenomen middelen/verplichtingen. De renterisico's van deze posities worden bewaakt in het betreffende ALM Comité. Het renterisico bij de bank wordt bewaakt met behulp van gapping- en durationanalyse, value-at-risk en analyses van stress-scenario's. Ter indicatie van het renterisico volgt in onderstaande tabel de rentetypische vervalkalender van SNS Bank.

	≤ 1 maand	≤ 3 maanden	≤ 1 jaar	≤ 5 jaar	> 5 jaar	Totaal
ACTIVA						
Bankiers	1.951	326	117	--	--	2.394
Kredieten	5.167	1.324	5.475	10.609	7.126	29.701
Rentedragende waardepapieren	41	8	59	1.042	534	1.684
PASSIVA						
Bankiers	1.850	770	298	--	--	2.918
Toevertrouwde middelen	2.968	1.876	5.275	3.570	2.272	15.961
Schuldbewijzen	440	3.832	1.023	4.077	3.573	12.945
Achtergestelde schulden	180	--	--	--	459	639
DERIVATEN						
Swaps	-/- 2.056	2.864	1.414	-/- 1.913	-/- 452	-/- 143

Valutarisico

Aangezien SNS Reaal Groep zich richt op de Nederlandse markt is er in beperkte mate sprake van wisselkoersgevoeligheid. Bij de bank worden alle relevante valutarisico's afgedekt. De in de beleggingsportefeuille van Hooge Huys voorkomende valutarisico's worden bewust gelopen. Als gevolg van de ontwikkelingen medio 2002 heeft het ALM Comité besloten de valutarisico's van de Amerikaanse dollar en de yen af te dekken. Onderstaande tabel geeft een indicatie van de vreemde valuta positie van SNS Bank.

in miljoenen euro's				
	Balans debet	Balans credit	Netto	Derivaten
USD	371	1.449	-/- 1.078	1.078
JPY	125	477	-/- 352	352
GBP	620	685	-/- 65	65
CHF	12	12	--	--
CAN	--	42	-/- 42	42
AUD	1	23	-/- 22	22
Overige	14	454	-/- 440	440
TOTAAL	1.143	3.142	-/- 1.999	1.999
Het totaal van de activa en het totaal van de verplichtingen van SNS Reaal Groep bedraagt omgerekend € 1.813 miljoen (2001: € 2.749 miljoen) respectievelijk € 3.302 miljoen (2001: € 4.554 miljoen). Kredietrisico De onderstaande tabel geeft een indicatie van kredietrisico van SNS Bank, gebaseerd op het wegingspercentage dat wordt gebruikt voor de reguliere rapportage aan De Nederlandsche Bank. In het algemeen zijn deze percentages 0% voor claims op of gegarandeerd door OECD overheid, 20% voor claims op of gegarandeerd door OECD banken, 50% voor wat betreft leningen die geheel en volledig zijn gedekt door hypotheek en 100% voor de overige tegenpartijen.				
			Notional amount	Risico gewogen bedrag
Kredieten aan de overheid			89	--
Liquide middelen			281	--
Bankiers			2.394	223
Kredieten aan de particuliere sector			29.612	16.050
Rentedragende waardepapieren			1.684	158
Aandelen			65	30
Vaste activa en deelnemingen			213	210
Overige activa			72	72
Overlopende activa			537	226
Derivaten en off balance			--	162
TOTAAL			34.947	17.131
In Nederland is 94,2% van de kredieten uitgezet. Het resterende deel is voornamelijk uitgezet in Europa. Liquiditeitsrisico In de volgende tabel wordt voor een aantal activa en passiva de resterende looptijd 2002 weergegeven.				

in miljoenen euro's						
	Terstond opeisbaar	≤ 3 maanden	≤ 1 jaar	≤ 5 jaar	> 5 jaar	Totaal
ACTIVA						
Bankiers	22	1.859	7	33	495	2.416
Hypothecaire kredieten	--	604	115	637	27.077	28.433
Andere kredieten	--	2.009	412	852	921	4.194
Rentedragende waardepapieren	--	203	168	661	2.096	3.128
PASSIVA						
Bankiers	5	947	210	1.096	667	2.925
Onderhandse leningen	--	--	--	3	159	162
Toevertrouwde middelen:						
Spaargelden	7.536	633	50	643	756	9.618
Overige	2.844	1.290	458	628	1.235	6.455
Schuldbewijzen	--	1.062	2.299	7.412	3.437	14.210
Overige schulden	--	--	818	--	259	1.077
De onderstaande tabel geeft de resterende looptijd voor 2001 weer.						
	Terstond opeisbaar	≤ 3 maanden	≤ 1 jaar	≤ 5 jaar	> 5 jaar	Totaal
ACTIVA						
Bankiers	157	2.906	190	27	550	3.830
Hypothecaire kredieten	--	815	101	688	23.134	24.738
Andere kredieten	--	1.582	473	497	1.686	4.238
Rentedragende waardepapieren	--	85	79	558	2.255	2.977
PASSIVA						
Bankiers	57	1.116	307	1.276	894	3.650
Onderhandse leningen	--	--	--	154	48	202
Toevertrouwde middelen:						
Spaargelden	5.936	454	106	673	1.054	8.223
Overige	3.592	817	213	1.141	979	6.742
Schuldbewijzen	--	998	1.090	6.238	3.875	12.201
Overige schulden	--	--	594	8	301	903

in miljoenen euro's				
DE REËLE WAARDE VAN DE FINANCIËLE ACTIVA EN PASSIVA				
De volgende tabel geeft bij benadering inzicht in de geschatte reële waarde van de financiële activa en passiva van SNS Reaal Groep. Een aantal balansposten is niet in deze tabel opgenomen, omdat zij niet voldoen aan de definitie van een financieel actief of passief. Het totaal van de hieronder weergegeven reële waarde geeft niet de onderliggende waarde van SNS Reaal Groep weer en dient derhalve niet als zodanig te worden geïnterpreteerd.				
FINANCIËLE ACTIVA	2002		2001	
	Geschatte reële waarde	Balans waarde	Geschatte reële waarde	Balans waarde
Deelnemingen	462	395	399	300
Beleggingen				
- Aandelen en converteerbare obligaties	1.136	1.136	1.276	1.276
- Nominale waarden	5.029	4.836	4.897	4.801
Kredieten	34.421	32.627	29.833	28.976
Bankiers	2.413	2.416	3.824	3.830
Liquide middelen	454	454	544	544
Overige activa				
- Handelsportefeuille	375	375	158	158
- Overige vorderingen	715	715	610	610
Overlopende activa ^{1,2}	104	671	96	639
	45.109	43.625	41.637	41.134
FINANCIËLE PASSIVA				
Achtergestelde leningen	951	937	898	904
Toevertrouwde middelen en schuldbewijzen van het bankbedrijf	30.653	30.283	26.978	27.166
Bankiers	2.982	2.925	3.659	3.650
Overige schulden	1.067	1.077	910	903
Overlopende passiva	117	761	133	876
	35.770	35.983	32.578	33.499
¹⁾ Onder overlopende activa zijn de overlopende acquisitiekosten met betrekking tot verzekeringspolissen niet opgenomen. ²⁾ De mutatie tussen de balanswaarde en reële waarde van de overlopende activa en passiva wordt veroorzaakt doordat de lopende rente en het agio/disagio is verdisconteerd in de reële waarde van de rentedragende posten.				

De geschatte reële waarden vertegenwoordigen de bedragen waarvoor de financiële instrumenten op balansdatum op een reële economische basis tussen goed geïnformeerde en bereidwillige partijen hadden kunnen worden verhandeld (“at arm’s length”). De reële waarde van financiële activa en passiva is gebaseerd op marktprijzen, voor zover deze beschikbaar zijn. Indien deze ontbreken dan zijn er diverse technieken ontwikkeld om de reële waarde van deze instrumenten te benaderen. Deze technieken zijn subjectief van aard en maken gebruik van diverse veronderstellingen met betrekking tot de disconteringsvoet en het tijdstip en de omvang van de verwachte toekomstige kasstromen. Veranderingen in deze veronderstellingen kunnen de geschatte reële waarden significant beïnvloeden. Dit kan tot gevolg hebben dat de weergegeven reële waarden geen goede benadering zijn van de directe opbrengst-waarde. Daarnaast is de berekening van de geschatte reële waarde gebaseerd op de marktomstandigheden op een bepaald moment en is daarom mogelijk geen goede benadering van de toekomstige reële waarden.

De volgende methoden en veronderstellingen zijn gebruikt om de geschatte reële waarde van de financiële instrumenten te bepalen.

FINANCIËLE ACTIVA

Deelnemingen

De reële waarden van deelnemingen zijn gebaseerd op beurskoersen van de aandelen in deze deelnemingen of, indien niet genoteerd, op geschatte marktwaarden door gebruik te maken van de beurskoersen van soortgelijke effecten. De reële waarden van de vorderingen op deelnemingen worden op dezelfde wijze bepaald als onderstaand voor Nominale waarden is beschreven.

Beleggingen

De reële waarden van Aandelen en converteerbare obligaties zijn gebaseerd op beurskoersen. De reële waarden van Nominale waarden, voor zover geen hypothecaire leningen, zijn gebaseerd op de contante waarde van de verwachte toekomstige geldstromen, gebruik makend van de huidige markttrente zoals deze van toepassing is gezien het rendement, de kredietwaardigheid en de looptijd van de belegging. De reële waarden van hypothecaire leningen zijn geschat door het bepalen van de contante waarde van de verwachte toekomstige geldstromen, gebruik makend van de interestvoet die op dit moment geldt voor soortgelijke leningen.

Kredieten

De reële waarden van kredieten zijn geschat op basis van de contante waarde van de toekomstige geldstromen, gebruik makend van de interestvoet die op dit moment van toepassing is op kredieten met vergelijkbare voorwaarden.

Bankiers

De reële waarden van de vorderingen op banken zijn geschat op basis van de contante waarde van de verwachte toekomstige geldstromen, gebruik makend van de interestvoet die op de markt geldt voor vorderingen met dezelfde karakteristieken.

Liquide middelen

De boekwaarde van de liquide middelen wordt geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Overige activa

De reële waarden van effecten opgenomen in de handelsportefeuille zijn gebaseerd op beurskoersen. De boekwaarde van de Overige vorderingen wordt geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Overlopende activa

De boekwaarde van de overlopende activa wordt geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde, waarbij de lopende rente en het agio/disagio zijn verdisconteerd in de reële waarde van de rentedragende posten.

FINANCIËLE PASSIVA

Achtergestelde leningen

De reële waarde van de achtergestelde leningen is geschat op basis van de contante waarde van de geldstromen, gebruik makend van de interestvoet die geldt voor soortgelijke instrumenten.

Toevertrouwde middelen en schuldbewijzen van het bankbedrijf

De boekwaarden van de direct opvraagbare deposito's en deposito's zonder overeengekomen looptijden worden geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde. De reële waarde van de deposito's met overeengekomen looptijden zijn geschat op basis van de contante waarde van de toekomstige geldstromen, gebruik makend van de interestvoet die op dit moment van toepassing is op deposito's met een zelfde resterende looptijd.

Bankiers

De reële waarden van de schulden aan banken zijn geschat op basis van de contante waarde van de toekomstige geldstromen, gebruik makend van de interestvoet die op dit moment van toepassing is op schulden aan banken met vergelijkbare voorwaarden.

Overige schulden

De reële waarden van verhandelbare overige schulden zijn geschat op basis van beurskoersen. De boekwaarde van niet-verhandelbare overige schulden met een variabele rente wordt geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde. De reële waarden van niet-verhandelbare overige schulden met een vaste rente zijn geschat door het bepalen van de contante waarde van de geldstromen, gebruik makend van de interestvoet die op dit moment van toepassing is op soortgelijke instrumenten.

Overlopende passiva

De boekwaarde van de overlopende passiva wordt geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde, waarbij de lopende rente en het agio/disagio is verdisconteerd in de reële waarde van de rentedragende posten.

DERIVATEN

Afgeleide financiële instrumenten of derivaten zijn financiële instrumenten belichaamd in contracten, waarvan de waarde afhankelijk is van één of meer onderliggende primaire financiële instrumenten. Derivaten bevatten rechten en verplichtingen, waardoor één of meer van de financiële risico's waaraan de onderliggende primaire financiële instrumenten onderhevig zijn, tussen partijen worden overgedragen. Zij leiden niet tot overdracht van het onderliggende primaire financiële instrument bij het aangaan van de overeenkomst en overdracht behoeft ook niet plaats te vinden bij expiratie van de overeenkomst.

Voorbeelden van derivaten zijn forwards, opties, swaps en futures. Het onderliggende primaire financiële instrument kan een renteproduct, een valuta-product, een aandelenproduct of een combinatie van deze producten zijn. De overgedragen financiële risico's zijn renterisico, valutarisico of marktrisico dan wel een combinatie van deze risico's.

SNS Reaal Groep sluit transacties in derivaten voornamelijk af ter hedging van renterisico's en valutarisico's. Voor de afdekking van renterisico's worden interest rate swaps en forward rate agreements gebruikt. Valutarisico's worden afgedekt door middel van valutatermijntransacties en valutaswaps. Een deel van de derivatentransacties wordt afgesloten in het kader van arbitrage en handel. De rente- en valutaderivaten zijn in het algemeen over-the-counter contracten en de overige derivatencontracten zijn in het algemeen beursgenoteerd.

De in het overzicht gecontracteerde bedragen of notional amounts (inclusief de splitsing naar resterende looptijd) weerspiegelen de mate waarin SNS Reaal Groep op de desbetreffende markten actief is.

in miljoenen euro's						
	Notional amounts				Positieve Reële waarde	Negatieve Reële waarde
	Totaal	≤ 1 jaar	> 1 ≤ 5 jaar	> 5 jaar		
Rentecontracten						
- Swaps en FRA's	29.384	11.761	8.938	8.685	--	21
- Futures	158	158	--	--	--	--
Valutacontracten						
- Swaps	5.006	933	3.027	1.046	104	239
- Forwards	3.992	3.992	--	--	--	--
TOTAAL	38.540	16.844	11.965	9.731	104	260

Van het totaal aan notional amounts heeft 55,2% betrekking op afgesloten derivaten uit hoofde van handelsactiviteiten. De overige 44,8% heeft betrekking op de activiteiten in het kader van balansbeheer.

De notional amounts geven de rekeneenheden weer, die met betrekking tot derivaten de verhouding weergeven met de onderliggende waarden van de primaire financiële instrumenten. Deze notional amounts geven geen indicatie van de omvang van de kasstromen en het aan de transacties verbonden prijsrisico en kredietrisico.

De positieve reële waarde op balansdatum geeft de maximale verliezen van SNS Reaal Groep weer op haar derivatentransacties als al haar tegenpartijen hun verplichtingen niet meer nakomen. Onder positieve reële waarde verstaan wij de market to market waardering van de derivatencontracten, waarbij een vordering op de tegenpartij ontstaat, die bij niet nakoming leidt tot winstderving. Deze reële waarde zal dagelijks fluctueren door waardeveranderingen van de onderliggende waarden.

Kredietrisico is een betere basis voor vergelijking met andere bancaire activiteiten. Om inzicht te bieden in de omvang van de derivatenactiviteiten en de daaraan verbonden kredietrisico's is naast de positieve vervangingswaarde het ongewogen kredietequivalent vermeld.

Het ongewogen kredietequivalent bedraagt totaal € 550 miljoen (2001: € 498 miljoen) en het gewogen kredietequivalent totaal € 114 miljoen (2001: € 117 miljoen).

Het ongewogen kredietequivalent geeft een indicatie van het maximale verlies dat SNS Reaal Groep zou kunnen leiden op haar derivatentransacties. Het gewogen kredietequivalent wordt bepaald door vermenigvuldiging van het ongewogen kredietequivalent met de wegingspercentages volgens normen van internationale toezichhoudende autoriteiten.

in miljoenen euro's	2002	2001
WETTELIJKE VEREISTEN MET BETREKKING TOT SOLVABILITEIT		
Het vereiste kapitaal, in overeenstemming met de BIS-vereisten, is voor de bancaire activiteiten gelijk aan 8% van de naar risico gewogen activa, de niet in de balans opgenomen posten en het marktrisico van de handelsportefeuilles (de zogenaamde "BIS standaard"). Per ultimo 2002 was het vereiste kapitaal gelijk aan € 1.402 miljoen (2001: € 1.273 miljoen).		
Kernkapitaal (Tier 1)	1.458	1.171
Aanvullend kapitaal (Tier 2)	563	668
Beschikbaar Tier-3 vermogen	--	30
Aftrekposten (deelnemingen)	-/- 6	-/- 8
TOETSINGSVERMOGEN (EXCLUSIEF TIER 3)		
Naar risico gewogen activa:		
Tier 1 ratio	8,4%	7,4%
BIS-ratio	11,6%	11,6%
Europese richtlijnen vereisen dat verzekeringsmaatschappijen gevestigd in een van de lidstaten van de Europese Unie een minimale solvabiliteitsmarge aanhouden. Per 31 december 2002 was de aanwezige solvabiliteit met betrekking tot de verzekeringsmaatschappijen 184% (2001: 258%) van de vereiste solvabiliteit, zoals in de volgende tabel is weergegeven:		
Aanwezige solvabiliteit	655	887
Vereiste solvabiliteit	356	345
SOLVABILITEITSMARGE		
	299	542

Toelichting geconsolideerde winst- en verliesrekening												
in miljoenen euro's												
	Bank		Verzekering		Invest		Groep		Eliminatie		Totaal	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001
BATEN												
Brutopremie	--	--	1.501	1.490	--	--	--	--	--	--	1.501	1.490
Opbrengst beleggingen	72	70	24	392	--	--	2	3	-/- 4	-/- 10	94	455
Rentebaten bancaire activiteiten	1.661	1.680	--	--	99	88	70	66	-/- 81	-/- 84	1.749	1.750
Provisie	71	69	--	--	5	5	--	--	--	--	76	74
Overige baten	54	70	4	16	61	52	107	209	-/- 107	-/- 209	119	138
TOTAAL BATEN	1.858	1.889	1.529	1.898	165	145	179	278	-/- 192	-/- 303	3.539	3.907
LASTEN												
Verzekeringstechnische lasten	--	--	1.270	1.427	--	--	--	--	--	--	1.270	1.427
Rentelasten bancaire activiteiten	1.230	1.314	--	--	52	52	83	91	-/- 69	-/- 86	1.296	1.371
Overige rentelasten	--	--	57	38	--	--	3	2	-/- 15	-/- 8	45	32
Personeelskosten	235	260	117	118	23	28	19	20	--	--	394	426
Andere bedrijfskosten	171	151	148	171	21	20	2	--	-/- 1	--	341	342
Waardeveranderingen van vorderingen	57	20	10	2	23	25	--	--	--	--	90	47
Overige lasten	--	--	--	7	--	--	--	23	--	--	--	30
TOTAAL LASTEN	1.693	1.745	1.602	1.763	119	125	107	136	-/- 85	-/- 94	3.436	3.675
Resultaat vóór belastingen	165	144	-/- 73	135	46	20	72	142	-/- 107	-/- 209	103	232
Belastingen	55	46	-/- 28	44	-/- 2	-/- 6	-/- 12	-/- 23	--	--	13	61
GROEPSWINST	110	98	-/- 45	91	48	26	84	165	-/- 107	-/- 209	90	171
Belang derden	--	5	1	1	1	--	--	--	4	--	6	6
NETTOWINST	110	93	-/- 46	90	47	26	84	165	-/- 111	-/- 209	84	165

in miljoenen euro's		2002		2001							
BATEN											
23. BRUTOPREMIE											
Brutopremie betreft de verzekeringspremies vóór aftrek van herverzekeringspremies.											
Levensverzekering											
- Periodieke premies		648		616							
- Premies ineens		600		615							
		1.248		1.231							
Schadeverzekering		253		259							
TOTAAL		1.501		1.490							
24. OPBRENGST BELEGGINGEN											
Hierin zijn begrepen rentebaten, huuropbrengsten, dividenden en een deel van de gerealiseerde waardeveranderingen van aandelen. Verder zijn hieronder opgenomen opbrengsten van beleggingen voor rekening en risico van polishouders.											
		Bank		Verzekering		Groep		Eliminatie		Totaal	
		2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001
Terreinen en gebouwen		--	--	11	12	--	--	-/- 1	--	10	12
Aandelen en converteerbare obligaties:											
- Dividend, rente, en dergelijke		--	--	16	26	--	--	--	--	16	26
- Vrijgenomen waardeveranderingen		--	--	-/- 182	41	--	--	--	--	-/- 182	41
Obligaties en vastrentende waardepapieren		72	70	113	120	--	--	--	--	185	190
Leningen op schuldbekentenis		--	--	130	136	2	3	-/- 3	-/- 9	129	130
Overige beleggingen		--	--	150	162	--	--	--	-/- 1	150	161
Opbrengsten van beleggingen voor rekening en risico van polishouders:		72	70	238	497	2	3	-/- 4	-/- 10	308	560
- Rente, dividend, en dergelijke		--	--	54	73	--	--	--	--	54	73
- Waardeveranderingen		--	--	-/- 268	-/- 178	--	--	--	--	-/- 268	-/- 178
		--	--	-/- 214	-/- 105	--	--	--	--	-/- 214	-/- 105
TOTAAL		72	70	24	392	2	3	-/- 4	-/- 10	94	455

in miljoenen euro's

23. RENTEBATEN BANCAIRE ACTIVITEITEN

Onder rentebaten zijn opgenomen opbrengsten die voortvloeien uit het uitlenen van gelden en daarmee samenhangende transacties, alsmede hiermee verband houdende provisies en andere baten die het karakter hebben van rente. Ook zijn hieronder verantwoord resultaten van financiële instrumenten voor zover deze dienen ter beperking van het renterisico.

	Bank		Invest		Groep		Eliminatie		Totaal	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001
Hypothecaire kredieten	1.394	1.302	--	--	--	--	--	--	1.394	1.302
Andere kredieten	287	237	95	88	69	63	-/- 81	-/- 70	370	318
Overig	-/- 20	141	4	--	1	3	--	-/- 14	-/- 15	130
TOTAAL	1.661	1.680	99	88	70	66	-/- 81	-/- 84	1.749	1.750

24. PROVISIE

Onder provisie zijn opgenomen de vergoedingen uit hoofde van verrichte dienstverlening, voor zover deze niet het karakter van rente hebben.

	Bank		Invest		Totaal			
	2002	2001	2002	2001	2002	2001		
Betalingsverkeer			12	13	--	--	12	13
Effectenbedrijf			16	17	--	--	16	17
Assurantiebedrijf			30	27	6	5	36	32
Overige activiteiten			13	12	-/- 1	--	12	12
TOTAAL			71	69	5	5	76	74

De provisie uit hoofde van het assurantiebedrijf bij de SNS Bank betreft ontvangsten vanuit Hooge Huys.

27. OVERIGE BATEN

Hieronder zijn onder meer opgenomen opbrengsten uit effecten en deelnemingen, resultaten uit handel in effecten, koersverschillen op effecten behorend tot de handelsportefeuille, resultaten uit handel in vreemde valuta, koersverschillen vreemde valuta en resultaten uit derivaten voor zover deze niet dienen ter afdekking van risico's. Verder zijn hieronder opgenomen alle baten die niet onder andere hoofden kunnen worden verantwoord.

in miljoenen euro's	2002						2001	
	Bank		Verzekering		Invest		Totaal	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001
Opbrengst uit effecten en deelnemingen	1	3	--	--	48	38	49	41
Resultaat effectenbedrijf	23	15	--	--	--	--	23	15
Resultaat valutabedrijf	6	16	--	--	--	--	6	16
Resultaat uit andere transacties	-/- 6	7	--	--	--	--	-/- 6	7
Resultaat verkoop bedrijfsactiviteiten	3	--	--	4	--	--	3	4
Beheersvergoedingen	25	21	--	9	--	--	25	30
Overige baten	2	8	4	3	13	14	19	25
TOTAAL	54	70	4	16	61	52	119	138
Onder de opbrengst uit effecten en deelnemingen is in 2001 een bedrag van €9 miljoen begrepen uit hoofde van een boekwinst op een verkoop van een onroerend goed belang van SNS Reaal Invest aan Hooge Huys.								
LASTEN								
28. VERZEKERINGSTECHNISCHE LASTEN								
Onder verzekeringstechnische lasten zijn opgenomen herverzekeringspremies, vermeerderingen van verzekeringstechnische voorzieningen, uitkeringen, afkopen, schaden en schadebehandelingskosten. Verder zijn hierin begrepen winstdeling en kortingen.								
Levensverzekeringslasten								
- Uitkeringen voor eigen rekening								
- Wijziging technische voorzieningen voor eigen rekening								
- Winstdeling en kortingen								
- Herverzekeringspremies								
Schadeverzekeringslasten								
- Schaden voor eigen rekening								
- Wijziging voorziening te betalen schaden								
- Winstdeling en kortingen								
- Herverzekeringspremies								
TOTAAL								

in miljoenen euro's		2002		2001							
29. RENDELASTEN BANCAIRE ACTIVITEITEN											
Onder rentelasten bancaire activiteiten zijn opgenomen kosten voortvloeiend uit het lenen van gelden en daarmee samenhangende transacties alsmede andere lasten die het karakter van rente hebben.											
		Bank		Invest		Groep		Eliminatie		Totaal	
		2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001
Toevertrouwde middelen		574	596	48	43	10	14	-/- 64	-/- 70	568	583
Schuldbewijzen		525	554	--	--	69	68	--	--	594	622
Overige rentedragende verplichtingen		131	164	4	9	4	9	-/- 5	-/- 16	134	166
TOTAAL		1.230	1.314	52	52	83	91	-/- 69	-/- 86	1.296	1.371
30. OVERIGE RENDELASTEN								45			32
Hieronder zijn opgenomen aan het boekjaar toe te rekenen rentelasten die verband houden met niet-bancaire activiteiten.											
31. PERSONEELSKOSTEN											
		Bank		Verzekering		Invest		Groep		Totaal	
		2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001
Salarissen		145	160	66	64	15	19	12	13	238	256
Pensioenkosten		27	48	12	20	2	2	2	2	43	72
Sociale lasten		18	18	8	8	1	1	1	1	28	28
Overige personeelskosten		45	34	31	26	5	6	4	4	85	70
TOTAAL		235	260	117	118	23	28	19	20	394	426
De verantwoorde pensioenkosten eigen werknemers voor het jaar 2002 zijn als volgt samengesteld:											
Rentelast										39	
Toename contante waarde aanspraken										54	
Verwacht rendement beleggingen										-/- 50	
TOTAAL										43	

	2002	2001			
MEDEWERKERS					
Het gemiddeld aantal medewerkers berekend op basis van fulltime equivalenten:					
- SNS Bank	3.572	3.811			
- Hooge Huys	1.659	1.607			
- SNS Reaal Invest	378	380			
- Groep	181	164			
TOTAAL	5.790	5.962			
SNS Reaal Groep heeft geen opties aan bestuurders en werknemers uitgegeven.					
BEZOLDIGING RAAD VAN BESTUUR EN RAAD VAN COMMISSARISSEN					
Algemeen beleid					
Het beleid van SNS Reaal Groep inzake de beloning van de leden van de Raad van Bestuur komt overeen met dat van andere leidinggevende functionarissen binnen de groep. Het is gericht op het aantrekken en behouden van mensen van hoge kwaliteit en hen te motiveren, in overeenstemming met de strategische en afgeleide financiële doelstellingen. De bezoldiging van de Raad van Bestuur wordt bepaald door de Raad van Commissarissen.					
Onderstaande tabel geeft een overzicht van de salarissen en bonussen van de individuele leden van de Raad van Bestuur.					
Bezoldiging Raad van Bestuur 2002 (in duizenden euro's):	Periodieke beloningen	Beloning betaald op termijn	Uitkering beëindiging dienstverband	Winstdeling & bonussen	Totaal
S. van Keulen ¹⁾	119	28	--	--	147
M.W.J. Hinssen	402	95	--	87	584
C.H. van den Bos ¹⁾	351	84	--	43	478
R.R. Latenstein van Voorst ¹⁾	29	7	--	--	36
TOTAAL	901	214	--	130	1.245
¹⁾ De heer Van Keulen is in dienst getreden van SNS Reaal Groep per 15 oktober 2002 en de heer Latenstein van Voorst per 1 december 2002. De heer Van den Bos is sinds 1 juli 2001 aan SNS Reaal Groep verbonden.					
De bezoldiging van de leden en voormalige leden van de Raad van Bestuur gezamenlijk, inclusief pensioenbedragen over 2001, bedraagt € 3,2 miljoen (inclusief bijzondere uitkeringen).					

in miljoenen euro's		2002		2001						
Bezoldiging Raad van Commissarissen 2002 (in duizenden euro's):	Als lid van de Raad	Als lid van commissie	Totaal							
J.L. Bouma	35	6	41							
H.M. van de Kar	28	6	34							
J.V.M. van Heeswijk	23	3	26							
D. Huisman	23	3	26							
S.C.J.J. Kortmann	23	6	29							
H. Muller	23	--	23							
J.W.M. Simons	23	3	26							
TOTAAL	178	27	205							
De bezoldiging van de leden van de Raad van Commissarissen over 2001 bedraagt € 0,2 miljoen.										
Hypothecaire leningen aan bestuurders en commissarissen 2002 (in duizenden euro's):										
M.W.J. Hinssen		584								
S.C.J.J. Kortmann		327								
TOTAAL		911								
Aan bestuurders en commissarissen zijn leningen en voorschotten verstrekt per 31 december 2001 ten bedrage van € 0,7 miljoen.										
32. ANDERE BEDRIJFSKOSTEN	Bank		Verzekering		Invest		Groep		Totaal	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001
Acquisitiekosten:										
- Levensverzekering	--	--	60	64	--	--	--	--	60	64
- Schadeverzekering	--	--	45	44	--	--	--	--	45	44
Huisvestingskosten	41	35	14	20	4	4	6	2	65	61
Automatiseringskosten	35	30	12	14	3	4	3	2	53	50
Kosten marketing en public relations	26	19	8	12	4	4	1	2	39	37
Kosten externe adviseurs	10	15	3	2	2	2	3	4	18	23
Overige kosten	50	45	2	11	7	5	2	2	61	63
Concerndoorberekeningen	9	7	4	4	1	1	-/- 14	-/- 12	--	--
TOTAAL	171	151	148	171	21	20	1	0	341	342
Acquisitiekosten zijn inclusief afschrijvingen op geactiveerde acquisitiekosten tot een bedrag van € 32 miljoen (2001: € 34 miljoen). In automatiseringskosten en huisvestingskosten zijn mede begrepen afschrijvingen op materiële en immateriële vaste activa van totaal € 41 miljoen (2001: € 43 miljoen).										

in miljoenen euro's	2002		2001			
	33. WAARDEVERANDERINGEN VAN VORDERINGEN	90		47		
Hieronder zijn opgenomen waardecorrecties voor oninbaarheid van vorderingen.						
34. OVERIGE LASTEN						
Onder overige lasten zijn opgenomen alle lasten die niet onder andere hoofden kunnen worden gepresenteerd.						
	Verzekering		Groep		Totaal	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001
Reorganisatiekosten	--	3	--	23	--	26
Overige lasten	--	4	--	--	--	4
TOTAAL	--	7	--	23	--	30
35. BELASTINGEN						
Acute belasting			-/- 11		46	
Latente belasting			24		15	
TOTAAL			13		61	
Aansluiting tussen wettelijke en effectieve belastingpercentage						
Resultaat voor belasting			103		232	
Nominaal belastingpercentage			34,5%		35%	
Nominaal belastingbedrag			35		81	
Effect deelnemingsvrijstelling			-/- 21		-/- 17	
Overige fiscale faciliteiten			-/- 1		-/- 3	
EFFECTIEF BELASTINGBEDRAG			13		61	
Effectief belastingpercentage			12,1%		26,3%	

Geconsolideerde balans SNS Bank		
Na winstverdeling en in miljoenen euro's	31 december 2002	31 december 2001
ACTIVA		
Kasmiddelen	281	334
Bankiers	2.394	3.783
Kredieten aan de overheid	89	87
Kredieten aan de private sector	29.612	26.076
Kredieten	29.701	26.163
Rentedragende waardepapieren	1.684	1.128
Aandelen	65	73
Deelnemingen	6	6
Immateriële vaste activa	3	-
Onroerende zaken en bedrijfsmiddelen	204	239
Overige activa	70	177
Overlopende activa	538	513
TOTAAL ACTIVA	34.946	32.416
PASSIVA		
Bankiers	2.918	3.628
Spaargelden	9.618	8.223
Overige toevertrouwde middelen	6.343	6.759
Toevertrouwde middelen	15.961	14.982
Schuldbewijzen	12.945	10.961
Overige schulden	412	153
Overlopende passiva	508	530
Voorzieningen	165	36
	32.909	30.290
Fonds voor algemene bankrisico's	70	70
Achtergestelde schulden	639	707
Eigen vermogen	1.328	1.111
Belang van derden	--	238
Groepsvermogen	1.328	1.349
Aansprakelijk vermogen	2.037	2.126
TOTAAL PASSIVA	34.946	32.416

Geconsolideerde winst- en verliesrekening SNS Bank				
in miljoenen euro's	2002		2001	
BATEN				
Rentebaten	1.733		1.750	
Rentelasten	1.230		1.314	
Rente		503		436
Opbrengsten uit effecten en deelnemingen		1		3
Provisiebaten	81		79	
Provisielasten	10		10	
Provisie		71		69
Resultaat uit financiële transacties		23		38
Overige baten		30		29
TOTAAL BATEN		628		575
LASTEN				
Personeelskosten	235		260	
Andere beheerskosten	142		122	
Personeels- en andere beheerskosten		377		382
Afschrijvingen		29		29
Waardeveranderingen van vorderingen leningen		54		20
Waardeveranderingen van vorderingen overige		3		--
TOTAAL LASTEN		463		431
Bedrijfsresultaat vóór belastingen		165		144
Belastingen		55		46
GROEPSWINST		110		98
Belang van derden		--		5
NETTOWINST		110		93

Geconsolideerde balans Hooge Huys		
Na winstverdeling en in miljoenen euro's	31 december 2002	31 december 2001
ACTIVA		
Beleggingen	6.990	7.432
Beleggingen voor risico van polishouders	2.103	2.042
Vorderingen		
- Vorderingen uit directe verzekering	172	126
- Vorderingen uit herverzekering	18	7
- Vorderingen op groepsmaatschappijen	16	7
- Overige vorderingen	149	30
	355	170
Overige activa		
- Immateriële vaste activa	4	
- Materiële vaste activa	31	25
- Liquide middelen	173	211
	208	236
Overlopende activa		
- Lopende rente	115	119
- Overige overlopende activa	17	10
	132	129
TOTAAL ACTIVA	9.788	10.009

Na winstverdeling en in miljoenen euro's	31 december 2002	31 december 2001
PASSIVA		
Eigen vermogen	586	798
Belang van derden	23	19
Groepsvermogen	609	817
Achtergestelde schulden	59	62
Aansprakelijk vermogen	668	879
Technische voorzieningen		
- Bruto	5.909	6.055
- Herverzekeringsdeel	185	251
	5.724	5.804
Technische voorzieningen voor verzekeringen waarbij polishouders het beleggingsrisico dragen	2.234	2.044
Andere voorzieningen	181	118
Depots van herverzekeraars	151	141
Schulden		
- Schulden uit directe verzekering	176	144
- Schulden aan kredietinstellingen	7	13
- Schulden aan groepsmaatschappijen	18	47
- Overige schulden	429	529
	630	733
Overlopende passiva	200	290
TOTAAL PASSIVA	9.788	10.009

Geconsolideerde winst- en verliesrekening Hooge Huys		
In miljoenen euro's	2002	2001
TECHNISCHE REKENING LEVENSVERZEKERING		
Premies eigen rekening		
- Brutopremies	1.248	1.231
- Uitgaande herverzekeringspremies	19	18
	1.229	1.213
Opbrengst beleggingen		
- Beleggingen voor eigen rekening	215	468
- Beleggingen voor risico van polishouders	-/- 214	-/- 105
	1	363
Uitkeringen eigen rekening		
- Bruto	911	721
- Aandeel herverzekerders	16	13
	-/- 895	-/- 708
Wijziging voorziening voor levensverzekering		
- Bruto	183	486
- Aandeel herverzekerders	7	10
	-/- 176	-/- 476
Winstdeling en kortingen	-/- 10	-/- 43
Bedrijfskosten	-/- 171	-/- 178
Beleggingslasten	-/- 56	-/- 38
RESULTAAT TECHNISCHE REKENING LEVENSVERZEKERING	-/- 78	133

In miljoenen euro's	2002	2001
TECHNISCHE REKENING SCHADEVERZEKERING		
Verdiende premies eigen rekening		
- Brutopremies	253	259
- Uitgaande herverzekeringspremies	38	39
	215	220
Wijziging technische voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's		
- Bruto	-/- 1	--
- Aandeel herverzekeraars	-/- 1	--
	--	--
	215	220
Opbrengst beleggingen	23	23
Schaden eigen rekening		
- Bruto	133	142
- Aandeel herverzekeraars	16	14
	-/- 117	-/- 128
Wijziging voorziening voor te betalen schaden		
- Bruto	26	28
- Aandeel herverzekeraars	11	16
	-/- 15	-/- 12
	-/- 132	-/- 140
Winstdeling en kortingen	--	-/- 3
Bedrijfskosten	-/- 94	-/- 96
Beleggingslasten	-/- 1	--
RESULTAAT TECHNISCHE REKENING SCHADEVERZEKERING	11	4

In miljoenen euro's	2002		2001	
NIET-TECHNISCHE REKENING				
Resultaat technische rekening levensverzekering	-/- 78		133	
Resultaat technische rekening schadeverzekering	11		4	
TOTAAL TECHNISCH RESULTAAT	-/- 67		137	
Overige baten	4		7	
Overige lasten	--		-/- 7	
Waardeverandering van vorderingen	-/- 10		-/- 2	
Resultaat vóór belastingen	-/- 73		135	
Belastingen	-/- 28		44	
Belang van derden	1		1	
NETTOWINST	-/- 46		90	
ANALYSE PREMIES LEVENSVZERKERING	Levensverzekeringen waarbij verzekeraar het beleggingsrisico draagt		Levensverzekeringen waarbij polishouders het beleggingsrisico dragen	
	2002	2001	2002	2001
PERIODIEKE PREMIES				
Individueel				
- Zonder winstdeling	232	244	229	219
- Met winstdeling	107	74	--	--
Collectief met winstdeling	339	318	229	219
	29	35	51	44
TOTAAL	368	353	280	263
PREMIES INEENS				
Individueel				
Zonder winstdeling	51	25	78	102
Met winstdeling	402	157	--	--
Collectief met winstdeling	453	182	78	102
	26	61	43	270
TOTAAL	479	243	121	372
TOTAAL PREMIES LEVENSVZERKERING	847	596	401	635

In miljoenen euro's										
ANALYSE TECHNISCH RESULTAAT SCHADEVERZEKERING	Totaal		Brand		Ziekte en ongevallen		Motor- rijtuigen		Overige branches	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001
	Verdiende brutopremies	254	259	74	83	33	30	112	111	35
Bruto schadelast	159	170	41	45	24	27	77	81	17	17
Saldo herverzekering	95	89	33	38	9	3	35	30	18	18
	-/- 12	-/- 9	-/- 2	-/- 3	-/- 1	-/- 1	-/- 2	-/- 2	-/- 7	-/- 3
Bedrijfskosten en winstdeling	83	80	31	35	8	2	33	28	11	15
	-/- 94	-/- 99	-/- 31	-/- 32	-/- 5	-/- 8	-/- 47	-/- 44	-/- 11	-/- 15
BEDRIJFSRESULTAAT	-/- 11	-/- 19	--	3	3	-/- 6	-/- 14	-/- 16	--	--
Opbrengst beleggingen	22	23	3	3	5	9	10	9	4	2
TECHNISCH RESULTAAT	11	4	3	6	8	3	-/- 4	-/- 7	4	2

Geconsolideerde balans SNS Reaal Invest		
Na winstverdeling en in miljoenen euro's	31 december 2002	31 december 2001
ACTIVA		
Bankiers	22	33
Kredieten aan de overheid	--	I
Kredieten aan de private sector	1.103	1.111
Kredieten	1.103	1.112
Deelnemingen	285	190
Onroerende zaken en bedrijfsmiddelen	9	14
Overige activa	86	78
Overlopende activa	18	21
TOTAAL ACTIVA	1.523	1.448
PASSIVA		
Bankiers	2	13
Overige toevertrouwde middelen	1.233	1.186
Toevertrouwde middelen	1.233	1.186
Overige schulden	141	45
Overlopende passiva	47	49
Voorzieningen	2	7
	1.425	1.300
Eigen vermogen	80	138
Belang van derden	18	10
Groepsvermogen	98	148
TOTAAL PASSIVA	1.523	1.448

Geconsolideerde winst- en verliesrekening SNS Reaal Invest				
in miljoenen euro's	2002		2001	
BATEN				
Rentebaten	99		88	
Rentelasten	52		52	
Rente		47		36
Opbrengsten uit effecten en deelnemingen		49		38
Provisiebaten	11		11	
Provisielasten	6		6	
Provisie		5		5
Overige baten		12		14
TOTAAL BATEN		113		93
LASTEN				
Personeelskosten	23		28	
Andere beheerskosten	19		17	
Personeels- en andere beheerskosten		42		45
Afschrijvingen		2		3
Waardeveranderingen van vorderingen		23		25
TOTAAL LASTEN		67		73
Bedrijfsresultaat vóór belastingen		46		20
Belastingen		-/- 2		-/- 6
GROEPSWINST		48		26
Belang van derden		1		--
NETTOWINST		47		26

Vennootschappelijke balans		
Na winstverdeling en in miljoenen euro's	31 december 2002	31 december 2001
ACTIVA		
Vaste activa		
- Deelnemingen in groepsmaatschappijen 1	1.756	2.058
- Vorderingen op groepsmaatschappijen 2	1.287	1.239
- Overige vorderingen 3	27	31
	3.070	3.328
Vlottende activa		
- Vorderingen 4	161	41
TOTAAL	3.231	3.369
PASSIVA		
Eigen vermogen 5		
- Geplaatst kapitaal	340	340
- Agio	15	15
- Herwaarderingsreserve	49	162
- Reserve deelnemingen	76	31
- Reserve immateriële vaste activa	7	-
- Overige reserves	921	1.023
	1.408	1.571
Achtergestelde schulden 6	239	249
Aansprakelijk vermogen	1.647	1.820
Voorzieningen	3	14
Langlopende schulden 7	1.367	1.323
Kortlopende schulden 8	214	212
TOTAAL	3.231	3.369
De bij de balansposten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting beginnende op bladzijde 104		

Vennootschappelijke winst- en verliesrekening		
in miljoenen euro's	2002	2001
Resultaat groepsmaatschappijen na belastingen	107	209
Overige resultaten na belastingen	-/- 23	44
NETTOWINST	84	165

Toelichting vennootschappelijke balans		
in miljoenen euro's	2002	2001
ALGEMEEN		
Voor de grondslagen van waardering en resultaatbepaling wordt verwezen naar de toelichting algemeen op bladzijde 54 en verder.		
Vorderingen op en schulden aan groepsmaatschappijen uit hoofde van bancaire dienstverlening worden opgenomen onder kortlopende vorderingen respectievelijk kortlopende schulden.		
ACTIVA		
1. DEELNEMINGEN IN GROEPSMAATSCHAPPIJEN		
SNS Bank	1.087	1.111
Hooge Huys	586	798
SNS Reaal Invest	80	138
Overig	3	11
TOTAAL	1.756	2.058
Balanswaarde begin van het jaar	2.058	2.001
Kapitaalstorting	--	50
Goodwill	-/- 13	-/- 21
Herwaarderingen	-/- 54	-/- 97
Vrijgenomen herwaarderingen	-/- 56	-/- 43
Resultaat	106	209
Ontvangen dividend	-/- 144	--
Overige mutaties	-/- 141	-/- 41
BALANSWAARDE EIND VAN HET JAAR	1.756	2.058
2. VORDERINGEN OP GROEPSMAATSCHAPPIJEN	1.287	1.239
Vorderingen naar resterende looptijd:		
Terstond opeisbaar	--	97
≤ 3 maanden	245	166
≤ 1 jaar	344	--
≤ 5 jaar	698	976
TOTAAL	1.287	1.239
3. OVERIGE VORDERINGEN	27	31

in miljoenen euro's		2002	2001				
4. KORTLOPENDE VORDERINGEN							
Vorderingen op groepsmaatschappijen		144	15				
Overige vorderingen		1	2				
Overlopende activa		16	24				
TOTAAL		161	41				
PASSIVA							
5. EIGEN VERMOGEN							
	Geplaatst kapitaal	Agio	Reserve herwaardering	Reserve deelnemingen	Reserve immateriële vaste activa	Overige reserves	Totaal vermogen
Stand per 1 januari 2001	340	15	356	40		824	1.575
Goodwill						-/- 21	-/- 21
Herwaarderingen			-/- 97				-/- 97
Vrijgenomen herwaarderingen			-/- 43				-/- 43
Nettowinst 2001				2		163	165
Overige mutaties			-/- 54	-/- 11		57	-/- 8
Stand per 31 december 2001	340	15	162	31	-	1.023	1.571
Stelselwijziging pensioenen						-/- 135	-/- 135
Goodwill						-/- 13	-/- 13
Herwaarderingen			-/- 57	3			-/- 54
Vrijgenomen herwaarderingen			-/- 56				-/- 56
Nettowinst 2002				34		50	84
Overige mutaties			-	8	7	-/- 4	11
STAND PER 31 DECEMBER 2002	340	15	49	76	7	921	1.408
In totaal zijn 750.007 aandelen geplaatst en volgestort. De nominale waarde van een aandeel bedraagt f 1.000. Op grond van artikel 178c lid 1/67c lid 1, Boek 2 BW bedraagt de nominale waarde van een aandeel € 453,78. Alle geplaatste aandelen worden via de Stichting Administratiekantoor SNS Reaal gehouden door de Stichting Beheer SNS Reaal. Het bestuur daarvan wordt gevormd door de leden van de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur van SNS Reaal Groep N.V.							

in miljoenen euro's	2002	2001
6. ACHTERGESTELDE SCHULDEN		
Dit betreft schulden die zijn achtergesteld bij de overige verplichtingen.		
Obligatielening 7,25% 1996/06	113	113
Onderhandse leningen	30	30
Overige schulden	96	106
TOTAAL	239	249
Door groepsmaatschappijen worden achtergestelde obligaties gehouden tot een bedrag van € 10 miljoen (2001: € 2 miljoen).		
De onderhandse leningen hebben een gemiddeld percentage van 7,11%. De looptijd is langer dan vijf jaar.		
Onder overige schulden is opgenomen de contante waarde (op basis van een rekenrente van 6%) van een langlopende niet-rentedragende schuld van nominaal € 136 miljoen (2001: € 148 miljoen). De resterende looptijd is 12 jaar.		
7. LANGLOPENDE SCHULDEN		
Obligatieleningen	1.266	1.240
Onderhandse leningen	101	83
TOTAAL	1.367	1.323
Obligatieleningen		
7,0% 1993/03	113	113
7,75% 1995/02	--	159
6,75% 1995/04	227	227
6,5% 1996/03	50	50
EMTN – leningen	876	691
TOTAAL	1.266	1.240
Groepsmaatschappijen houden obligaties tot een bedrag van € 59 miljoen (2001: € 43 miljoen).		
De onderhandse leningen hebben een gemiddeld percentage van 4,7% (2001: 4,9%) en kennen een looptijd korter dan vijf jaar.		

in miljoenen euro's	2002	2001
8. KORTLOPENDE SCHULDEN		
Schulden aan groepsmaatschappijen	40	136
Belastingen	7	19
Overige schulden	128	4
Overlopende passiva	39	53
TOTAAL	214	212
GARANTIES		
Voor de meeste dochtermaatschappijen van SNS Bank en SNS Reaal Invest zijn garanties gesteld in de zin van artikel 403, Boek 2 BW. Voor de dochtermaatschappijen behorende tot Hooge Huys zijn dergelijke garanties, met enkele uitzonderingen, niet gesteld. SNS Reaal Groep N.V. heeft zich borg gesteld voor de nakoming door Hooge Huys Schadeverzekeringen N.V. van de verplichtingen uit hoofde van bepaalde na 1 september 2000 afgesloten verzekeringsovereenkomsten.		

Overzicht belangrijkste groepsmaatschappijen

In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste groepsmaatschappijen vermeld, onderscheiden naar het bankbedrijf, het verzekeringsbedrijf en SNS Reaal Invest. Het deelnemingspercentage is 100, tenzij anders vermeld.

BANKBEDRIJF

SNS Bank N.V. ¹	Utrecht
Algemene Spaarbank voor Nederland ASN N.V.	's-Gravenhage
CVB Bank N.V.	's-Hertogenbosch
BLG Hypotheekbank N.V.	Geleen
SNS Securities N.V.	Amsterdam

VERZEKERINGSBEDRIJF

Hooge Huys N.V.	Utrecht
Hooge Huys Levensverzekeringen N.V. ²	Alkmaar
Hooge Huys Schadeverzekeringen N.V. ³	Zoetermeer
Reaal Overlijdenszorgverzekering N.V.	Utrecht
Reaal Reassurantie S.A.	Luxemburg
Proteq Levensverzekeringen N.V.	Alkmaar
Proteq Schadeverzekeringen N.V.	Alkmaar
“LATER” Natura-uitvaartverzekeringsmaatschappij N.V. (50%)	Amsterdam

SNS REAAL INVEST

SNS Reaal Invest N.V.	's-Hertogenbosch
Leaseco Nederland B.V.	's-Hertogenbosch
Abfin B.V.	Sassenheim
TransNed Lease B.V.	Eindhoven
TMF Group Holding B.V. (49%)	Amsterdam
Xtensive Franchising B.V. (70%)	Hilversum
Foresta Investerings Maatschappij N.V.	Amersfoort
DIN Adviesgroep B.V.	Baarn

¹⁾ De naam SNS bank N.V. is met ingang van 13 januari 2003 gewijzigd in SNS Bank N.V.

²⁾ Per 28 september 2002 is een juridische fusie tot stand gekomen tussen Reaal Levensverzekering N.V. (verkrijgende vennootschap) en Hooge Huys Levensverzekeringen N.V. en N.V. Levensverzekering Maatschappij NOG (verdwijnde vennootschappen). Per dezelfde datum is de naam Reaal Levensverzekering N.V. gewijzigd in Hooge Huys Levensverzekeringen N.V.

³⁾ Per 3 april 2002 is een juridische fusie tot stand gekomen tussen Hooge Huys Schadeverzekeringen N.V. (verkrijgende vennootschap) en Reaal Schadeverzekering N.V. (verdwijnde vennootschap).

Overzicht belangrijkste overige kapitaalbelangen

In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste overige kapitaalbelangen vermeld. Dit zijn deelnemingen van SNS Reaal Invest.

Infra Holding B.V.	(43,7%)	Naarden
NeSBIC CTE Fund B.V.	(13,6%)	Utrecht
NeSBIC CTE Fund II B.V.	(10%)	Utrecht
Parnassus Participatiefonds B.V.	(42,9%)	Amsterdam
PrimeLine services B.V.	(40%)	's-Hertogenbosch
Life Sciences Partners II B.V.	(13,2%)	Amsterdam
Skala Home Electronics B.V.	(45%)	's-Hertogenbosch
Stienstra Holding B.V.	(45%)	Heerlen
Vesting Finance Group B.V.	(49,9%)	Naarden
Wanu Beheer B.V.	(20%)	Rotterdam
SNS Automotive N.V.	(40%)	's-Hertogenbosch

OVERIG

De commanditaire vennootschap Distributiepartner C.V. is aangegaan door Distributiepartner B.V. (beherend vennoot), en twee commanditaire vennoten. Distributiepartner B.V. en één van de commanditaire vennoten zijn 100%-dochtervennootschappen van SNS Reaal Invest N.V. De tweede commanditaire vennoot is een 100%-dochtervennootschap van Hooge Huys N.V.

Het overzicht als bedoeld in de artikelen 379 en 414, Boek 2 BW is gedeponereerd bij het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Utrecht.

Utrecht, 11 maart 2003

DE RAAD VAN COMMISSARISSEN

J.L. Bouma
H.M. van de Kar
J.V.M. van Heeswijk
D. Huisman
S.C.J.J. Kortmann
H. Muller
J.W.M. Simons

DE RAAD VAN BESTUUR

S. van Keulen
C.H. van den Bos
M.W.J. Hinssen
R.R. Latenstein van Voorst

Overige gegevens

Statutaire regeling inzake de winstbestemming

Artikel 36:

1. Van de winst zal de Raad van Bestuur, onder goedkeuring van de Raad van Commissarissen, zoveel reserveren als hij nodig oordeelt. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders is bevoegd op door de Raad van Commissarissen goedgekeurd voorstel van de Raad van Bestuur een gedeelte van de winst te bestemmen voor maatschappelijke en culturele doeleinden. Voor zover de winst niet met toepassing van de vorige zinnen wordt gereserveerd of bestemd voor maatschappelijke en culturele doeleinden, staat zij ter beschikking van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders hetzij geheel of gedeeltelijk ter reservering hetzij geheel of gedeeltelijk ter uitkering aan de aandeelhouders in verhouding van hun bezit aan aandelen.
2. De vennootschap kan aan de aandeelhouders en andere gerechtigden tot voor uitkering vatbare winst slechts uitkeringen doen, voor zover haar

eigen vermogen groter is dan het geplaatste kapitaal, vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden.

3. Uitkering van winst geschiedt slechts na goedkeuring van de jaarrekening, waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.

Winst 2002

€ 84 miljoen

De winst is als volgt in de jaarrekening verwerkt:

Toevoeging aan de reserves

€ 84 miljoen

Accountantsverklaring

Opdracht

Wij hebben de jaarrekening 2002 van SNS Reaal Groep N.V. te Utrecht gecontroleerd. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de leiding van de vennootschap. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Werkzaamheden

Onze controle is verricht overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controle-opdrachten. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtin-

gen in de jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van de jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die de leiding van de vennootschap daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen op 31 december 2002 en van het resultaat over 2002 in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving en voldoet aan de wettelijke bepalingen inzake de jaarrekening zoals opgenomen in Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek.

Amstelveen, 11 maart 2003

KPMG Accountants N.V.

Curricula vitae leden van de Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen van SNS Reaal Groep telt zeven leden, die alle de Nederlandse nationaliteit hebben. In het overzicht hieronder wordt een selectie gegeven van de huidige, vroegere en nevenfuncties van deze leden.

Samen met de Raad van Bestuur vormt de Raad van Commissarissen het bestuur van de Stichting Beheer, die alle certificaten van aandelen houdt van SNS Reaal Groep N.V. De Raad van Commissarissen vormt tevens het bestuur van de Stichting Administratiekantoor, die houder is van de aandelen SNS Reaal Groep N.V. De Stichting Beheer heeft de aandelen SNS Reaal Groep N.V. ten titel van beheer overgedragen aan de Stichting Administratiekantoor. De Raad van Bestuur vormt de directie van de Stichting Administratiekantoor. SNS Reaal Groep N.V. is 100%-aandeelhouder van SNS Bank N.V., Hooze Huys N.V. en SNS Reaal Invest N.V.

Prof.dr. J.L. Bouma (68), voorzitter

Emeritus hoogleraar bedrijfseconomie Rijksuniversiteit Groningen; lid Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen; voorzitter Raad van Commissarissen van Albron, Eriks Group, Intereffekt, Koop Holding Europe, O. de Leeuw Holding en Raab Karcher Nederland; vice-voorzitter van het bestuur van de Vereniging Aegon.

Drs. H.M. van de Kar (59), vice-voorzitter

Docent fiscaal-economisch departement Rijksuniversiteit Leiden; vice-voorzitter Raad van Toezicht R.I.J.; voorzitter bestuur Stichting Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis; voorzitter Pensioenfonds voor het Nederlandse Theater; treasurer International Institute of Public Finance; decaan opleiding Crisis and Disaster Management; voorzitter Stichting Sportfonds Leo van de Kar.

Drs. J.V.M. van Heeswijk (64)

Lid Raad van Commissarissen Tref, Mammoet Holding; voormalig algemeen directeur Geveke; voormalig voorzitter Raad van Commissarissen Calpam Internationale Petroleum Company, SSM Coal, Merrem & La Porte, Sligro.

Drs. D. Huisman (67)

Voorzitter Raad van Toezicht MCL / Zorggroep Noorderbreedte; voorzitter Raad van Commissarissen Ophtec; voormalig voorzitter bestuur Kamer van Koophandel Friesland; voormalig vice-voorzitter van het Verbond van Verzekeraars; voormalig vice-voorzitter van de Raad van Bestuur Avéro-Centraal Beheergroep.

Prof.mr. S.C.J.J. Kortmann (52)

Hoogleraar burgerlijk recht Katholieke Universiteit Nijmegen; voorzitter Onderzoekcentrum Onderneming & Recht; voorzitter Centrum voor Postdoctoraal Onderwijs; voorzitter bestuur Stichting Grotius Academie; raadsheer-plaatsvervanger Gerechtshoven Arnhem en 's-Hertogenbosch; lid Raad van Commissarissen Kropman; lid Raad van Commissarissen Dela Coöperatie; voorzitter dan wel lid van diverse besturen van administratiekantoren of beschermingsstichtingen van beursgenoteerde vennootschappen.

H. Muller (60)

Voorzitter Raad van Commissarissen van ABF, Het Andere Beleggingsfonds Webefo; lid Raad van Commissarissen ASN Beleggingsfondsen; voorzitter Nederlands Participatie Instituut; lid Raad van Toezicht SNV, Nederlandse Ontwikkelingsorganisatie; voorzitter Bestuur De Burcht (Nationaal Vakbondsmuseum en Henri Polak Instituut); voorzitter Nederlands Platform Ouderen en Europa; voormalig Federatiebestuurder en penningmeester van de FNV, lid Sociaal-Economische Raad en Stichting van de Arbeid.

Drs. J.W.M. Simons (68)

Voorzitter Raad van Commissarissen van Boldrik bouw en vastgoedgroep, Orange European Property Fund, MAB Groep; lid Raad van Commissarissen Vesteda Management, Copaco, M.J. de Nijs en Zonen Holding; voorzitter Stichting Administratiekantoor ING Groep; voorzitter College Sluitend Stelsel Ministerie van Volkshuisvesting; voormalig voorzitter Raad van Bestuur Bouwfonds Nederlandse Gemeenten.

Nevenfuncties leden Raad van Bestuur

Drs. S. van Keulen, voorzitter (56)

Geen nevenfuncties.

Drs. C.H. van den Bos RA (50)

Bestuurslid Verbond van Verzekeraars; lid Raad van Commissarissen Trustinstelling Hoevelaken.

Mr. M.W.J. Hinssen (46)

Bestuurslid Nederlandse Vereniging van Banken; lid Raad van Commissarissen Interpay Nederland; lid Raad van Commissarissen Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij.

R.R. Latenstein van Voorst MBA, Chief Financial Officer (38)

Geen nevenfuncties.

Begrippenlijst

Belang derden

Het aandeel van derden in het vermogen en het resultaat van een dochtermaatschappij.

BIS-ratio

Solvabiliteitsratio bankbedrijf (norm DNB: 8%) gebaseerd op het naar risico gewogen balanstotaal.

Capital ratio

Het aansprakelijk vermogen als percentage van het balanstotaal.

Compliance

Het voldoen aan interne en externe wet- en regelgeving ten aanzien van kwaliteit en betrouwbaarheid van de organisatie en al haar activiteiten.

Efficiencyratio van het bankbedrijf

Bedrijfskosten als percentage van de baten volgens bancaire model.

Employee benefits

Samenstel van werknemersverzekeringen, waaronder pensioen- en WAO-verzekeringen.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten zijn overeenkomsten die leiden tot een financieel actief bij een partij en een financiële verplichting of een eigen vermogensinstrument bij een andere partij.

Kosten/premieverhouding verzekeringsbedrijf

De bedrijfskosten (exclusief ontvangen provisies herverzekering) als percentage van de brutopremies, waarbij de koopsommen voor 12,5% worden meegenomen en de winstkoopsommen buiten beschouwing worden gelaten.

Kredietrisico

Risico dat een tegenpartij met betrekking tot een financieel instrument niet aan haar verplichtingen zal voldoen, waardoor een financieel nadeel ontstaat.

Liquiditeitsrisico

Risico dat een positie niet op korte termijn tegen een marktconforme prijs kan worden afgewikkeld.

Marktrisico

Risico samenhangend met fluctuaties in beurskoersen en/of rentevoeten.

Nettovermogenswaarde

De nettovermogenswaarde wordt bepaald op basis van de reële waarde van de verkregen activa en passiva, waarbij waardering plaatsvindt volgens de grondslagen van SNS Reaal Groep.

Reële waarde

Het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld, tussen terzake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde (onafhankelijke) partijen.

Rendement eigen vermogen

Nettowinst als percentage van het gemiddeld eigen vermogen.

Renterisico

De mate waarin fluctuaties in de lange en korte rente een effect kunnen hebben op het resultaat.

Securitisatie

Herstructurering van kredieten in de vorm van verhandelbare effecten.

Solvabiliteit

Maatstaf voor het financiële weerstandvermogen, veelal uitgedrukt in het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal.

Universal Life/Unit Linked-verzekering

Verzekering gekoppeld aan een beleggingsproduct.

Valutarisico

Het prijsrisico samenhangend met de wijziging van koersen in vreemde valuta.

Verdiende premies

Het gedeelte van de geboekte nettopremies dat betrekking heeft op het verstreken deel van de looptijd van de polis.

COLOFON

Concept en design

Nuyten & Associates, Amsterdam

Beelden

Hummel Fotografie, Amsterdam

Zetwerk

Melis Graphic Services bv, Helmond

Papier

Dit jaarverslag is gedrukt op milieuvriendelijk papier

Druk

vanGrinsven drukkers Venlo bv

Uitgave

SNS Reaal Groep
Croeselaan 1
Postbus 8444
3503 RK Utrecht